

We gaan binnenkort
op joden jacht

Sandy M
Voor jullie [redacted] en
[redacted] hebben ze 'n
chip uitgevonden om in je schedel
te implanteren achterlijke
sojavretende snollen

Monitor antisemitische incidenten 2019

Antisemitisch behandeld of oog-
getuige van een incident?

Maak hier altijd melding van! Dit
kan telefonisch of door een formu-
lier in te vullen op onze website.

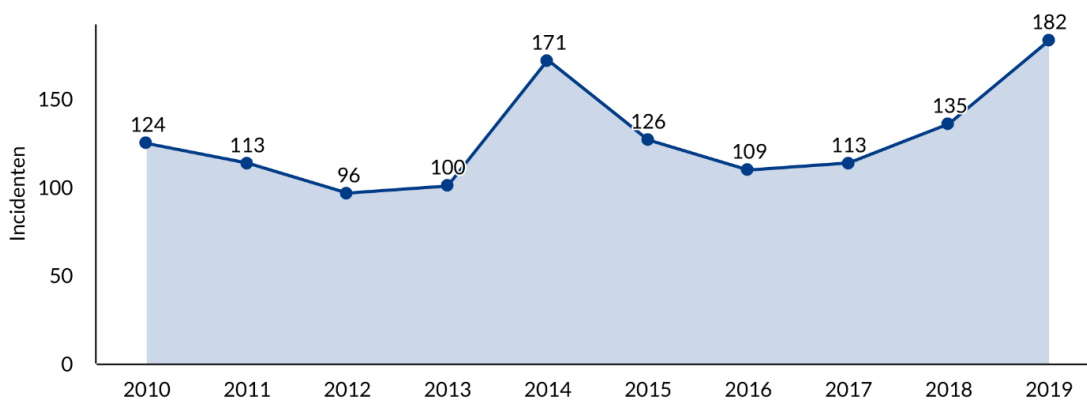
Stichting Centrum Informatie en Documentatie Israel

Postbus 11146
2502 AP Den Haag
070 364 686 2
www.cidi.nl
cidi@cidi.nl
[@cidi_nieuws](https://www.instagram.com/cidi_nieuws)

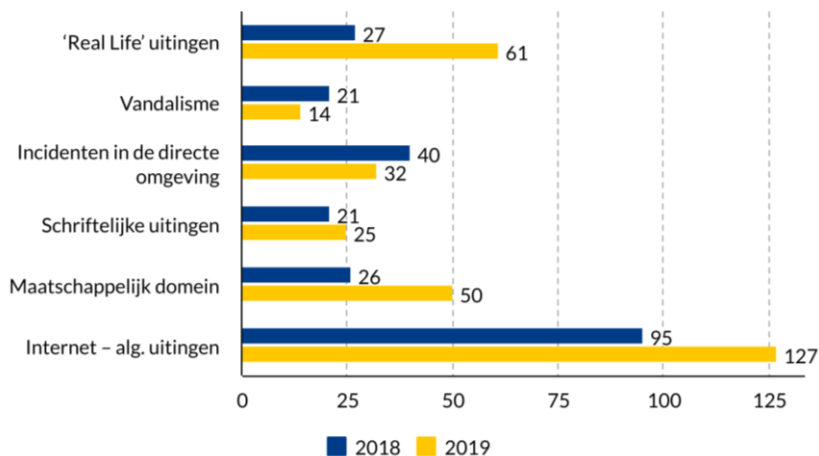
Samenvatting

De Monitor van 2019 telt 182 antisemitische incidenten (exclusief online antisemitisme). Dit is **het hoogste aantal incidenten sinds CIDI de Monitor Antisemitisme opstelt** en toename van **35 procent** ten opzichte van de 135 incidenten geregistreerd in 2018. Het aantal incidenten is zelfs hoger dan het piekjaar 2014 (171 incidenten). Toen is een verband gelegd met de oorlog tussen Israël in Gaza; dit was niet het geval in 2019.

Totaal antisemitische incidenten gemeld bij CIDI vanaf 2010

Incidenten naar categorie, 2018-2019

Internet

CIDI constateert dat de scheidslijn tussen discriminatie in de 'echte' wereld en de virtuele wereld steeds vager is geworden; de invloed van uitingen op internet op ons leven is niet meer weg te denken. De afgelopen jaren signaleren wij een significante verschuiving van antisemitische activiteiten naar het online domein, op sociale media, reacties op fora en antisemitische websites.

CIDI registreerde in 2019 127 aantal incidenten op Internet. In 2018 waren dit 95 en in 2017 24.

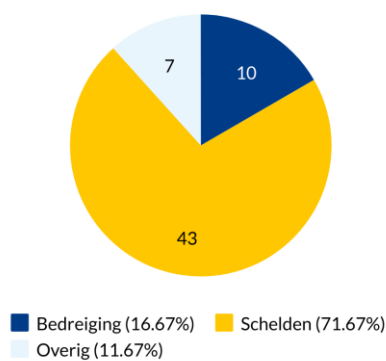
Sinds drie jaar registreert CIDI naast 'real life' incidenten ook online antisemitisme. Incidenten in het online domein worden in deze Monitor apart behandeld omdat ze niet systematisch kunnen worden bijgehouden (zie 'Methode en begrippen') waardoor een inschatting van de volledige omvang onmogelijk is. CIDI spoort zelf geen online antisemitisme op, maar ontvangt regelmatig meldingen van antisemitische uitingen op sociale media. In die gevallen adviseren we de melder en ondernemen wij actie, bijvoorbeeld door aangifte te doen of stappen te nemen tot verwijdering, volledig afhankelijk van de situatie.

De cijfers nader bekeken en verklaard

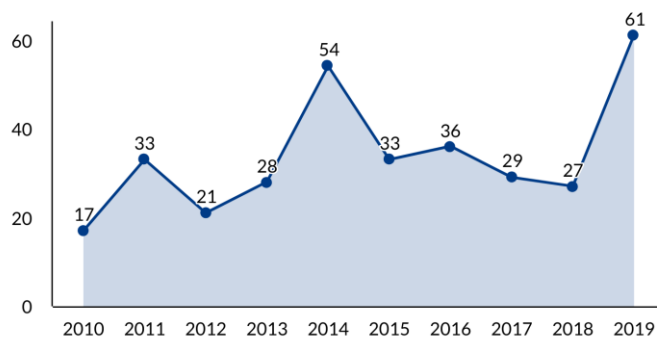
In de categorie 'real life' noteerden wij een verdubbeling in het aantal antisemitische incidenten. Het gaat om antisemitische bejegeningen in persoon. Wij registreerden in 2019 61 incidenten, tegenover 27 in 2018, een toename van 126 procent. Schelden is nog nooit zo vaak voorgekomen als in 2019. Het is het hoogste aantal 'real life'-antisemitische incidenten ooit gemeten.

Incidenten in 'real life'

Naar subcategorie, 2019

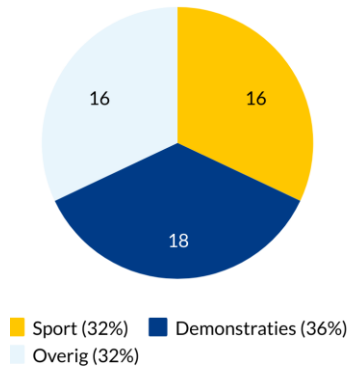
Totaal, vanaf 2010

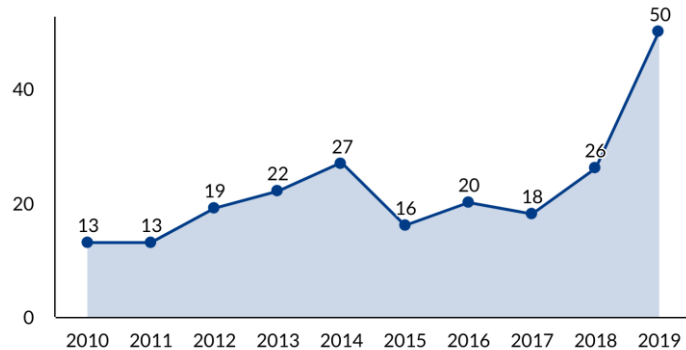
Het aantal antisemitische incidenten in het **maatschappelijke domein** is bijna verdubbeld, een toename van 92 procent. 26 in 2018 versus 50 incidenten in 2019. De subcategorie 'Sport' is verdrievoudigd, van 5 naar 16 incidenten. Vooral antisemitische spreekkoren in het voetbal zorgen voor een stijging. Binnen het maatschappelijk domein is ook de subcategorie 'Demonstraties' explosief gegroeid, van 5 naar 18 meldingen. De BDS-demonstraties op de Dam in Amsterdam blijken een vruchtbare grond voor antisemitische uitingen.

Incidenten in het maatschappelijk domein

Naar subcategorie, 2019

Totaal, vanaf 2010

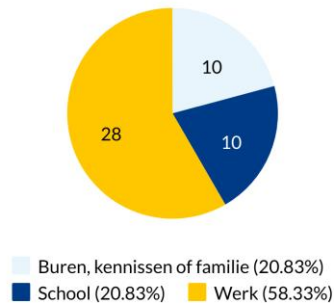
Opvallend is de afname aan meldingen in de subcategorie extreemrechts. Dit komt omdat dit zich vooral op Internet afspeelt, op discussieplatforms en op sociale media. Bovendien weet de melder van 'gewone' incidenten vaak niet wat de politieke opvattingen van de dader zijn.

Het aantal **schriftelijke uitingen** (brieven, emailberichten) is gestegen naar 25 incidenten ten opzichte van 21 in 2018. Ook hier constateren we mediumverschuiving: wat vroeger per brief en e-mail werd verstuurd, gaat tegenwoordig voornamelijk via sociale media.

Een hoopgevende terugname in het aantal incidenten zien we in twee categorieën: het aantal incidenten in de **directe omgeving** (met burens, op school en op het werk) is gedaald van 40 in 2018 naar 32 in 2019. In de categorie vandalisme (vernieling en beklading) is het aantal geregistreerde incidenten gedaald van 21 in 2018 naar 14 in 2019. Dit staat in contrast met ontwikkelingen in andere landen, waar vooral berichten van graven schendingen ons bereikten. Helaas is het jaar 2020 begonnen met een bekladdingen van grafstenen op een joodse begraafplaats in Dordrecht. Dit is mogelijk copycat-gedrag. Dergelijke fenomenen van wederzijdse invloeden zijn bekend.

Incidenten in de directe omgeving

Naar subcategorie, 2019

Totaal, vanaf 2010

Werkdefinitie antisemitisme en kritiek op Israël

In het afgelopen jaar is de discussie over de Werkdefinitie antisemitisme van de IHRA weer opgelaaid. Het Europees Parlement, en veel landen zoals Duitsland en Frankrijk landen hebben deze definitie aangenomen. Ook het Nederlandse Parlement en enkele stadsbesturen (waaronder Amsterdam) hebben de definitie aangenomen, als een niet-juridisch-bindend instrument. In gewone taal betekent dit dat de definitie een referentie biedt voor beleidsmakers om te bepalen of een uitspraak, gedrag, of situatie antisemitisch van aard is. Niet iedereen is blij met de definitie, en dit is vooral gerelateerd aan de vraag waar de grens ligt tussen kritiek op Israël en antisemitisme en aan vergelijkingen tussen gebeurtenissen nu en de Holocaust. In hoofdstuk 2 vindt u voorbeelden van dergelijke zaken. CIDI is er stellig van overtuigd dat de IHRA-Werkdefinitie een nuttig instrument is om antisemitisme te herkennen en er bewust mee omgaan.

Aanbevelingen

Antisemitisme en racisme moeten altijd herkend, benoemd en veroordeeld worden zodra het de kop op steekt. Er ligt een taak weggelegd voor eenieder in de samenleving om hier alert op te zijn: op staat, op school, in Facebook-discussiegroepen, in de plenaire zaal van de Tweede Kamer of elders.

Zowel repressieve als preventieve maatregelen zijn nodig voor een samenleving die veilig is en vrij van haat en antisemitisme.

- Geef les over het Jodendom en de Holocaust. Om alleen over Joden te spreken als slachtoffers en niet als levendige cultuur, staat wederzijds begrip in de weg
- Bied docenten handvatten om complottheorieën te bestrijden
- Herken en bestrijd antisemitisch pestgedrag, ook als het slachtoffer niet Joods is
- Zorg voor inzicht in gegevens over antisemitische misdaad. Niet alleen het aantal incidenten, maar ook het karakter ervan en hun daders moeten in beeld komen
- Train politie en ambtsdragers op gevoeligheid voor antisemitisme

- Stimuleer het melden en doen van aangifte van antisemitische incidenten en zorg voor snelle, soepele procedures
 - Dwing sociale mediabedrijven om hun platforms 'schoon' te houden
 - Bevorder digitaal burgerschap en mediawijsheid om online haat zaaien in te dammen en terug te dringen
 - Spoor daders op, ook wanneer ze zich verschuilen achter anonieme accounts op sociale media
 - Bevorder inzicht in maatregelen van sociale mediabedrijven ter voorkoming en bestrijding van antisemitisme, en hun effectiviteit
 - Het initiatief van de KNVB en overheid om racisme in het voetbal tegen te gaan is een welkome stap. Met name geloofwaardige repressieve maatregelen zijn hoog nodig.
- Maak ook gebruik van de positieve energie van supporters om respect voor diversiteit te bevorderen.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Internet.....	2
De cijfers nader bekeken en verklaard.....	3
Werkdefinitie antisemitisme en kritiek op Israël.....	5
Aanbevelingen.....	5
1 Voorwoord.....	10
1.1 Leeswijzer.....	10
1.2 De IHRA-werkdefinitie van antisemitisme.....	11
1.3 Methode en begrippen.....	13
1.3.1 Bronnen van geregistreerde incidenten.....	14
1.3.2 Tellingsystematiek van deze monitor.....	14
1.4 Meldingsbereidheid.....	15
2 Antisemitisme in onze tijd.....	16
2.1 Het begrip ‘antisemitisme’.....	16
2.2 Antisemitisme vandaag: verschijningsvormen.....	17
2.2.1. Complottheorieën.....	17
2.2.2. Extreemrechts.....	18
2.2.3. Holocaustontkenning- en bagatellisering.....	20
2.2.4. Antisemitisme in de islamitische wereld.....	21
2.2.5. Extreemlinks.....	22
2.2.6. Gelijkstelling van Israël met nazi-Duitsland.....	23
2.2.7. De verhouding tussen antisemitisme en antizionisme.....	23
3 Antisemitisme wereldwijd in 2019.....	25
4 Politie en Justitie.....	27
4.1. Antisemitismecijfers politie en OM 2018.....	27
4.2. Gebrekkige aangiftebereidheid.....	27
4.3. Discriminatiecijfers politie 2018.....	28
4.4. Discriminatiecijfers OM 2018.....	28
5 Aanbevelingen.....	30
5.1 Onderwijs.....	30
Bied docenten handvatten.....	30
Herken en bestrijd antisemitisch pestgedrag.....	30
5.2 Veiligheid.....	30

Breng antisemitisme duidelijk in kaart	30
Train politie op gevoeligheid met antisemitisme	31
Stimuleer melden en aangifte	31
Spoor daders op, ook online	31
Neem antisemitisch motief expliciet op in aanklacht	31
Neem signalen van psychische stoornissen serieus	31
5.3 Internet	31
Dwing sociale mediabedrijven hun platforms ‘schoon’ te houden	31
Maak opvolging meldingen inzichtelijk	31
Bevorder ‘digitaal burgerschap’	32
5.4 Inburgering	32
Leer nieuwe Nederlanders over Joden en de Holocaust	32
Benadruk waarden van de democratische rechtsstaat	32
5.5 Voetbal	32
Neem mensen die melding maken serieus	32
Nul tolerantie betekent nul tolerantie	32
Zet slimme technologie in bij opsporing	33
Benoem antisemitische spreekkoren als zodanig	33
Maakt gebruik van de positieve energie van supporters	33
6 Overzicht antisemitische incidenten	34
6.1 ‘Real life’-incidenten	35
6.1.1 Geweld	35
6.1.2 Bedreigingen	36
6.1.3 Schelden	39
6.1.4 Telefoon	49
6.2 Vandalisme	50
6.2.1 Vernieling van Joodse doelen	50
6.2.2 Overige vernielingen en bekladdingen	51
6.3 Incidenten in de directe omgeving	55
6.3.1 Buren, kennissen en familie	55
6.3.2 School	58
6.3.3 Werk	61
6.4 Schriftelijke uitingen	64
6.4.1 Brieven, stickers en flyers	65
6.4.2 Digitaal	65

6.5	Incidenten in het maatschappelijk domein	73
6.5.1	Sport	73
6.5.2	Demonstraties	78
6.5.3	Extreemrechts.....	82
6.5.4	Media	82
6.5.5	Boeken, films, exposities en theater	86
6.5.6	Muziek	87
6.5.7	Politiek	88
7	Bijlagen	93
	Bijlage I: Uitgangspunten meldingsregistratie	93
	Bijlage II: Incidenten in cijfers en tabellen.....	95

1 Voorwoord

“Mij krijgen ze niet bang”, zei de eigenaar van restaurant HaCarmel, bij wiens deur een verdacht pakket werd aangetroffen begin januari. Dit was niet het eerste incident rond dit restaurant. De beveiliging van Joodse instellingen is in de afgelopen jaren sterk opgeschroefd en ook Joodse zaken worden in de gaten gehouden. De politie trad kordaat op, en gelukkig bleek het ‘slechts’ om een nepbom te gaan.

Moeten Joden bang zijn in Nederland? In Europa? Moeten zij voor hun veiligheid vrezen omdat ze Joods zijn? Het jaar 2019 zag meerdere gewelddadige incidenten tegen Joden, zoals de aanslag op een synagoge in de Duitse stad Halle tijdens het Jom Kippoer gebed en de aanslag tijdens Chanoeka in de Amerikaanse staat New Jersey.

Hoewel ons in Nederland dergelijke drama’s in 2019 gelukkig bespaard zijn gebleven, kunnen we niet stellen dat het hier ‘stil’ was wat antisemitisme betreft. Dat kunt u in deze monitor lezen.

CIDI is al 38 jaar hét meldpunt voor antisemitische incidenten in Nederland en publiceert jaarlijks de Monitor Antisemitische Incidenten. Hiermee schetsen we een beeld van de stand van antisemitisme in Nederland¹.

1.1 Leeswijzer

De inleiding geeft inzicht in de werkwijze die CIDI hanteert om deze monitor op te stellen: welke definitie wordt gehanteerd, wat wordt geteld, en hoe wordt dit meegenomen in monitor. **Hoofdstuk 2** geeft een beschouwing van de trends in het antisemitisme in Nederland. **Hoofdstuk 3** behandelt in vogelvlucht trends op het gebied van antisemitisme wereldwijd. In **hoofdstuk 4** worden de cijfers van het Openbaar Ministerie (OM) en de politie kort behandeld. Omdat de meest actuele rapporten van de politie en het OM het jaar 2017 behandelen, is de vergelijking met deze monitor gebaseerd op cijfers uit dat jaar. In **hoofdstuk 5** geven we aanbevelingen om de toename in antisemitische incidenten tegen te gaan. Tenslotte bevat **hoofdstuk 6** de omschrijvingen van alle door CIDI als antisemitisch geregistreerde incidenten in 2019. Dit hoofdstuk vormt daarmee de harde kern van deze monitor. De meldingen zijn gerubriceerd naar domein en daarbinnen naar categorie en soms naar subcategorie. In de **bijlagen** kunt u meer lezen over de gehanteerde definities en vindt u het cijfermatig detailoverzicht van de monitor.

¹ CIDI ontvangt ook meldingen over incidenten in het buitenland en meldingen van incidenten die wij niet als antisemitisch kunnen bestempelen, vaak door gebrek aan bewijs. Onderzoek wijst echter uit dat veel incidenten ongemeld blijven.

Zodoende is de Monitor van CIDI geen absolute weergave van de situatie in Nederland, maar doordat we door de jaren heen dezelfde methodiek hanteren, is de Monitor een betrouwbaar meetinstrument dat vooral de schommelingen en trends goed kan weergeven en zo ons op de problemen (en successen) wijst.

1.2 De IHRA-werkdefinitie van antisemitisme

Antisemitisme is een berucht ongreepbaar fenomeen. De term kan dan ook op verschillende manieren worden opgevat. Om consistent te bepalen of een incident antisemitisch is of niet, hanteert CIDI de werkdefinitie van antisemitisme zoals opgesteld door **de International Holocaust Remembrance Alliance** (IHRA). De werkdefinitie is als volgt:

“Antisemitisme is een bepaald beeld van Joden dat zich kan uiten als haat tegen Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme worden gericht tegen Joden of niet-Joden en/of hun bezittingen, tegen instellingen van de Joodse gemeenschap, en religieuze voorzieningen.”²

Deze uitingen kunnen daarbij ook gericht zijn tegen de staat Israël, die wordt gezien als een Joodse collectiviteit. In de antisemitische overtuiging worden Joden er regelmatig van beschuldigd dat zij samenzweren met als doel de mensheid schade toe te brengen. Ook wordt antisemitisme vaak gebruikt om Joden de schuld te geven van ‘waarom dingen verkeerd gaan’. Antisemitisme uit zich in spraak, tekst, visuele vorm en in daden, waarbij gebruik wordt gemaakt van kwaadaardige stereotypes en negatieve karaktereigenschappen. Hedendaagse voorbeelden van antisemitisme in het openbare leven, in de media, op scholen, op de werkvloer en in de religieuze sfeer kunnen, de context in overweging genomen, het volgende omvatten, maar zijn niet beperkt tot:

- het oproepen tot, ondersteunen of rechtvaardigen van het vermoorden of ietsel toebrengen aan Joden in naam van een radicale ideologie of een extremistische religieuze levensopvatting;
- het uiten van leugenachtige, ontmenselijkende, demoniserende of stereotyperende beweringen over Joden in het algemeen of over de macht van Joden als collectief, met name maar niet uitsluitend de mythe van een wereldwijde Joodse samenzwering, of van Joden die de macht hebben over de media, de economie, de regering of andere instellingen binnen de samenleving;
- het beschuldigen van Joden dat zij als volk verantwoordelijk zijn voor echte of ingebeelde wandaden gepleegd door één Joodse persoon of groep, of zelfs voor daden gepleegd door niet-Joden;
- het ontkennen van de genocide op het Joodse volk als geheel gepleegd door nationaalsocialistisch Duitsland en haar medestanders en handlangers gedurende de Tweede Wereldoorlog (de Holocaust), en verder de omvang, de gebruikte methodes (bv. gaskamers) en het feit dat de genocide opzettelijk werd uitgevoerd;
- het beschuldigen van het Joodse volk, of de staat Israël, van het verzinnen of overdrijven van de Holocaust; en

² Voor de originele tekst in het Engels zie: www.holocaustremembrance.com/sites/default/files/press_release_document_antisemitism.pdf.

- het beschuldigen van Joodse burgers dat hun loyaliteit meer ligt bij de staat Israël of bij de beweerd prioriteiten van Joden wereldwijd, dan bij de belangen van hun eigen land.

Voorbeelden van de manieren waarop antisemitisme zich, gezien de algemene context, uit in verband met de staat Israël kunnen omvatten:

- het Joodse volk het recht op zelfbeschikking ontzeggen, bijvoorbeeld door te stellen dat het bestaan van de staat Israël een racistische onderneming is;
- het meten met twee maten door van Israël gedrag te verlangen dat niet wordt verwacht of geëist van enig andere democratische staat;
- het gebruiken van symbolen en beelden die verbonden zijn met klassiek antisemitisme (bv. beweren dat de Joden Jezus hebben vermoord, of het bloedsprookje) om Israël of Israëli's te typeren;
- vergelijkingen trekken tussen het hedendaags Israëliësch beleid en dat van de nazi's;
- Joden collectief verantwoordelijk houden voor de daden van de staat Israël. Echter, kritiek op Israël die vergelijkbaar is met kritiek tegen een ander land kan niet worden beschouwd als antisemitisch.

Antisemitische daden zijn crimineel als deze als zodanig zijn gedefinieerd in de wet (zoals de ontkenning van de Holocaust of het verspreiden van antisemitisch materiaal in sommige landen).

Criminele daden zijn antisemitisch wanneer het doelwit van de aanval, of het nu mensen of bezittingen zijn (zoals gebouwen, scholen, gebedsplaatsen en begraafplaatsen) gekozen zijn, omdat deze Joods zijn, zijn verbonden aan Joden of als zodanig worden gezien.

Antisemitische discriminatie is het Joden ontzeggen van mogelijkheden of diensten die wel beschikbaar zijn voor anderen. Antisemitische discriminatie is in veel landen verboden.

De werkdefinitie is in 2016 aangenomen door 31 landen die in de IHRA vertegenwoordigd zijn (met name EU-lidstaten, waaronder Nederland). De behoefte aan een internationaal hanteerbare werkdefinitie is voortgekomen uit het inzicht dat antisemitisme sinds de Holocaust niet alleen nog steeds voorkomt, maar zich sindsdien ook op steeds nieuwere manieren is gaan manifesteren (zie 'Antisemitisme en zijn vele gezichten'). Om het probleem te kunnen bestrijden moet antisemitisme daarom passend worden gedefinieerd.³

Het Europees Parlement raadt lidstaten en EU-agentschappen aan de IHRA-werkdefinitie te gebruiken als hulpmiddel om antisemitische incidenten als zodanig te herkennen. Veel EU-landen, waaronder het Verenigd Koninkrijk en Duitsland, hebben de werkdefinitie als in-

³ Voor meer achtergrond over de IHRA en de werkdefinitie antisemitisme zie: www.holocausteducatie.nl/holocaustontkenning/werkdefinitie-van-antisemitisme.

strument aangenomen. In november 2018 heeft de Tweede Kamer besloten steun te verlenen aan het hanteren van de IHRA-werkdefinitie.⁴

De inhoud van de IHRA-werkdefinitie, en het officieel hanteren ervan, hebben zowel binnen als buiten Nederland tot veel discussie geleid. Antisemitisme is tenslotte – zoals reeds aangegeven – erg ongrijpbaar als fenomeen. Het hanteren ervan behoeft daarom twee kanttekeningen:

- De werkdefinitie dient slechts als *hulpmiddel*, niet als blauwdruk om incidenten te kunnen ‘bestempelen’. Daarom is expliciet vermeld dat de context van uitingen moet worden meegewogen in hun beoordeling. Deze monitor doet dit zo veel mogelijk bij het vermelden van incidenten.
- In deze monitor geldt: bij twijfel wordt een incident niet als antisemitisch gezien. Mocht een twijfelgeval toch genoemd worden vanwege zijn relevantie, dan wordt expliciet vermeld dat het niet als incident meegeteld is.

Een voorbeeld: een hakenkruis getekend op een stoep wordt niet als antisemitisch gezien, omdat de intentie van de dader niet bekend is. Als een hakenkruis echter getekend wordt op een Joods doel, zoals een synagoge of een Joodse begraafplaats, is het antisemitisch motief wel duidelijk.

1.3 Methode en begrippen

Elk jaar sinds 1984 publiceert CIDI de Monitor Antisemitische Incidenten. Een werk dat tot stand komt door het bundelen van incidenten die bij het meldpunt van CIDI in dat jaar zijn binnengekomen.

CIDI screent de meldingen zorgvuldig en hanteert daarbij strenge criteria zoals zijn vastgelegd in de IHRA-werkdefinitie van antisemitisme.

Veel incidenten worden direct bij CIDI gemeld. Andere worden gedeeld bij algemene meldpunten, bij ADV's, het College van de Rechten van de Mens of via (sociale) media. Het komt voor dat incidenten bij meerdere instanties worden gemeld. CIDI bekijkt dit zorgvuldig; een gebeurtenis wordt in deze Monitor slechts eenmaal geteld als incident.

De verschillende regionale meldpunten in Nederland hanteren vaak hun eigen maatstaven waardoor per meldpunt kan verschillen wat als antisemitisch wordt beschouwd. Zo is een ‘simpele’ bekladding met een hakenkruis – zonder antisemitische tekst – op straat voor de één wel een antisemitische uiting en voor de ander niet.

⁴ International Holocaust Remembrance Alliance, ‘[Fact Sheet: Working Definition of Antisemitism](#)’, februari 2018.

Bij haatspraak (ook wel ‘hate speech’ genoemd), mondelinge of schriftelijke uitingen van Jodenhaat, is het voornaamste criterium om te onderscheiden of iets antisemitisch is, de vraag of er daadwerkelijk iets beledigend wordt gezegd of geschreven ten aanzien van Joden als bevolkingsgroep. Kritiek op Israël valt daar niet onder. In de bijlagen staat meer informatie over de door CIDI gehanteerde definitie en uitgangspunten met betrekking tot antisemitisme, waaronder antisemitisme vermomd als Israelkritiek.

Uitingen die online worden gedaan in openbare fora en discussiegroepen worden *niet* meegeteld als afzonderlijke incidenten. Dit is om de simpele reden dat de stroom aan antisemitische commentaren in de digitale wereld veel te groot is om apart bij te houden. CIDI werkt daarom in samenwerking met Kantar (voormalig TNS NIPO) aan een grootschalig onderzoek naar antisemitisme op sociale media.

Door onze strenge normering al 35 jaar consequent te hanteren kunnen wij een betrouwbaar beeld geven van de ontwikkelingen door de jaren heen.

1.3.1 Bronnen van geregistreerde incidenten

Sinds 2018 kiest de Landelijke Vereniging tegen Discriminatie, waarbij de meeste antidiscriminatiebureau's van Nederland zijn aangesloten, ervoor om gegevens over antisemitisme niet met CIDI te delen. De bureaus brengen later in het kalenderjaar een eigen overzichtsrapport uit. Als resultaat valt het totaal aan incidenten in deze Monitor lager dan wat er werkelijk in een jaar is gemeld. Uitzonderingen van ADV's die wel gegevens hebben gedeeld zijn het Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam en Den Haag Meldt. Hiermee werkt CIDI nauw samen door het jaar heen.

Het Meldpunt Internet Discriminatie (MiND) heeft aan CIDI laten weten tot juli 2019 31 meldingen van online antisemitisme te hebben ontvangen.

Het College van de Rechten van de Mens heeft vijf meldingen van antisemitische incidenten geregistreerd in 2019, met name in de werkomgeving. Ook met het College heeft CIDI de afspraak samen te werken in de afhandeling van incidenten waar nodig.

Meldingen worden zorgvuldig geverifieerd om de echtheid van het incident vast te stellen en om doublures te voorkomen. CIDI telt elk incident slechts eenmaal, ongeacht het aantal meldingen erover, en toetst elk incident aan de IHRA-werkdefinitie. Bij twijfel over de echtheid of het antisemitische aspect worden incidenten niet in de monitor opgenomen.

1.3.2 Tellingssystematiek van deze monitor

Voor een goed begrip van de cijfers in deze monitor is het van belang te vermelden dat het aantal incidenten niet gelijk is aan het aantal gebeurtenissen. Eén incident kan bestaan uit meerdere voorvallen tegen één persoon: als iemand elke keer dat hij door zijn straat loopt door dezelfde buurman wordt uitgescholden, telt CIDI al deze gebeurtenissen samen als één incident. Ook alle uitingen door één persoon tegen meerdere personen tegelijk (bijvoorbeeld een e-mail die aan meerdere ontvangers wordt verstuurd) worden als één incident geteld.

Hiermee wordt voorkomen dat één ‘veemailer’ in zijn eentje het aantal antisemitische incidenten in een jaar omhoog jaagt. Dit betekent echter ook dat heftige incidenten, die meerdere mensen persoonlijk raken, toch als één incident worden geteld.

1.4 Meldingsbereidheid

Het Fundamentele Rechtenagentschap (FRA) van de Europese Unie publiceerde in 2018 een rapport over antisemitisme in de EU. Van de Nederlandse respondenten die de afgelopen vijf jaar slachtoffer waren van antisemitisme, deed slechts één op de vier melding bij een instantie (zoals CIDI) of aangifte bij de politie.⁵ Eerder onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau uit 2014 toonde aan dat één op de acht respondenten die dat jaar discriminatie had ervaren, hiervan melding had gemaakt.⁶

De lage bereidheid meldingen te doen bij de politie, ADV's of CIDI leidt tot een zogenaamde ‘onderrapportage’ van het totaal aantal incidenten. Dit onderstreept het belang van een meerjarig onderzoek, waarmee trends zichtbaar worden gemaakt.

⁵ The European Union Agency for Fundamental Rights, ‘Experiences and perceptions of antisemitism: Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU’, 2018.

⁶ I. Andriesen, ‘Discriminatie herkennen, benoemen en melden’, Sociaal en Cultureel Planbureau 9 februari 2017.

2 Antisemitisme in onze tijd

2.1 Het begrip 'antisemitisme'

Antisemitisme is de haat, angst of afkeer van Joden⁷.

Joden zijn door de geschiedenis heen altijd als herkenbare minderheid aanwezig geweest. Zij zijn het slachtoffer geweest van vooroordelen en discriminatie, vanaf de Romeinse tijd tot op heden. In elk tijdperk en elke samenleving waar Joden zich bevonden, vormden zich complottheorieën en mythes over de Joden als een rare groep buitenstaanders, die de verkeerde god aanbaden en bovendien veelal konden lezen. Zij werden gezien als geldwolven en armoedzaaiers, als zwakke *Untermenschen* en als machtige, kwaadaardige, geheimzinnige genieën die de wereld beheersten. Vaak kwamen en komen al deze tegenstrijdige vooroordelen uit dezelfde mond, pen of Twitteraccount. Zeker in het internettijdperk heeft iedereen die dat wil een megafoon om antisemitische uitlatingen in een seconde de wereld rond te verspreiden.

Veel van die denkbeelden zijn niet na verloop van tijd verdwenen, maar juist diep geworteld geraakt in de cultuur en hebben zelfs hun weg naar de taal gevonden. Elementen van Jodenhaat zijn steeds met minimale aanpassingen toegespitst op de tijdgeest. Incidenten van vandaag verraden vaak denkbeelden die direct terug te voeren zijn op eeuwenoude clichés over Joden. Antisemitisme wordt daarom ook wel *de oudste vorm van haat* genoemd.

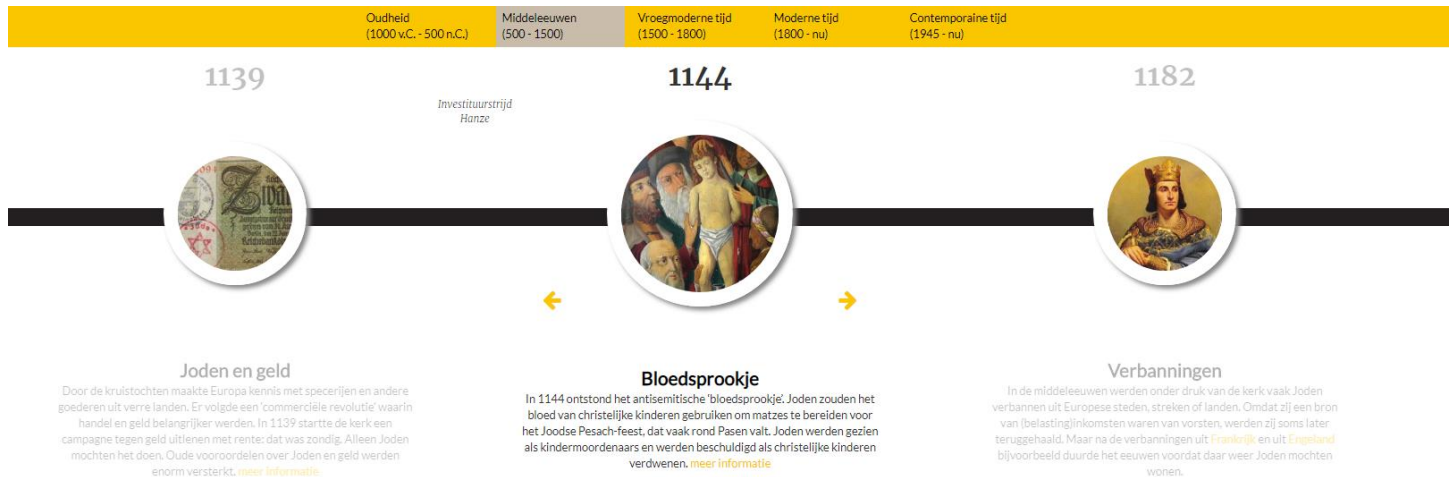
Een zgn. Judensau, Stadtkirche, Wittenberg, c. 14e eeuw. Joden worden afgebeeld als onmenselijke varkens die zich voortplanten met varkens. Een bekend motief in de Europese middeleeuwse kunst.

Overigens bestaat de term 'antisemitisme' pas sinds het eind van de 19^e eeuw. Een nationalistisch denker bedacht de term als 'wetenschappelijk' synoniem voor zijn eigen Jodenhaat, om het discrimineren tegen Joden modern en gerechtvaardigd te laten klinken. Dit legde hij

⁷ Zie de [IHRA-werkdefinitie](#) voor de complete definitie die deze Monitor hanteert.

uit in termen van de rassenleer die toen gangbaar was. Inmiddels heeft de term een negatieve connotatie gekregen: bijna niemand geeft trots toe dat hij zelf een antisemiet is. Het woord zelf is een voorbeeld van de historische ontwikkeling van racisme tegen Joden.

De online [antisemitismetijdlijn](#) geeft een beknopt overzicht van de herkomst van antisemitische stereotypen en is een handig referentiemiddel als context bij deze Monitor.

2.2 Antisemitisme vandaag: verschijningsvormen

Hier lichten wij enkele typerende vormen van antisemitisme toe aan de hand van recente voorbeelden. Ze dienen dan ook als belangrijke context voor de incidenten die zijn opgenomen in [hoofdstuk 6](#). Dit is geen uitputtende lijst, en in de praktijk kunnen de verschillende vormen overlappen.

2.2.1. Complottheorieën

Antisemitisme en complottheorieën zijn twee handen op één buik.

Het beeld van Joden als manipulatieve en sinistere macht achter de schermen heeft oude wortels. Volgens het vroege christendom heeft een kleine groep Joden het machtige Romeinse rijk Jezus laten kruisigen. Het Joodse volk werd vervolgens een veelzijdige zondebok om alle maatschappelijke problemen te kunnen verklaren als de schuld van één sinistere groep. Joden zouden door de eeuwen heen de schuld krijgen van epidemieën als de builenpest, revoluties, maatschappelijke ongelijkheid, enzovoorts.

In 1903 werden in Rusland de *Protocollen van de wijzen van Sion*, een fictief verslag van een complot tussen Joodse leiders, gepubliceerd door de tsaristische geheime dienst. Hierin staat beschreven hoe Joden de wereld zouden manipuleren om niet-Joden uit te buiten. Ondanks het fictieve karakter hebben de *Protocollen* opvallend veel aftrek gevonden in de Westerse en Islamitische wereld, en worden ze daarom ook wel 'de Bijbel van het antisemitisme' genoemd.

Complottheorieën berusten op drogredenen en irrationele vooroordelen. Complottheoristen komen niet op rationele wijze op hun delusies; deze kunnen voor hen ook niet op rationele wijze worden ontkracht. Complottheorieën berusten op de emoties van haat en angst, niet

het verstand. Ook kunnen ze op ieder willekeurig thema worden toegepast: ieder probleem kan worden verklaard als het werk van een kwaadaardige groep buitenstaanders. Ze denken dat ISIS een Joodse uitvinding is, dat Joden achter 9/11 zaten, etc. Deze simplistische samen-zweringstheorieën worden vaak afgebeeld met spotprenten of *memes*, die op sociale media razendsnel worden verspreid.

Onderstaande *meme* kan als concreet voorbeeld dienen:

Deze afbeelding is gedeeld op Nederlandse Facebookpagina *Leef Bewust* op 1 november 2019. De afbeelding is afkomstig van een bekende Amerikaanse maker van *memes* met complottheorieën. De beheerders van de pagina beweren dat ze de afbeelding “niet hebben gezien tijdens de screening en plaatsing van de afbeelding”, en hebben de post zelf verwijderd op aandringen van CIDI.

Wie gelooft te worden bedreigd door almachtige overheersers zal in zijn handelen bovendien geen boodschap hebben aan de perken van de rechtstaat. Het idee van een Joods complot om het blanke ras te verzwakken en het Westen te overspoelen met bruine immigranten is erg populair bij extreemrechtse antisemieten, en is vooral online springlevend.

2.2.2. Extreemrechts

In de Verenigde Staten heeft extreemrechts een recente opleving gekend onder de nieuwe verzamelnaam *alternative-right*, oftewel *Alt-right*. Het wordt gekenmerkt door anti-immigratieretoriek, antisemitisme en *white supremacy*: het idee dat een verondersteld blank ras aan andere superieur is. Invloedrijk in deze ideologie is de *omvolkingstheorie*: het idee dat blanken en hun cultuur bedreigd worden door moslims en niet-blanke immigranten, aangewakkerd door een binnenlandse ‘elite’ onder het mom van liberalisme. Vele groepen zijn dus doelwit van deze haatdragende ideologie.

De verkiezingscampagne van Donald Trump en zijn wijze van publieke communicatie heeft zulke *replacement theorists* aangemoedigd en een mainstream vertegenwoordiging gegeven. In 2017 marcheerden alt-right aanhangers met fakkels door Charlottesville in de VS, de zogenaamde *Unite the Right Rally*, en scandeerden onder meer 'Jews will not replace us'. Een deelnemer aan de betoging reed in op een tegenprotest, waarbij een dode viel en 19 gewonden. Trump oordeelde dat er 'goede mensen aan beide kanten' van deze geweldadige confrontatie tussen rechts en links waren, en weigerde expliciet de racistische optocht of de terroristische aanslag te veroordelen.

Deze ideeën blijven niet beperkt tot Noord-Amerika of de digitale wereld, maar zijn ook in Europa springlevend. Net als bij de eerdere aanslagen op synagogen in Pittsburgh en Poway, liet nu in een jonge Duitser zich door de omvolkingstheorie inspireren tot moord. In oktober 2019 probeerde een extreemrechtse complotdenker in het Duitse Halle een volgepakte synagoge binnen te dringen. Voordat hij het vuur opende, wendde hij zich via een live verbinding tot zijn publiek van mede-extremisten online:

"Hallo, mijn naam is Anon [anoniem, red.], en ik denk dat de Holocaust nooit heeft plaatsgevonden. Feminisme is de oorzaak van de neergang van het Westen, wat op zijn beurt een excuus voor massa-immigratie is. En de wortel van al deze problemen is de Jood."

Zie ook onderstaande screenshots, afkomstig van een antisemitische website en Twitter:

Artikelen | Immigratie Updated: januari 21, 2020

In Duitsland helpen Joodse fondsen reddingsmissies van mediterrane migranten overeind te houden

november 5, 2019 | 586 | 1

Share

 Poolse professor legt in duidelijke taal uit dat niet alleen joden als Barbara Spectre, maar het hele jodendom schuldig is aan de invasie door buitenlanders.

Joodse organisaties vernietigen Europa en gaan vervolgens janken over antisemitisme

Hypocrieten

 Bogusław Wolniewicz vs Barbara Lerner Spectre - Professor re...
The late Polish professor reacts to Barbara Lerner Spectre's infamous comments on Jew's leading role in the ...
youtube.com

12:33 p.m. · 6 nov. 2019 · [Twitter Web App](#)

2.2.3. Holocaustontkenning- en bagatellisering

Weinig historische gebeurtenissen zijn door zo veel bewijs bevestigd als de Holocaust. Het ontkennen van dit historisch feit is dan ook moeilijk voor te stellen, maar komt in verschillende kringen voor, soms in de marges, soms zeer prominent.

Sommige landen kennen zelfs een apart wetsartikel dat het ontkennen van de Holocaust verbiedt. Nederland niet. Holocaustontkenning valt volgens vaste rechtspraak van de Hoge Raad (1 HR 27 oktober 1987, NJ 1988, 538) onder groepsbelediging (artikelen 137 c t/m e Wetboek van Strafrecht).

Naast regelrechte ontkenning komt ook bagatellisering van de Holocaust, of de ridiculisering van de herinnering daaraan voor. Complotdenken over het Jodendom (zie boven) leent zich hier goed voor.

In september 2019 belde ene 'Ben' naar het ochtendprogramma Gaan! van BNNVARA op Radio1. Volgens hem werd Hitler door Joden tot de Holocaust aangespoord, om later de stichting van Israel te kunnen bewerkstelligen. De presentator van het programma legde hem geen strobreed in de weg, hij liet 'Ben' zelfs weten dat veel reageerders op Twitter het met hem eens zijn. Later die maand, onder hoede van dezelfde presentator, belde ene 'Mario' naar het ochtendprogramma om tot de uitroeiing van het Joodse volk op te roepen. Na een uitgebreide klacht van CIDI bieden de radiomakers hun excuses aan, en besluiten ze in hun programma meer aandacht te besteden aan het onderwerp antisemitisme.

De Holocaust is in de naoorlogse samenleving symbool komen te staan voor het absolute kwaad. Naarmate de complexiteit van deze gebeurtenis uit het geheugen verdwijnt, wordt het regelmatig ingezet als retorisch instrument bij politieke discussies van vandaag.

Een voorbeeld is de uitspraak van Mark van den Oever, voorman van de actiegroep Farmers Defence Force. Over de situatie van Nederlandse agrariërs zei hij: "75 jaar geleden hebben we ook gezien waar het decimeren van een kleine bevolkingsgroep toe leidt. Heden ten dage een schandvlek in de geschiedenis. Ik wil jullie deze spiegel voorhouden zodat jullie niet zeggen naderhand: wir haben es nicht gewusst".

Dergelijke vergelijkingen gaan bijna altijd mank. Wie de complexe geschiedenis van de Holocaust en de diepte van het vooroorlogse antisemitisme bestudeert, zou zo'n uitspraak niet snel in de mond nemen. Bovendien is het respectloos naar nabestaanden van de Holocaust en de herinnering aan de slachtoffers, die met zulke retoriek worden neergezet als slechts de ongelukkige subjecten van vervelende beleidskeuzes.

Hoe abject zulke retoriek ook is, is er op zichzelf geen sprake van een haatdragende uiting jegens Joden in het algemeen, en moet dit niet als antisemitisch worden beschouwd. Al heeft de uitspraak van de FDF-voorman veel emoties losgemaakt, is deze dus niet terug te vinden als incident in deze Monitor.

2.2.4. Antisemitisme in de islamitische wereld

In grote delen van de islamitische wereld kent het antisemitisme een zeer breed draagvlak, en wordt het zelfs door regeringen uitgedragen. Vijandige stereotypen van Joden zijn wijdverbreid in schoolboeken, media of de staatspropaganda van landen als Iran en Syrië. Volgens een enquête uit 2014 in de meeste landen van Noord-Afrika en het Midden-Oosten houdt zo'n 74% procent van de volwassen bevolking er antisemitische opvattingen op na,⁸ **ruim drie keer zo veel als die van de bevolking van West-Europa of Noord-Amerika.**

De fixatie in de Arabische wereld met Israël en haar vermeende misdaden worden regelmatig uitgedrukt in antisemitische termen. Vergelijkingen tussen Israëls behandeling van de Palestijnen en de Holocaust zijn de rigueur.

In mei 2019 zond het in Qatar gevestigde televisienetwerk Al Jazeera een reportage uit waarin gesteld werd dat Israël zou hebben "geprofiteerd" van de Holocaust: *"Israel is de grootste winnaar van de Holocaust en het gebruikt dezelfde rechtvaardigingen als de nazi's deden als een springplank voor de raciale zuivering en vernietiging van de Palestijnen"*, sprak de presentatrice, die de reportage als volgt heeft aangekondigd via Facebook:

منى حوا
Yesterday at 19:39 · 🌐

My new story.. tell the story of the holocaust.. DID HITLER KILL 6 million Jews? And how did the Israeli occupation benefit from extermination? And did hitler cooperate with the Zionist movement? And why can't I guarantee the Palestinians to condemn the tragedy? Watch the story on Youtube and share it if you find what benefit with love ❤️

⚙️ · Rate this translation

YOUTUBE.COM
هل قتل هتلر 6 ملايين يهودي في الهولوكوست؟
كن جزءاً من مجتمعنا...
<https://www.youtube.c...>

Ook in West-Europa is er vooral onder jonge moslims veel sympathie voor de Palestijnen als onderdrukt islamitisch volk. Deze sympathie wordt vaak uitgedrukt in veroordelingen van Israël, regelmatig gepaard met antisemitische taal. Ook Nederlandse Joden moeten het ontgelden. Onder 'Kritiek op Israël als excuus' staan voorbeelden vermeld van scheldpartijen in

⁸ Anti-Defamation League, 'ADL Global 100 Survey, Middle East & North Africa'

het Arabisch door pro-Palestinademonstranten die Joden in Nederland verantwoordelijk achten voor de vermeende misdaden van Israël.

Joodse halsketting

Een vrouw zoekt een taxi bij NS station Groningen. Volgens procedure spreekt ze de eerste chauffeur in de rij bij de taxistandplaats aan. Deze merkt haar halsketting op met daaraan een sieraad in de vorm van een menorah (een traditioneel Joodse kandelaar). Hierop onderbreekt de chauffeur de vrouw, en wijst haar naar de chauffeur achter hem. De vrouw spreekt de tweede chauffeur in de rij aan, maar wordt opnieuw onderbroken. Hierna stappen de beide mannen uit en beginnen ze tegen elkaar te spreken in het Arabisch. De vrouw verstaat alleen het woord "jahoe", wat "Jood" betekent. De derde chauffeur in de rij gaat wel akkoord met de rit. De vrouw legt uit wat er voor hem gebeurde, waarop de chauffeur bevestigt dat er geen gronden zijn om haar de rit te weigeren (incident van 30 april 2019).

De hier genoemde verschijnselen lenen zich geenszins voor generalisaties over moslims of mensen van Arabische of islamitische afkomst. De bovengenoemde enquête constateerde dat antisemitische opvattingen onder moslims in West-Europa aanzienlijk minder voorkomen dan onder inwoners van de landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Bovendien zijn er vele moslims, in de politiek en daarbuiten, die zich inzetten in de strijd tegen antisemitisme.

2.2.5. Extreemlinks

Ook onder extreemlinks leven er antisemitische sentimenten.

Veel voorkomende clichés zijn bijvoorbeeld de 'Joodse kapitalist' of simpelweg 'beursjood'. Deze zouden door het bezit van goud of disproportionele macht in het bankwezen de politieke elite in hun macht hebben. Complottheorieën over 'Rothschilds', een bankiersdynastie van Joodse afkomst, haken hier vaak op in. De stereotypen werden gebruikt als om het proletariaat tegen de gevestigde orde op te ruïnen. Met de opkomst van de dekolonisatiebeweging werd Israël als koloniale macht bestempeld, zodat Joden steeds vaker vereenzelvigd werden met imperialisten.

Politiek links heeft gelijkheid, emancipatie en antiracisme hoog in het vaandel staan. Soms komt het echter voor dat (extreem)links vooral ongelijkheid ziet in kleur en sociale klasse. Omdat het heersende beeld van Joden is dat zij blank en welvarend zijn, worden zij binnen het (extreem)linkse denkkader niet zelden geportretteerd als (zionistische) onderdrukker. Deze denktrant kan tot een antisemitisch discours leiden, zeker in combinatie met de vaak gehanteerde impliciete aanname dat links automatisch antiracistisch is en dus niet antisemitisch kán zijn.

Precies deze mechanismen hebben meegespeeld in de vloedgolf van antisemitische uitlatingen en gedragingen binnen de Britse Labourpartij in de afgelopen jaren. Talloze antisemitische uitingen van Labour-politici werden door het leiderschap van Jeremy Corbyn en

zijn naaste vertrouwelingen niet als zodanig herkend,⁹ waarmee antisemitisme institutioneel is ingevoerd. In plaats daarvan probeerde men antisemitisme eigenhandig te herdefiniëren, specifiek om het vergelijken van Israël met nazi-Duitsland door Labour-leden als legitieme kritiek weg te zetten. Zo'n 85,9% van de Britse bevolking beschouwt Corbyn als antisemiet.¹⁰ Het aantal meldingen van antisemitisme binnen de partij is dusdanig groot dat de *Equality and Human Rights Commission* (vergelijkbaar met het College van de Rechten van de Mens) een onderzoek heeft ingesteld, een twijfelachtige eer die voordien alleen voor de fascistische British National Party was weggelegd.

2.2.6. Gelijktelling van Israël met nazi-Duitsland

Het gelijkstellen van Israël met nazi-Duitsland, en met name de suggestie dat Joden in Israël anderen aandoen wat ooit hen is aangedaan, is bijna altijd antisemitisch geladen.

De Jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog en het Arabisch-Israëliësch conflict zijn niet vergelijkbaar in aard en omvang. De Holocaust was een genocide: een moedwillige poging om het Joodse volk als geheel uit te roeien. Mannen, vrouwen en kinderen werden vermoord om geen enkele reden anders dan dat ze toevallig als Jood waren geboren. Het conflict tussen Israël en de Palestijnen is geopolitiek van aard, niet gebaseerd op een verderfelijke rassenleer. Ook als de daden van Israël soms verwerpelijk zijn, mogen ze niet zomaar vergeleken worden met het nazisme.

Het vergelijken van Israël met nazi-Duitsland is ook antisemitisch, omdat het het collectieve trauma van een bijna geslaagde genocide gebruikt, op moedwillig historisch onjuiste wijze, om de nabestaanden ervan te provoceren. Geen enkel ander land wordt zo vaak met nazi-Duitsland vergeleken, vooral door mensen die zich uitsluitend ergeren aan de acties van die ene Joodse staat en blind zijn voor soortgelijke acties van elk ander volk.

Belangrijk is ook te noemen is dat vergelijkingen van Joden of Israëliërs met het nazisme veronderstellen dat Joden vanwege de Holocaust met *strengere* morele maatstaven moeten worden beoordeeld dan anderen. De ondertoon is: 'dit is extra verwerpelijk, want uitgerekend jullie zouden beter moeten weten'. Maar die redenering deugt niet: als er iemand is die een les moet leren van een misdaad, dan is het in de eerste plaats de dader zelf, en in de tweede plaats de omstander die had kunnen ingrijpen, maar dat niet deed. Om uitgerekend het slachtoffer aan hogere standaarden te houden is een gotspe. Auschwitz was geen moreel opvoedingskamp.

2.2.7. De verhouding tussen antisemitisme en antizionisme

Antizionisme is de politieke overtuiging dat er geen Joodse staat zou mogen bestaan. Volgens de IHRA-werkdefinitie is het daarmee iets fundamenteel anders dan antisemitisme; dit

⁹ Johnson, Alan. 'Institutionally Antisemitic: Contemporary Left Antisemitism and the Crisis in the British Labour Party'. *Fathom Journal*, maart 2019.

¹⁰ Survation, 'New polling of British Jews shows tensions remain strong between Labour and the British Jewish Community', maart 2019

wordt expliciet vermeld in die definitie. Vanuit het idee dat antizionisme politiek en maatschappelijk aanvaardbaar is, wordt het vaak simpelweg als dekmantel voor antisemitisme gebruikt.

Het verwerpen van zionisme als vorm van nationalisme, zonder een gelijksoortige positie in te nemen over andere vormen van nationalisme, is ontegenzeggelijk een dubbele standaard. Om het bestaan van de staat Israël te willen terugdraaien, maar tegelijk wel een uitsluitend Palestijnse staat te willen zien, gaat verder dan dat. Veel fervent anti-Israëliësch activisme vertoont kenmerken van antizionisme als masker voor antisemitisme. Het boek *'Maar wij noemen hen Joden'* draagt opzettelijk als titel het citaat van een demonstrant, die als een van de weinigen hier een uitzondering op vormt.¹¹

"De hele wereld weet wat de Joden aan het doen zijn!"

Bij een demonstratie op de Dam is iemand die zijn sympathie voor Israël kenbaar maakt in gesprek met twee jonge toeristen. Een pro-Palestinademonstrant zegt tegen hen, over de pro-Israëldemonstrant: "We have freedom of speech, but they don't want. They lie. The whole world knows what the Jews - em, zionists, are doing!"
(Incident van 11 juli 2019)

¹¹ *'Maar wij noemen hen Joden': antizionisme in de praktijk.* Klaas A.D. Smelik, 2019.

3 Antisemitisme wereldwijd in 2019

Dit hoofdstuk presenteert in het kort enkele onderzoeken die een beeld geven van de situatie rond Antisemitisme in de VS, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Engeland. In een onderzoek in opdracht van de Amerikaanse ADL zijn mensen uit meerdere landen geïnterviewd.

Antisemitische attitudes

In 2019 deed de Amerikaanse Anti Defamation League (ADL) onderzoek in 18 landen (waaronder Nederland) naar antisemitische attitudes onder de bevolking.¹² Er werden 11 stellingen voorgelegd zoals ‘Joden hebben meer loyaliteit voor Israël dan voor dit land/het land waar ze wonen’, ‘Joden hebben teveel invloed op de wereldpolitiek’ en ‘Joden zijn verantwoordelijk voor de meeste oorlogen in de wereld’. Slechts diegenen die het eens waren met 6 of meer van deze stellingen werden meegeteld als (zwaar) antisemitisch. Toch bleek het aantal mensen met antisemitische houding hoog, en op veel plekken significant gestegen ten opzichte van voorgaande jaren.

In Nederland blijkt 43 procent van de bevolking het eens te zijn met de stelling dat Nederlandse Joden loyaler zijn aan Israël dan aan Nederland. 10 procent van de bevolking was het met nog 5 andere antisemitische stellingen eens. In 2014 was het aandeel nog maar 5 procent van de bevolking. Dit valt mee in vergelijking tot het gemiddelde in West-Europa van 24 procent antisemieten volgens dezelfde telling, tevens het gemiddelde van alle landen in het rapport over 2019. In Oost-Europa gaf 38 procent van de ondervraagden aan in 6 (of meer) van de 11 vooroordelen te geloven; in Noord-Afrika en het Midden-Oosten lag dit percentage op maar liefst 74 procent. Overigens schatte 18 procent van de ondervraagden wereldwijd het aantal Joden op de wereld op 700 miljoen of hoger. (Ter achtergrond: het werkelijke aantal Joden wereldwijd wordt geschat op zo’n 16 miljoen).¹³

Rapport VN-Mensenrechtenraad

Voor het eerst publiceerde in 2019 ook de Mensenrechtenraad van de VN een rapport over antisemitisme. Speciaal Rapporteur Ahmed Shaheed noemde antisemitisme de “kanarie in de kolenmijn van haat wereldwijd”, omdat het de bestrijding van alle andere vormen van intolerantie ondermijnt. Het rapport zelf spreekt van antisemitisme als “vergif voor de democratie”.¹⁴ Echter, niet zozeer de bevindingen van het rapport zijn bijzonder, als het orgaan dat het publiceerde. De Mensenrechtenraad wordt al sinds jaar en dag bekritiseerd om haar houding tegenover Israël; er zijn meer VN-resoluties aangenomen tegen Israël dan tegen alle andere landen op aarde bij elkaar.

¹² Anti-Defamation League, ‘*The ADL Global 100: an Index of Global Anti-Semitism*’

¹³ Della Pergola S. (2019) ‘*World Jewish Population*’, 2018. In: Dashefsky A., Sheskin I. (red) American Jewish Year Book 2018. American Jewish Year Book, vol 118. Springer, Cham

¹⁴ United Nations General Assembly, ‘*Elimination of all forms of religious intolerance*’. A/74/358

Antisemitisme in cijfers

De gepubliceerde rapporten over cijfers van antisemitische incidenten zijn vaak zeer verschillend van aard. Zowel de verzamelde gegevens als de toegepaste methodiek kunnen fundamenteel van elkaar verschillen. Hierdoor is de vergelijking tussen die rapporten moeilijk. Wel geldt – evenals voor deze Monitor – dat vergelijking van jaartallen doorgaans mogelijk is, en daarmee de toe- of afname van het aantal incidenten en hun aard.

In **Duitsland** steeg in 2019 het aantal antisemitische strafzaken naar 62, een toename van 60 procent ten opzichte van 2018. **Frankrijk** zag het aantal door de overheid geregistreerde incidenten stijgen met 27 procent, van 541 naar 687. Opvallend is dat het aantal van 541 gemelde antisemitische incidenten in Frankrijk in 2018 al een stijging van maar liefst 74 procent was bovenop het aantal uit 2017.

In het **Verenigd Koninkrijk** constateerde Community Security Trust (CST) in haar *2019 Antisemitic Incidents Report* dat er voor het vierde jaar op een rij een recordaantal antisemitische incidenten in het Verenigd Koninkrijk gemeld was. Het ging om een stijging van 7 procent, naar een totaal van 1805 incidenten. Volgens CST hing deze stijging nauw samen met het leiderschap van Jeremy Corbyn van de Britse Labour Party. Telkens als de media over het institutionele antisemitisme van de partij schreef reageerden boze aanhangers met antisemitische verwensingen richting de mensen (Joods en niet-Joods) die over de kwestie hun kritische mening gaven.

In oktober 2019, een jaar na de aanslag op de Tree of Life Synagogue in Pittsburgh van 2018, publiceerde de American Jewish Congress (AJC) haar rapport *AJC Survey of American Jews on Antisemitism in America*. 1.283 Joden werden gevraagd naar hun ervaringen met en angst voor antisemitisme. Van de ondervraagden vermijdt 31 procent naar eigen zeggen het dragen van Joodse symbolen in het openbaar. 75 procent van de ondervraagden gaf aan in de afgelopen 5 jaar het slachtoffer te zijn geweest van antisemitisme, en dit niet gemeld te hebben bij welke instantie dan ook.

Dit strookt ook met de ervaring van CIDI in Nederland: slechts een klein percentage van het totaal aantal voorvallen van antisemitisme waar dan ook wordt überhaupt geregistreerd. Bovendien zegt 70 procent van de Joden in Nederland tenminste soms Joodse symboliek in het openbaar te verbergen om eventuele incidenten te voorkomen.¹⁵

¹⁵ The European Union Agency for Fundamental Rights, 'Experiences and perceptions of antisemitism: Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU', 2018.

4 Politie en Justitie

Net als elk ander misdrijf, kan antisemitisme niet worden tegengegaan zonder zichtbare, effectieve en proportionele maatregelen door politie en justitie. Potentiële daders moeten zien dat er consequenties zijn verbonden aan antisemitische uitingen. Slachtoffers moeten zien dat de wet gehandhaafd wordt en dat daders worden opgepakt en gestraft. Dit is van belang voor het veiligheidsgevoel, en voor het vertrouwen in de rechtstaat. Een duidelijk signaal dat de maatschappij antisemitisme verwerpt is essentieel.

CIDI adviseert slachtoffers en melders altijd aangifte te doen als het gaat om een strafbare vorm van antisemitisme. Wanneer er maatschappelijk belang is, neemt CIDI zelf initiatief en doet aangifte. Bijvoorbeeld toen voetbalhooligans in januari van 2019 in een Leeuwarder café zongen over het verbranden van Joden, inclusief het bekende “*Hamas, Hamas, Joden aan het gas*”. Er stonden nog meer voetbalfans buiten het café hetzelfde te zingen, onder het toezien van plaatselijke politie.¹⁶ Filmpjes op sociale media legden het gezang vast. Een personeelslid van het café schreef nog op Facebook dat de hooligans zich “keurig gedragen” hadden.

Omdat personeel van het café op geen enkele manier ingreep tegen deze massale uiting van antisemitisme, besloot de burgemeester het café uiteindelijk gedurende een maand te laten sluiten. Waar politie tegen antisemitisme optreedt, wordt een duidelijk boodschap van afkeur afgegeven. Waar er laks mee om wordt gegaan, wordt het omgekeerde signaal afgegeven en voelen meer mensen zich aangemoedigd om zich antisemitisch te gedragen.

4.1. Antisemitismecijfers politie en OM 2018

Omdat de jaarlijkse rapporten van de politie later in het jaar worden gepubliceerd, bespreken we in de monitor het laatst beschikbare rapport – van het jaar 2018.

4.2. Gebrekkige aangiftebereidheid

Veel mensen die een antisemitisch incident meemaken, melden dit noch bij politie, noch bij CIDI of een andere instantie. Een grootschalige enquête van de Fundamental Rights Agency (FRA) dat eind 2018 is gepubliceerd meldt dat in Nederland de meldingsbereidheid laag is. Maar liefst 74 procent van de ondervraagden die een antisemitisch incident hadden meegemaakt, hebben er geen melding van gemaakt noch bij de politie noch bij een andere instantie¹⁷. Een mogelijke verklaring is het weinig vertrouwen dat aangifte tot vervolging leidt. Uit dezelfde enquête blijkt dat slechts 61 procent van de Nederlandse respondenten op de hoogte is van het verbod in de wet op groepsdiscriminatie (art. 137c, 137d, 137e, 137f, 137g of 429quater Wetboek van Strafrecht). Bovendien duurt de procedure (het straf-

¹⁶ ‘Gouden Pilsje een maand dicht vanwege racisme’. Suksawat, februari 2019

¹⁷ Fundamental Rights Agency, ‘Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU’, december 2018.

rechtelijk vervolgen van verdachten) lang, minstens enige maanden en vaak veel langer, soms jaren. Bovendien houdt de politie melders niet of nauwelijks op de hoogte van de stand van zaken aangaande de aangifte.

Ook de opsporing van verdachten laat te wensen over en scheelt het vaak aan doortastendheid. Het antisemitische nep-Facebookaccount Lodewijk Dijkstra bleef meer dan een jaar lang tussen 2018 en 2019 doodsbedreigingen sturen aan Joden in privéberichten, ondanks herhaalde meldingen bij politie. CIDI zorgde voor verwijdering van het account op Facebook waarna de politie contact met CIDI opnam. Volgens de politie was er 'een gebrek aan opsporingsmogelijkheden'. Dit terwijl meer dan 10 mensen aantoonbaar doelwit waren van berichten als 'Er is een nieuwe gasdouche voor je klaar kanker neus'.

4.3. Discriminatiecijfers politie 2018

In 2018 registreerde politie landelijk 3.299 discriminatie-incidenten. Hiervan waren 275 antisemitisch van aard, oftewel 8 procent. Hetzelfde percentage van antisemitisme in de discriminatie-incidenten gold ook in 2017, toen het totaal met 3.499 6 procent hoger lag. Volgens de politiecijfers is het aantal antisemitische incidenten dus ietsjes omlaag gegaan, samen met discriminatie-incidenten op andere gronden (gemiddeld genomen). Een eenduidige verklaring hiervoor wordt niet gegeven.

In het rapport *Discriminatiecijfers in 2018* maakt de politie nauwelijks inzichtelijk wat voor vormen dit antisemitisme aannam en in welke context de meeste incidenten plaatsvonden. Een nauwkeuriger overzicht zou begrip van het probleem kunnen verdiepen. Bekend is dat het uitschelden van politieagenten met 'Jood' (of combinaties met dat woord), wat vooral onder jongemannen met een Noord-Afrikaanse afkomst populair is, vaak ook door de politie als antisemitisch incident wordt geregistreerd en meegenomen in bovengenoemde statistieken. CIDI ontvangt van zulke beledigingen van ambtenaren in functie vrijwel nooit melding.

4.4. Discriminatiecijfers OM 2018

Aangifte van discriminatedelicten mag de politie niet eigenhandig seponeren zonder het proces-verbaal voor te leggen aan de officier van justitie. Deze buigt zich op zijn beurt over de bewijslast, en weegt dit af tegen haar eigen werklust en inschatting van het maatschappelijk belang van vervolging.¹⁸

Het aantal discriminatiezaken dat in behandeling genomen werd door het Openbaar Ministerie in 2018 daalde sterk ten opzichte van 2017: van 144 specifieke discriminatiefeiten behorend bij 138 verschillende zaken in 2017, tot 83 specifieke discriminatiefeiten behorend bij 79 verschillende zaken in 2018 – een daling van circa 58 procent. Het aantal aangiften van antisemitisme was echter slechts gering gedaald ten opzichte van 2017, zoals hierboven beschreven. In 2018 leidde dus een veel lager percentage van aangiften tot een zaak

¹⁸ Aanwijzing discriminatie, *Staatscourant* 2018, 68988.

bij het OM dan in het jaar ervoor. Een eenduidige verklaring voor dit verschil wordt in het rapport niet gegeven.

5 Aanbevelingen

Antisemitisme en discriminatie in het algemeen pak je bij de wortel aan door het te **herkennen, te benoemen en te veroordelen** zodra het de kop op steekt. Belangrijk is om hier altijd alert op te zijn, of het nu op straat gebeurt, op school, in het voetbalstadion, in Facebook-discussiegroepen of in de plenaire zaal van de Tweede Kamer. Hier ligt een rol voor de samenleving als geheel.

CIDI is tevreden dat de Tweede Kamer de regering heeft verzocht om de IHRA-werkdefinitie van antisemitisme te hanteren. Minstens zo belangrijk is echter dat deze werkdefinitie ook daadwerkelijk wordt toegepast als nuttig hulpmiddel om antisemitische incidenten te benoemen.

5.1 Onderwijs

Geef les over de Holocaust én Joodse cultuur

Verbreed de bestaande lesstof over de Jodenvervolging in de Tweede Wereldoorlog en het ontstaan van Israël tot de geschiedenis van het Jodendom in Nederland. Dit om duidelijk te maken dat de Joden niet alleen slachtoffer zijn maar ook onlosmakelijk deel uitmaken van de Nederlandse geschiedenis.

Bied docenten handvatten

In menig klaslokaal zijn complottheorieën over Joden en Holocaustontkenning aan de orde van de dag. Bied docenten handvatten om met deze 'theorieën' om te gaan. Creëer ook een overzichtelijk platform waar docenten bijscholing kunnen vinden, zoals het door CIDI georganiseerde seminar over Holocaustonderwijs in Yad Vashem.

Herken en bestrijd antisemitisch pestgedrag

Trek een duidelijke lijn tegen antisemitisch pestgedrag, ook als het slachtoffer zelf niet Joods is. Appgroepen van leerlingen mogen hier geen uitzondering op vormen en zouden regelmatig gezien moeten worden door volwassenen.

5.2 Veiligheid

Breng antisemitisme duidelijk in kaart

Op dit moment geven officiële cijfers van de politie en het Openbaar Ministerie onvoldoende inzicht in de aantallen, aanpak en het karakter van antisemitische misdrijven. De cijfers zouden niet alleen aantallen moeten tonen, maar ook inzicht moeten bieden in de daders van antisemitische misdrijven, de vorm van delicten en de uitkomsten van vervolging door het Openbaar Ministerie. Wanneer een misdrijf wordt gepleegd vanuit een antisemitisch motief moet dit ook als zodanig in de officiële communicatie worden erkend en geregistreerd.

Train politie op gevoeligheid met antisemitisme

Train politieagenten in het herkennen van antisemitisme en discriminatie in het algemeen. Het komt helaas geregeld voor dat mensen zich niet tot de politie wenden uit angst dat antisemitisme niet herkend wordt door de dienstdoende agent.

Stimuleer melden en aangifte

Stimuleer als overheid dat slachtoffers van antisemitisme aangifte doen. Momenteel meldt slechts één op de vijf slachtoffers van antisemitisme dit bij een instantie (zoals CIDI) of doet aangifte.¹⁹

Spoor daders op, ook online

Zet de beschikbare instrumenten voor opsporing ook in tegen racistische en antisemitische berichten online, want die zijn evenzeer strafbaar. Neem dit soort berichten serieus, want aan antisemitische incidenten gaat te vaak een klimaat van haat zaaien vooraf.

Neem antisemitisch motief expliciet op in aanklacht

Vandalisme, geweld, bedreiging en andere strafbare feiten zijn ernstig. Als dit (ook) een antisemitisch of racistisch motief kent, moet het OM dit als een expliciet onderdeel van de aanklacht opnemen.

Neem signalen van psychische stoornissen serieus

Meerdere antisemitische aanvallen die de afgelopen jaren in West-Europa hebben plaatsgevonden zijn begaan door mensen met een migratieachtergrond en die lijden aan psychische stoornissen of trauma's. Dat maakt deze daden echter niet minder gevaarlijk voor de Joodse gemeenschap, waarbinnen eenieder hiervan doelwit kan zijn. Verdacht of dreigend gedrag moet niet worden afgedaan als 'verwarring', ook als mentale problemen inderdaad een rol spelen.

5.3 Internet

Dwing sociale mediabedrijven hun platforms 'schoon' te houden

Sociale media- en hostingbedrijven zijn nog te vaak een megafoon voor haatspraak. Zet reeds bestaande, effectieve herkenningstechnieken om content te verwijderen die inbreuk doen op auteursrecht ook in om de verspreiding van haat in te perken.

Maak opvolging meldingen inzichtelijk

Geef de 'Code of conduct on countering illegal hate speech online' meer handen en voeten. Deze gedragscode is een overeenkomst tussen de grote sociale mediabedrijven de Europese Commissie en regelt de verantwoording van die bedrijven over hoe zij haatspraak bestrijden. Onduidelijk blijft echter hoe effectief de code is en in hoeverre meldingen van gebruikers door de platforms worden opgevolgd. Dat dient inzichtelijk te worden gemaakt.

¹⁹ The European Union Agency for Fundamental Rights, 'Experiences and perceptions of antisemitism: Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU', 2018.

Bevorder ‘digitaal burgerschap’

Op sociale media gelden dezelfde verantwoordelijkheden als daarbuiten. Niet alleen om respectvol met elkaar om te gaan, maar ook om als *derde* racisme en antisemitisme altijd af te keuren. Dit gedrag moet worden gestimuleerd en beloond om het effect van normvervaging tegen te gaan.

5.4 Inburgering

Leer nieuwe Nederlanders over Joden en de Holocaust

Immigranten komen vaak uit landen waar antisemitisme gangbaar is. Het is belangrijk dat het inburgeringstraject voor nieuwe Nederlanders aandacht besteedt aan de geschiedenis van de Joden in Nederland, de Holocaust en de wetgeving rond discriminatie en Holocaustontkenning.

Benadruk waarden van de democratische rechtsstaat

De herkomstlanden van nieuwkomers hebben vaak nauwelijks een democratische traditie en kennen niet de fundamentele waarden die daarbij horen, zoals respect voor minderheden. Benadruk in het inburgeringstraject deze waarden.

5.5 Voetbal

Momenteel bestaat er geen overkoepelend beleid om op te treden tegen racistische incidenten in het voetbal.

Het onlangs door de KNVB en kabinet gelanceerde aanvalsplan ‘Ons voetbal is van iedereen’ tegen racisme is een welkom initiatief. Als onderdeel van het Voetbal voor Iedereen-netwerk van de KNVB juicht CIDI het plan toe en is het bereid om met stakeholders mee te werken aan de implementatie van de maatregelen.

Neem mensen die melding maken serieus

Uit onderzoek blijkt dat stadionbezoekers vaak niet ingrijpen bij racistische uitingen uit angst voor represailles door daders, die weleens agressief of dronken zijn.²⁰ Een mobiele applicatie waarmee supporters *real time* melding kunnen maken kan de drempel verlagen. Hiermee kunnen stewards direct ingrijpen waar en wanneer dat nodig is. Door terug te koppelen wat met de meldingen wordt gedaan zullen mensen zich serieus genomen voelen en, kan het vertrouwen worden gewekt dat nodig is voor brede steun van het systeem. Verzamel in KNVB-verband alle meldingen zodat maximaal inzicht ontstaat.

Nul tolerantie betekent nul tolerantie

Leg geloofwaardige en duidelijke sancties op, ook bij schijnbaar kleine incidenten zoals antisemitische spreekwoorden die op zichzelf niet tegen individuele spelers zijn gericht. Worden

²⁰ Eenvandaag, ‘Onderzoek: Racisme in het profvoetbal’, 4 februari 2020.

geen maatregelen genomen, zoals het (tijdelijk) stilleggen van de wedstrijd, dan bestaat het risico dat de norm tegen racisme in het voetbal vervaagt en het probleem blijft groeien.

Zet slimme technologie in bij opsporing

Zet slimme technologie in om discriminerende uitingen in en rond het stadion te registreren. Dit zal daders doen beseffen dat ze zich niet anoniem kunnen wanen in grote massa's. Sinds 2013 maakt de club ADO Den Haag al gebruik van een dergelijk systeem. De praktijk wijst uit dat het repressieve effect dat hiervan uitgaat leidt tot een grote vermindering van discriminerende uitingen.

Benoem antisemitische spreekwoorden als zodanig

Nog steeds zijn er mensen in de voetbalwereld die in een voetbalcontext het woord 'Jood' als legitieme benaming van Ajaxfans- of spelers zien. Hoewel Ajaxsupporters dit hebben geadopteerd als een geuzennaam (CIDI is hiertegen) is dit geenszins een excuus voor racistische uitingen over Joden. Leuzen als " Hamas, Joden aan het gas" zijn puur antisemitisme. Ook hier moet een duidelijke lijn worden getrokken.

Maakt gebruik van de positieve energie van supporters

Hooligans die zich racistisch uiten vormen een spel bedervende minderheid onder voetbal-liefhebbers. Voetbalsupporters kennen dikwijls oprechte liefde voor de rijke historie en tradities van hun club. Die energie kunnen clubs en supportersverenigingen omzetten in een positieve houding door de diversiteit van hun supporters te benadrukken. Zo organiseert de Duitse voetbalclub Borussia Dortmund educatieve reizen naar Auschwitz voor haar fans. Centraal hierbij staat het verhaal van Joodse Borussia-fans die in 1943 uit Dortmund werden gedeporteerd naar Auschwitz. Dit is een krachtig voorbeeld van hoe verbintenis aan de club empathie kan bevorderen.

6 Overzicht antisemitische incidenten

In dit hoofdstuk zijn alle door CIDI geregistreerde antisemitische incidenten van 2018 omschreven. De incidenten zijn ingedeeld in zes domeinen en daarbinnen in categorieën die soms weer zijn onderverdeeld in subcategorieën. Zo kan inzicht worden verkregen in de aard en ontwikkeling van antisemitisme in Nederland. Hoe dit overzicht tot stand is gekomen kunt u lezen in de inleiding van deze monitor. De indeling van de domeinen is als volgt:

‘Real life’-incidenten: gevallen waarbij een directe confrontatie tussen dader en slachtoffer plaatsvindt;

Vandalisme: bekladding met antisemitische boodschap en bekladdingen of vernielingen van doelen met een Joods karakter;

Incidenten in de directe omgeving: confrontaties met burens of buurtgenoten, collega’s of medeleerlingen;

Schriftelijke uitingen: scheldpartijen op afstand, meestal anoniem, via flyers, brieven of e-mails. Persoonlijke directe privéberichten via andere sociale media-kanalen zoals Facebook en Twitter zijn meegenomen in dit domein;

Het maatschappelijk domein: incidenten die niet gericht zijn jegens één individu maar jegens meerdere personen. Sport en politiek zijn voorbeelden van categorieën binnen dit domein; en

Internet: algemene openbare online uitingen die beledigend en haatdragend zijn jegens Joden. In alle gevallen gaat het om incidenten met een directe relatie tot Nederland. Incidenten die in meerdere domeinen kunnen worden geplaatst, worden slechts eenmaal gerubriceerd en slechts eenmaal geteld. Rubricering vindt dan plaats binnen het domein en de categorie waar het incident de voornaamste kenmerken van heeft.

Overzicht aantal incidenten naar categorie sinds 2010:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
‘Real Life’ uitingen	17	33	21	28	54	33	36	29	27	61
Vandalisme	17	22	14	10	22	20	21	28	21	14
Incidenten in de directe omgeving	23	24	16	27	30	36	21	24	40	32
Schriftelijke uitingen	54	21	26	13	38	21	11	14	21	25
Maatschappelijk domein	13	13	19	22	27	16	20	18	26	50
Totaal meldingen (zonder internet)	124	113	96	100	171	126	109	113	135	182
Totaal uitingen (met internet)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	137	230	309

6.1 'Real life'-incidenten

'Real Life'-incidenten zijn gevallen waarbij een directe confrontatie tussen dader en slachtoffer plaatsvindt. Onder dit domein vallen geweld, bedreigingen met geweld, scheldpartijen en telefonische bedreigingen. In **2019** zijn **61 incidenten** geteld in het samengesteld domein 'Real Life'-incidenten. In 2018 waren dit er 27, en in 2017 ging het om 29 incidenten.

6.1.1 Geweld

Onder 'geweld' zijn enkel incidenten geteld met gericht geweld tegen personen of instellingen, die lichamelijk letsel tot gevolg hadden of konden hebben. In 2018 werd 1 geweldsincident geteld. In **2019** waren dit er **2**.

31 augustus

In Heusden wordt de ruit van een woning vernield, vlak naast de plek waar een versiering in de vorm van een davidster hangt.

Tijdens de nacht van 31 augustus op 1 september reed een partybus door de straat. Buurtbewoners melden dat er vanaf de bus schoten zijn gehoord. Aan de barsten in de ruit is duidelijk te zien dat deze door kogelvormige voorwerpen zijn veroorzaakt. Er zijn geen andere ruiten in de straat aangedaan, wat de bewoner van de woning sterk doet vermoeden dat de davidster, die vanaf de straat duidelijk zichtbaar is, het doelwit is geweest.

De bewoner, die het incident bij CIDI meldt, besluit contact op te nemen met de politie en de organisator van de partybus. De organisator is geschokt over het incident. Hij probeert de dader te achterhalen, maar vindt uiteindelijk onvoldoende aanwijzingen. Ook de politie, die op de hoogte is gebracht, vindt onvoldoende bewijs om de dader op te sporen.

De organisator van de partybus stuurt de bewoner van de vernielde ruit een bos bloemen en een kaart om zijn excuses aan te bieden. De bewoner is hiermee wat gerustgesteld, en hoopt dat het bij dit enkele incident blijft.

30 oktober

Het raam van een woning in Hippolytushoef wordt 's nachts opgeblazen met een geïmproviseerde vuurwerkbom. Het schokkende incident blijkt het zoveelste in een reeks intimidaties en pesterijen door een groep jongeren in het Noord-Hollandse dorp met een antisemitisch motief.

Het gezin waarvan de woning doelwit is geworden draagt een Joodse identiteit uit; in het kleine dorp is dit grotendeels bekend. In de voorafgaande maanden kregen gezinsleden dingen als "kankerjoden" toegeschreeuwd door voorbijfietsende jongeren en werden

hakenkruizen getekend in sneeuw rondom het huis. Volgens het gezin waren dit slechts voorbeelden van voorgaande incidenten.

Volgens een woordvoerder van de politie zijn eerder inderdaad meldingen binnengekomen van intimidatie, belediging en vandalisme. Het antisemitische aspect hiervan zou echter niet duidelijk zijn geworden, en krijgt de politie daar weet van “pas als de daders gepakt zijn”. Dit heeft vermoedelijk te maken met het registratiesysteem bij de politie, waarbij een discriminatoir aspect van een incident (zoals belediging of vandalisme) pas in de tweede plaats benoemd wordt, en patronen zoals het geval in Hippolytushoef minder snel worden opgemerkt.

Veel dorpsbewoners, inclusief het gemeentebestuur, reageren geschokt op het nieuws en betuigen hun steun aan het getroffen gezin. Er wordt overlegd over beveiliging van het woonhuis en effectievere opsporing van de daders.

6.1.2 Bedreigingen

Onder ‘bedreiging’ worden uitingen of berichten verstaan die door hun inhoud en gerichtheid door de ontvanger redelijkerwijs als bedreiging kunnen worden opgevat. In 2019 zijn **10 incidenten van bedreiging** gemeld. In 2018 waren dat er 6.

1 januari (melding uit de media)

Een politieagent in Rotterdam verricht op nieuwjaarsnacht een aanhouding. Na de aanhouding wordt hij belaagd door een grote groep mensen, tot op het punt dat hij zich genoodzaakt ziet zijn wapenstok te gebruiken. De menigte roept hem hierbij herhaaldelijk toe "Maak hem kapot, kankerjood".²¹

14 februari

Een man, aan kleding als Joods herkenbaar, wordt op straat in Amersfoort geïntimideerd door een autobestuurder. Deze rijdt expres op hem in (zonder hem aan te rijden). De man kent de autobestuurder niet. Zijn herkenbaarheid als Jood is de enige denkbare aanleiding.

17 en 19 maart

Een Oekraïense vluchteling in het asielzoekerscentrum in Ter Apel wordt door medebewoners lastiggevallen vanwege zijn Joodse afkomst. Tot twee keer toe, op de genoemde data, voelt hij zich door een groep jonge mannen dusdanig geïntimideerd dat hij spreekt van een belaging. Beide keren beschrijft hij min of meer omsingeld te worden door medebewoners die antisemitische beledigingen en dreigementen naar hem uiten (in de

²¹ "Hij is alleen. Kom op, we pakken hem!". *Politie.nl*, 3 maart 2019

trant van “jij vuile Jood” en “we komen je vermoorden”).

De man spreekt enkel Russisch en gebrekkig Duits; het is daarom erg moeilijk om met hem te communiceren. Bovendien zit hij in een rolstoel, wat hem weinig mobiel maakt. Hij maakt melding bij het AZC, waar hij naar de politie in Ter Apel wordt verwezen. Deze verwijst hem juist weer terug naar AZC, redenerend dat het een intern probleem betreft (officieel mag de politie een aangifte niet weigeren).

De man besluit contact op te nemen met CIDI. Terwijl CIDI zich laat informeren over te bieden hulp, kan hij melden dat zijn verzoek overgeplaatst te worden naar een ander asielzoekerscentrum is ingewilligd.

Volgens de systematiek van deze monitor wordt dit als één incident geteld.

1 mei

Een jonge vrouw loopt door het centrum van Enschede. Ze draagt een halsketting met daaraan een klein sieraad in de vorm van een Israelische landkaart, waarin een davidsster gegraveerd is.

Een onbekende man tikt haar op haar schouder. Wanneer de vrouw zich naar hem omdraait, vraagt hij: "ben je Joods?". Terwijl de vrouw geschrokken reageert, pakt de man het shirt van de vrouw vast. De vrouw loopt snel weg zonder om te kijken.

10 mei (omstreeks)

Een vrouw is thuis in Amsterdam aan het werk wanneer ze wordt opgeschrikt door geschreeuw vanaf de straat. Ze neemt een kijkje bij het raam, zoals meerdere buurtbewoners, en ziet dat er een politieactie gaande is om een buurjongen te arresteren. Terwijl ze in het raamkozijn staat, wordt ze opgemerkt door de broer van de gearresteerde jongen. Een aantal dagen later komt ze broer tegen op straat. Bij het wisselen van blikken schreeuwt hij haar toe: “vieze vuile kankerjodin, ik maak jullie allemaal af”.

De vrouw besluit aangifte te doen van bedreiging bij de politie. Op het bureau krijgt ze de merkwaardige reactie dat ze hiervoor getuigen dient mee te nemen. Ze weet dan nog niet dat dit een foutief verzoek is, dat niet in lijn is met de werkwijze van de politie. Omdat er wel getuigen van het incident zijn, maar deze niet durven mee te werken aan aangifte uit angst voor repercussies, klopt ze bij CIDI aan voor advies. CIDI neemt contact op met de lokale politie, om ervoor te zorgen dat haar aangifte alsnog wordt aangenomen.

2 oktober

Een eigenaar van een BV heeft een zakelijk geschil op met een (inmiddels ex-) medewerker. Omdat de medewerker ongeoorloofd bedrijfsmateriaal gebruikte voor privédoeleinden, werd het dienstverband opgezegd en de som van een boete ingehouden op het salaris.

De ex-medewerker bezwaart zich bij de BV-eigenaar via whatsapp. Wanneer hem duidelijk gemaakt wordt dat de beslissing in lijn is met de arbeidsvoorwaarden, schrijft hij boze

reacties terug met uitspraken als “jodenstreek”, “vuile zionist” en “vuile joodse hondenkop”. Hij stuurt vervolgens, in eigen bewoording, teksten die neerkomen op een doodsb bedreiging (omwille van anonimiteit kunnen deze niet letterlijk worden vermeld). Het woord “hond” als scheldwoord is gebruikelijk in de Arabische taal. De dader is van Marokkaanse afkomst.

10 oktober

Een man sluit zichzelf per ongeluk buiten zijn woning in Amsterdam. Hij moet een slotenmaker inschakelen om zijn woning weer in te kunnen. Het bedrijf dat hij belt stuurt twee jonge mannen om hem te helpen. Meteen nadat de klus geklaard is blijkt de man slachtoffer van oplichting, hij wordt onaangenaam verrast met een onredelijk hoge rekening. De man, die op leeftijd is, schakelt de politie in. Bij aankomst blijkt zijn behandeling echter uit een lacune in de wet te komen (deze vorm van oplichting komt veel voor), waardoor de twee agenten die erop af zijn gekomen niet kunnen ingrijpen. De man wil zich hier niet bij neerleggen en betaalt de rekening niet ter plekke. Daags later komt hij de twee slotenmakers tegen in het Vondelpark. Ze herkennen de man en roepen onder meer “je zal betalen, smerige Jood!” naar hem. De man is van Joodse afkomst. Aan CIDI laat hij weten dat hij diep is geraakt door de scheldpartij, temeer omdat hij tijdens de onderduik van zijn ouders is geboren in de Tweede Wereldoorlog. Volgens hem is het denkbaar dat de jongens Joodse symboliek bij hem thuis hebben herkend toen ze zijn deur opendeden, zoals bijvoorbeeld een chanoeekia (een karakteristieke kandelaar). De man neemt weer contact op met de politie, ditmaal om aangifte te doen van belediging. Hiervoor moeten doorgaans een afspraak gemaakt worden op het bureau, omdat er geen spoed aan de opsporing wordt toegekend. De man ervaart zijn behandeling door de politie als bijzonder onverschillig, hetgeen slechte herinneringen bij hem oproept. Het lukt hem uiteindelijk, via contact met CIDI, om toch een afspraak te maken voor het doen van aangifte.

30 oktober (melding bij een ADV)

Een melder wordt tegenover de Joodse begraafplaats in Amsterdam-Oost aangevallen door een man. Hij gooit een stuk brood in zijn gezicht, roept dat de melder vergast moet worden, dat hij “rot is vanbinnen” en dat “mensen zoals hij dood moeten”.

13 november

Een man loopt met twee collega's over een drukke straat in Amsterdam-West. Hij draagt een keppel. Een fietsende voorbijganger ziet dit en begint bedreigingen naar hem toe te schreeuwen, zoals: "Ik ga jullie uitmoorden! God zal jullie straffen, wacht maar!". De fietser maakte er handgebaren bij. Hij deed dit alles op een paar meter afstand van de drie collega's.

Melder wil liever geen aangifte doen omdat hij geen bewijsmateriaal heeft. CIDI neemt daarom zelf contact met autoriteiten in Amsterdam om ze van de gebeurtenis op de hoogte te stellen.

De melder zegt dat dit soort incidenten hem aan de lopende band overkomt. Hij is er helemaal klaar mee, en zegt van harte te hopen dat zijn meldingen voortaan iets zullen opleveren.

16 november

Een vrouw is met kennissen in een café in Maastricht. Een cafébezoeker raakt met haar en haar kennissen in gesprek, waarbij hij erachter komt dat de vrouw van Israelisch-Joodse komaf is. Hierop begint de man, om voor omstanders onduidelijke redenen, dreigementen te schreeuwen in de trant van "ik snijd je keel door" en "ik wil hier geen Joden hebben".

De man zou een bekende zijn van de caféeigenaren, en deze grijpen nauwelijks in als ze aangesproken worden op het intimiderende gedrag van de man.

De vrouw komt met haar melding een aantal dagen later bij CIDI terecht, waar ze aan een afspraak wordt geholpen om aangifte te doen bij een politiebureau.

6.1.3 Schelden

Onder 'schelden' wordt mondeling schelden verstaan gedaan door onbekenden in directe confrontaties. Vaak gebeurt dit op straat of vanuit een auto, waarmee de schelders weg kunnen komen zonder herkend te worden. Schelden door burenen, buurtbewoners, collega's of op school valt onder het domein 'Incidenten in de directe omgeving'. In 2019 werden **44 scheldincidenten** geteld. In 2018 werden in deze 18 incidenten gemeld. In 2017 waren dat er 18.

1 januari

Een man wandelt met zijn kind langs de Joodse begraafplaats in Hengelo. Een groepje jongens komt ze tegemoet lopen. Bij het voorbij lopen hoort de man hen in het Engels opmerkingen maken als "dirty Jews", kijkend naar de begraafplaats naast hen.

De man zegt tegen CIDI dat hij de jongens op boze toon zou hebben aangesproken, ware het niet dat hij een jong kind bij zich had.

1 januari (melding uit de media)

Op een plein in Den Haag wordt door een groep jongeren onrust gestookt. Wanneer politie arriveert, wordt de agenten meermaals "kankerjood" en "allahu akbar" toegeroepen. Ook worden ze bekogeld met brandend vuurwerk. Er wordt één arrestatie verricht.²²

23 januari

Bij de BDS-demonstratie op de Dam raakt een jongen in gesprek met een van de demonstranten. Na zijn gesprek kijkt hij om naar een tegendemonstrant (die een Israelische vlag bij zich draagt), en roept hem " Hamas, Hamas, alle Joden aan de gas" toe.

januari – maart (vier incidenten)

Een jonge man gaat gewoonlijk met een keppel op over straat in en rond Amsterdam, en is als zodanig als Joods herkenbaar. Hij maakt regelmatig intimidatie mee op straat, en neemt contact op met CIDI voor advies. Concreet meldt hij vier incidenten die hij heeft meegemaakt tussen januari en maart 2019:

- Tijdens een wandeling over de Arena Boulevard wordt hij toegeschreeuwd met "kankerjood" door een onbekende man van middelbare leeftijd,
- Op straat in Osdorp wordt hij aangesproken door een onbekende man, die op opdringerige manier vraagt waarom hij een keppel draagt. De melder voelt zich geïntimideerd en vlucht uiteindelijk een tram in om te ontkomen, omdat omstanders (die getuige zijn) niet ingrijpen,
- Eveneens op straat in Osdorp wordt hij opgemerkt door een groepje schoolkinderen. Hij wordt nagewezen en min of meer omsingeld, terwijl ze treiterende dingen zeggen naar de jonge man. Deze besluit ze te negeren en door te lopen, en merkt ondertussen dat sommige ouders op de achtergrond de kinderen schaapachtig toelachen.
- Weer in Osdorp merkt de melder plotseling dat een moeder haar kind voor hem afschermt en haar kind waarschuwt: "pas op, daar loopt een Jood".

Met name het laatste incident noemt de melder "hartverscheurend". Hij benadrukt echter dat bovengenoemde incidenten slechts een greep zijn uit wat hij zich herinnert, en dat hij bijna iedere dag blikken krijgt die hij zonder een keppel vermoedelijk niet zou krijgen. "Het voelt gewoon niet veilig om hier een keppel te dragen, maar tegelijkertijd weiger ik simpelweg om hem af te nemen vanwege haat", laat hij CIDI weten.

De melder woont relatief kort in Nederland en komt zelf uit Noord-Amerika. CIDI brengt de melder in contact met een politieagent. Het contact is enigszins geruststellend, maar

²² 'Hulpverleners uitgescholden en bekogeld met vuurwerk in onrustig Den Haag'. *Regio15.nl*, 1 januari 2019

brengt geen plotselinge oplossing voor het probleem.

14 februari

Een man staat op station Amsterdam Centraal vijandige leuzen over Joden om zich heen te roepen (melder wil niet verder specificeren). Wanneer een voorbijganger (melder) hem hierop aanspreekt, wordt hij uitgemaakt voor "rotjood". De melder laat de man weten hem naar de politie te willen nemen, waarop de man snel wegloupt. De melder laat weten teleurgesteld te zijn in de reactie van andere omstanders, die de situatie negerden.

16 februari

Een man wordt in de buurt van station Utrecht Centraal vanuit een auto toegeschreeuwd met "kankerjoden". De man is aan zijn kleding als Joods herkenbaar.

22 februari

Een vrouw loopt langs een synagoge in Amsterdam. Naast een heg rondom de synagoge staat een man, die met haar in gesprek gaat over de bloei van de heg. In het gesprek dat zich ontvouwd zei de man "de Joden zouden toch genoeg geld moeten hebben om allerlei middelen te kopen om die blaadjes weer groen te krijgen". Ook meende hij dat "Joden nooit zelf werken, maar alleen anderen voor zich laten werken".

8 maart

Een man is boodschappen aan het doen in een supermarkt in Amsterdam. Een winkelbezoeker die naast hem komt staan mompelt vijandige teksten over Joden, die "denken dat ze het uitverkoren volk zijn" en "geen respect verdienen". Pas achteraf begreep de man dat hij vanwege zijn uiterlijk (onder andere met lange baard en metalen brillette) voor Joods is aangezien.

11 maart

Een vrouw loopt over straat in Amsterdam. Door een voorbijganger wordt ze meerdere malen uitgescholden voor "vieze jodin". Wanneer de vrouw hierop reageert, wordt ze door de voorbijganger "racistisch" genoemd. De vrouw roept naar omstanders dat ze antisemitisch wordt uitgescholden, waarop mensen haar woordeloos steunen. Hierop verliet de voorbijganger de plaats.

13 maart

Twee jonge mannen scheuren een verkiezingsposter met het portret van Geert Wilders van een plakkaatbord af. Een van hen zegt daarbij onder andere "Spugen! ... Kankerjood ... Fucking Wilders".

29 maart

Een fietser in Amsterdam wordt afgesneden door een andere fietser, en besluit de ander aan te spreken op zijn gedrag. Hierop wordt hij uitgescholden voor "vuile Jood".

30 maart

Een man, aan zijn keppel als joods herkenbaar, loopt over straat in Den Haag. Terwijl hij langs een café loopt, roept een eenling (man van middelbare leeftijd) naar hem "meneer, de Tweede Kamer is naar rechts", gevolgd door "kindermoordenaar! Palestina-moordenaar!".

Er loopt een groep mensen in de buurt die het incident waarneemt, maar op geen manier reageert. De belaagde voelt zich gedwongen snel door te lopen.

8 april (melding uit de media)

Een groep Israëliëse kinderen reist per bus naar Amsterdam. Nadat de groep bij het opstappen hun (Israëliëse) reisdocumenten toont, worden ze door de chauffeurs kortaf, agressief en vernederend bejegend. Ook wordt de groep verboden eten te consumeren op de bus - iets wat andere passagiers wel mogen en wat volgens de huisregels van het busbedrijf wel is toegestaan. De bejegening duurt de hele reis voort.

Het vervoersbedrijf laat in een reactie weten het incident te betreuren, en claimt dat een "taalbarrière" de aanleiding van het gedrag van de chauffeurs zou zijn.²³

9 april

Een vrouw loopt over straat in Haarlem en wordt plotseling toegeschreeuwd met "vuile rotjood". De vrouw beslist in het moment dat de schelder "haar energie niet waard is". De vrouw draagt een halsketting met een hanger van een davidster, die duidelijk zichtbaar is.

24 april

Een jonge vrouw zit in een wachtkamer op het treinstation van Hengelo. Naast haar zitten twee meisjes. Ze raakt in gesprek met een dame die vraagt waar zij vandaan komt,

²³ "Als die Fahrer unsere israelischen Pässe sahen, wurden sie aggressiv". *Welt*, 8 april 2019

waarop de vrouw antwoordt dat ze Israelische is. Hierop staan de twee meisjes samen op en lopen ze naar buiten (ondanks dat het daar regent). Een van de meisjes zegt hierbij "getver, Joden! Ik wil hier niet met Joden zitten!".

30 april

Een vrouw zoekt een taxi bij NS station Groningen. Volgens procedure spreekt ze de eerste chauffeur in de rij bij de taxistandplaats aan. Deze merkt haar halsketting op met daaraan een sieraad in de vorm van een menora (een traditioneel Joodse kandelaar). Hierop onderbreekt de chauffeur de vrouw, en wijst haar naar de chauffeur achter hem. De vrouw spreekt de tweede chauffeur in de rij aan, maar wordt opnieuw onderbroken. Hierna stappen de beide mannen uit en beginnen ze tegen elkaar te spreken in het Arabisch. De vrouw verstaat alleen het woord "Jahod", wat "Jood" betekent. De derde chauffeur in de rij gaat wel akkoord met de rit. De vrouw legt uit wat er voor hem gebeurde, waarop de chauffeur bevestigt dat er geen gronden zijn om haar de rit te weigeren.

5 mei

Een melder is aanwezig bij het Bevrijdingsfestival op het Malieveld in Den Haag. Wanneer het festival 's avonds ten einde komt, hoort hij een groep van een aantal tientallen mensen de leus "Joden aan het gas" roepen. Wanneer de melder op het groepje afstapt en hen maant te stoppen, wordt hij uitgescholden met "kankerjood" en krijgt hij toegeschreeuwd "ga terug naar Amsterdam". Ook krijgt hij van enkelingen een duw. De melder heeft een Ajax-pet op, de relschoppers blijken Feyenoord-fans te zijn. De melder zag verder echter geen relatie tot het voetbal - hij is zelf van Joodse komaf, en voelde zich door de leuzen beledigd. De melder stapt af op een agent aan de rand van het Malieveld om melding te doen. De agent toont begrip voor de melder, maar zegt "helaas niets hieraan te kunnen doen" - dit terwijl het incident een strafbaar feit betreft, en de melder op zijn minst zou moeten worden aangespoord om aangifte te doen. De melder zoekt daarom contact met CIDI, dat het probleem bij de politie en de organisator van het Bevrijdingsfestival aankaart. De laatstgenoemde laat CIDI in eerste instantie weten de melding niet te geloven: het Bevrijdingsfestival zou niks met voetbal te maken hebben. Na zelf met de melder te spreken is men echter wel overtuigd, en toont de organisator zich geschrokken. De politie Den Haag neemt de melding van CIDI over de slechte afhandeling van het incident hoog op. Met de betreffende agent wordt gesproken over de handelwijze bij dergelijke meldingen, en ook andere delen van de organisatie halen het incident aan als waarschuwing. De melder wordt uitgenodigd om samen met een medewerker van CIDI zijn verhaal te doen bij de politie. Op deze manier wordt het incident uiteindelijk correct afgehandeld.

17 mei

Een man loopt in Den Haag met een keppel op weg naar een sjoeldienst. Een fietser komt in tegenovergestelde richting aange fietst. Op het zien van de voetganger roept hij "hé jij daar met je Jodenpet, leugenaar!"

24 mei

Een gezin in Amstelveen hoort dat er luid "kankerjood" geschreeuwd wordt, gericht op hun huis. Het komt van een langsrijdende brommer en gebeurt rond middernacht. Onlangs is een mezoza (een religieus symbool, gebruikelijk in het Jodendom) aan de deurpost bevestigd.

29 mei

Een man gaat met een keppel op over straat in Den Haag. Al lopend wordt hij gepasseerd door een jonge man. Bij het passeren kijkt de jongen boos over zijn schouder naar de man die een keppel draagt, en spuugt hij tussendoor meerdere malen voor zijn voeten. De melder draagt die dag bij uitzondering een keppel, in verband met een demonstratie tegen antisemitisme met de leus "Keppel Op".

mei – juni (twee incidenten)

Op het CIDI-verkiezingsdebat voor EP-kandidaten kondigt presentator van de avond en oud-politicus Rob Oudkerk aan dat hij de daaropvolgende maand een keppel zal dragen uit solidariteit met mensen die straatintimidatie ervaren vanwege herkenbare Joodse religieuze uitingen.

In vier weken tijd wordt Oudkerk één keer uitgescholden voor "kankerjood". Bij een ander voorval vraagt iemand hem: "Hebben ze vergeten jou aan het gas aan te sluiten?"

In een interview met Trouw laat Oudkerk weten zich schichtig en bedreigd te hebben gevoeld, maar dat het gevoel ook aan zijn eigen vooroordelen over omstanders op straat te wijten is.

12 juni

Een man staat 's middags voor het koosjere restaurant HaCarmel in Amsterdam. Twee mannen rijden langs op een brommer en schelden hem uit voor "kankerjood" bij het passeren. De man probeert foto's te nemen, maar daarvoor rijden de mannen te snel weg.

14 juni

Een man is aan het hardlopen in een park in Amsterdam. Hij draagt een Ajax-shirt. Een onbekende jongen scheldt de man in het voorbijgaan luid uit voor "kankerjood".

24 juni

Een man loopt door het Oosterpark in Amsterdam, waar hij zijn anti-Israëlsentimenten met voorbijgangers wil delen. Een vrouw die dit merkt beschrijft aan CIDI dat hij in het wilde weg aan het oreren is. Hij zegt onder andere "Ik ben een sympathisant van de Palestijnen", maar ook "alle Joden moeten ze vergassen". De man zegt aanhanger te zijn van nazistisch gedachtegoed.

De vrouw die het voorval meldt vindt het schokkend, maar ook opmerkelijk, aangezien de man donkergetint was en zelf slachtoffer zou kunnen zijn van het nazisme - zo laat ze het CIDI weten.

Op aanraden van CIDI meldt ze het voorval bij de politie.

16 juli

Bij een aanhouding in een Limburgse plaats scheldt de arrestant een groep agenten en buitengewoon opsporingsambtenaren herhaaldelijk uit voor "kankerjoden".

11 augustus (twee incidenten)

Op de Joodse rouwdag Tisja be'av gaat een man met een keppel naar een synagoge in de Baarsjes in Amsterdam. Zijn keppel wordt door het raam van een restaurant opgemerkt door een man, die vervolgens op de keppeldrager af komt met dreigende gebaren en een agressieve houding. Het incident vond plaats voor de woning van de keppeldrager, die niets bijzonders deed of droeg. Dat hij een keppel droeg is daarom met alle waarschijnlijkheid de aanleiding geweest voor het incident.

Verderop onderweg naar zijn synagoge wordt de man "Jood" op agressieve toon toegevoepen door een voorbijganger.

De synagogebezoeker zegt zich alleen met de rouwdag bezig te willen houden, en hield de incidenten onvoldoende bij om vervolgens aangifte te doen bij de politie.

22 augustus

In een stoptrein wordt door een groep van zo'n 20 jonge mannen voortdurend antisemitische leuzen en spreekwoorden geroepen. De mannen zijn aangeschoten en hebben flessen drank bij zich. Volgens een passagier die hiervan melding doet bij CIDI is de sfeer dusdanig grimmig, dat ondanks zichtbaar afschuw bij medepassagiers, niemand de groep durft aan te spreken.

De melder wendt zich na aankomst op Rotterdam Centraal meteen bij autoriteiten. Van een groepje mensen in uniform (onbekend of van de NS of politie) gaat iemand bij de betreffende trein een kijkje nemen, maar er wordt geen melding opgenomen. De volgende dag belt de melder met zowel de NS als politie. De NS zegt niets met de melding te kunnen, aangezien tijdens de betreffende treinreis geen melding is gedaan om deze aan

te koppelen. Een woordvoerder van de politie die de melder telefonisch bereikt neemt eveneens geen melding op, omdat hij of zij "niet zeker weet of [het beschreven incident] wel strafbaar is".

Na deze blunder wendt de melder zich tot CIDI. Na contact met de NS waaruit blijkt dat het bedrijf inderdaad de melding niet heeft opgevolgd, besluit CIDI het incident te beschrijven in een artikel. In reactie hierop wordt CIDI door de politie gevraagd om haar in contact te brengen met de melder om aangifte op te nemen. Niet veel later wordt de aangifte van de melder in goede orde opgevangen.

6 september (melding uit de media)

In de buurt van Centraal Station in Den Haag ergert een brommerrijder, een jonge man, zich aan een verkeersregelaar. Hierop stapt hij van zijn brommer en gedraagt hij zich bijzonder agressief. Hij provoceert de verkeersregelaar, duwt hem weg en spuugt hem in het gezicht alvorens weg te lopen. In zijn tirade scheldt hij meermaals de verkeersregelaar luid uit voor "kankerjood". Een aantal omstanders (het voorval vond plaats op een drukke weg) probeert zonder succes de man te bedwingen.²⁴

9 september

Een man bezoekt met zijn zoon in een hummusrestaurant in Amsterdam. Van een groepje dat verderop in de eettent zit, meldt een man zich bij hun tafel. Hij zegt van Palestijnse afkomst te zijn en begint op kwade toon opmerkingen te maken naar de zoon, zoals: "Ben jij een Jood, zoals je vader? Jouw naam is een typisch Joodse naam, toch?". Ondanks pogingen van de vader om de situatie te sussen, noemt de bezoeker hen nog "Israelische honden" en zegt hij dat "alle Joden hetzelfde zijn", alvorens de tafel weer te verlaten. Ironisch genoeg heeft de hummusbar waar dit plaatsvond een Israelische eigenaar.

20 september

Een man, aan zijn keppel als joods herkenbaar, loopt 's middags over straat rondom het busstation Almere Centrum. Vanuit een groep hangjongeren wordt hij uitgescholden voor "kankerjood". De man merkt niet of omstanders hierop reageren, en besluit rustig door te lopen om meer intimidatie te voorkomen.

30 september

Een man loopt 's avonds over straat in het centrum van Den Haag. Er rijdt een scooter voorbij met twee jonge mannen. Een van hen roept uit het niets "kankerjood" naar de man.

²⁴ 'Meneer moet wachten van verkeersregelaar'. *Dumpert*, 6 september 2019

De aanleiding is volkomen onduidelijk. Er was op dat moment niemand anders in de buurt.

5 oktober

Een man, aan zijn keppel als joods herkenbaar, loopt over straat in Den Haag. Vanuit een portiek of balkon hoort hij dat iemand "Jood! Kankerjood!" naar hem toe roept. De man voelt zich geïntimideerd en besluit snel door te lopen. Hij krijgt daardoor weinig zicht op de dader.

18 oktober

Een gezelschap van vijf volwassenen loopt over straat in Amstelveen. Een voorbijganger die hen op straat ziet komt plotseling met een agressieve houding op hen af en schreeuwt dingen als "kankerjood", "jij nepjood" en "jij vuile rotjood" naar een van de leden van het gezelschap.

Het gezelschap was te voet onderweg terug van een sjabbatviering en waren aan hun kleding (zwarte jassen en keppels) als Joods herkenbaar.

29 oktober

Een als Joods herkenbare man staat op het punt de weg over te steken op het Mr. Visserplein in Amsterdam (tussen het Joods Historisch Museum en de Portugese synagoge). Een automobilist, hoogst vermoedelijk na het zien van de kenmerkende jas, keppel en baard van de voetganger, bespuugt hem terwijl hij langzaam voorbijrijdt.

Een beveiligder van het museum is getuige van het incident en zet meteen een achtervolging van de dader in. Hij weet hem verderop staande te houden en laat de politie komen. Die rekt de verdachte in.

Deze monitor kent geen aparte categorie voor incidenten waarbij naar mensen bespuugd wordt (hoewel het meermaals voorkomt), vandaar dat dit incident onder 'schelden' wordt geteld.

4 november (melding bij een ADV)

Een melder wordt bij een wandeling rondom het Vondelpark in Amsterdam getuige van het volgende incident: Een man is zijn hond aan het uitlaten. Er rijdt een busje langs dat bijna de hond raakt. De eigenaar van de hond roept "ho stop" naar de bestuurder. Hierop reageert de bestuurder agressief en schreeuwt "je bent gewoon een vuile Jood!" naar de hondeneigenaar. Deze vraagt in verbijstering terug: "een Jood?". De chauffeur antwoordde "Ja, een Jood!", en rijdt weer verder.

1 december

Een man staat te wachten op een afspraak op het A.B.N. Davidsplein in Rotterdam, naast de synagoge in dezelfde straat. Een jong gezin met een vader, moeder en zoontje van 5 à 6 jaar oud loopt langs. De drie keken de man aan bij het passeren, toen het jongetje naar hem zei: "Hé jij Jood, ik ga je doodschieten!". De ouders van het jongetje lachen schaapachtig naar de man, maar grijpen niet in en zeggen niks tegen hun kind. De man is met stomheid geslagen, en hem schiet niet meteen binnen hoe hij moet ingrijpen.

De man is aan zijn kleding (zwarte jas, hoed en keppel) duidelijk als Joods herkenbaar. Tegen CIDI laat de man weten zich in een moeilijk pakket te zitten: zelfs al zouden er opsporingsindicaties zijn, vindt hij het krankzinnig om bij de politie aangifte te moeten doen van een uiting van zo een jong kind. Toevallig heeft de man zelf in het verleden bij de politie gewerkt.

Omdat de ouders van het jongetje totaal niet ingrepen, vermoed hij dat het kind met een vijandig beeld van Joden opgroeit, wat hem erg pijn doet.

CIDI brengt de plaatselijke antidiscriminatievoorziening van het incident op de hoogte.

2 december

In de Haagse woonwijk Duindorp reageren bewoners met rellen op het besluit dat er met oud en nieuw geen vreugdevuur georganiseerd mag worden. Politieagenten die uitrukken om de relschoppers in bedwang te houden worden uitgescholden en bekogeld met vuurwerk. Op een videofragment is duidelijk te horen hoe er luidkeels "kankerjood" wordt geschreeuwd naar een politiebusje.

9 december (melding bij het College van de Rechten van de Mens)

Op straat werd naar een vrouw "kankerjoden" geroepen door een man van middelbare leeftijd met een Westers uiterlijk.

29 december

Een echtpaar met twee jonge kinderen loopt naar hun auto in een parkeergarage van het Waterlooplein in Amsterdam. De garage is leeg, op een groepje jongeren (twee jongens en een meisje) na.

De moeder en kinderen van het gezin gaan in de auto zitten; de vader stapt als laatste in. Net voordat hij instapt hoort hij een van de jongeren "Heil Hitler" naar ze roepen, gevolgd door gelach. De man is perplex en staat even stil, maar weet geen passende reactie te bedenken, en stapt vervolgens ook in de auto. Hij laat weten in zijn melding aan CIDI weten dat zijn vrouw de kreet ook hoorde.

De man, en mogelijk ook de andere gezinsleden, waren als Joods herkenbaar aan hun kleding. Zelf droeg de man op het betreffende moment een keppel.

CIDI neemt contact op over het incident met het MDRA.

6.1.4 Telefoon

Scheldpartijen over de telefoon, per sms en in WhatsApp vormen een aparte categorie. De dader is in deze categorie veelal een bekende van het slachtoffer omdat hij of zij beschikt over het telefoonnummer van degene tegen wie de uitingen zijn gericht. In **2019** kwamen hier **5 meldingen** over binnen, in 2018 waren dat er 2.

23 januari

Een Joodse instantie in Amsterdam krijgt een telefoontje waarin de beller zich voorstelt met "Hallo, ik ben Hitler, alle Joden moeten ...". De melder wil niet verder specificeren wat er verder gezegd werd - het zou hiermee duidelijk moeten zijn. Ook kan de melder niet inschatten of het een smakeloze grap betreft of een uiting van diepere haat. Hij besluit het voor de zekerheid bij CIDI te melden.

6 maart

In de appgroep van een studentenvereniging in Rotterdam wordt gepraat over een voetbalwedstrijd tussen Feyenoord en Ajax, waarop iemand een Jodenster deelt, bij wijze van grap of provocatie. Op zijn beurt veroorzaakt dit een reeks 'memes' en 'stickers' van clichés met betrekking tot nazi's en de Jodenvervolging.

Een deelnemer in de groep keurt het gedrag af, maar wordt uitgemaakt voor 'sneeuwvlokje', oftewel iemand die overgevoelig is. Een andere deelnemer vindt dit zorgwekkend, maar twijfelt over wat ze moet doen: het probleem aankaarten met het risico ook als overgevoelig over te komen, of dit alles langs zich heen te laten gaan?

Na raad in te winnen bij CIDI besluit ze het probleem aan te kaarten bij de secretaris van de vereniging. Zelfs na een herinnering blijft antwoord echter uit. De melder heeft er vervolgens geen vertrouwen meer in dat de cultuur van racistische clichés zal ophouden, en besluit de vereniging voortaan simpelweg te mijden.

12 maart

In een appgroep van studenten aan een Amsterdamse universiteit wordt vijandig gesproken over een medestudent, die misstanden heeft aangekaart over een tentamen. Informatie die niet voor de studenten was bedoeld werd gelekt, maar dit is dus bekend geworden bij docenten. Studenten die met de informatie hun voordeel wilden doen, vissen dus alsnog achter het net. Deze "verrader" wordt in de groepsapp vervolgens meermaals uitgemaakt voor "zionist", hier uiteraard als scheldwoord bedoeld.

De discussie heeft niets te maken met Zionisme, Israël of Joden.

15 maart

In de appgroep van een vriendengroep worden berichten gestuurd naar aanleiding van de

aanslagen in Christchurch (Nieuw Zeeland) in maart. Een van de deelnemers schrijft over de dader van de aanslag "Ik wil hem nu dood shooten". Hierop schrijft een ander: "In plaats van typen / pak een mes uit je keukenla / loop naar buiten / steek de eerste blanke Jood in zijn nek".

12 juni

CIDI wordt gebeld vanaf een anoniem nummer. Nadat een onbekend persoon een aantal vragen stelt, roept hij opeens "Joden zijn flikkers!", alvorens weer op te hangen.

6.2 Vandalisme

Onder 'vandalisme' registreert CIDI vernielingen en bekladdingen van Joodse doelen, maar ook bekladdingen die beledigend zijn ten aanzien van Joden op plekken in de openbare ruimte. Het gaat om fysieke maar niet-vernietigende aanvallen op gebouwen, monumenten en begraafplaatsen met een Joods karakter. In **2019** kwamen vernielingen van specifiek Joodse doelen **2 keer** voor tegenover 9 keer in 2018 en 7 keer in 2017. In 2019 zijn er geen bekladdingen van Joodse doelen geregistreerd, terwijl het er in 2018 nog 4 waren en in 2017 3. Het totale aantal aan vernielingen en bekladdingen was **14** in **2019**. In 2018 waren dit er 21 en in 2017 registreerde CIDI in totaal 28 incidenten.

6.2.1 Vernieling van Joodse doelen

6 maart

Een Anne Frankboom in een park in Waalwijk wordt vernield. Het is de vijfde keer in een jaar tijd dat de symbolische boom door vandalen wordt toegetakeld. De stichting van het wandelpark en de burgemeester willen laten zien niet te zwichten voor het vandalisme, en een nieuwe boom planten. Om nog een aanval te voorkomen, wordt een nieuwe stek van de boom op een geheime plek geplant, alvorens de boom later naar het park in Waalwijk te verplaatsen.

Een Anne Frankboom komt voort uit de boom in de tuin van het Achterhuis, waarop Anne Frank tijdens haar onderduik op uitkeek en over schreef in haar dagboek. Het is daarmee een symbool geworden voor moed, waarvan stekken over de hele wereld zijn geplant.

13 november (melding uit de media)

In Schiedam wordt een struikelsteen uit de grond losgetrokken en gestolen.²⁵ Struikelstenen zijn ter nagedachtenis aan mensen die voor de Tweede Wereldoorlog in

²⁵ 'Gedenksteen oorlogsslachtoffer gestolen uit straat Schiedam'. *Rijnmond*, 13 november 2019.

vrijheid in een nabijgelegen woning hebben geleefd, alvorens te zijn omgekomen in de Holocaust. Ondanks het goudkleurige messing zijn de stenen vrijwel niets waard. De steen in kwestie was ter nagedachtenis aan Abraham Bobbe (1904 – 1942).

Lokale media berichten daags na de diefstal dat buurtbewoners een inzamelingsactie zijn begonnen om een nieuwe struikelsteen te leggen.

6.2.2 Overige vernielingen en bekladdingen

21 februari

Supporters van "FC Den Haag", een groep die zich verbindt aan de voetbalclub ADO-Den Haag, brengen een reeks bekladdingen aan in verschillende delen van Amsterdam. Onder andere wordt "JHK" en "kk Joden" en hakenkruisen geklad. "JHK" staat in supporterskringen voor "Joden hebben kanker". Ook wordt het standbeeld van de Dokwerker op het Jonas Daniël Meijerplein besmeurd met gele en groene verf²⁶. Het incident vindt plaats daags voor de herdenking van de Februaristaking op 25 februari.

ADO Den Haag reageert snel door het incident stellig te veroordelen.

CIDI doet aangifte van groepsdiscriminatie. Van resultaten van onderzoek is vooralsnog niets bekend.

8 april

In de hal van een appartementencomplex in Boskoop zijn bekladdingen aangebracht met de tekst "Fuck you motherf Joden" en "rassist Joden - Joden idioten".

²⁶ 'Harde kern ADO bekladt stad met antisemitische leuzen', Het Parool, 22 februari 2019.

1 mei

Een vrouw treft een aantal bakstenen aan in haar achtertuin in Amsterdam, gelegd in de vorm van een hakenkruis. Haar vriend is Joods; de buurt heeft hier weet van.

De melder ervaart het incident als intimiderend, des te meer omdat de tuin afgesloten is.

1 mei

Een wandelaar in een natuurgebied rondom Leiden wil op een bankje gaan zitten, wanneer ze de Nazistische bekladdingen daarop aantreft:

15 mei

In de Utrechtse wijk Kanaleneiland wordt in een bushalte met graffiti de tekst "KKR Joden" geklad. Na een bericht van CIDI laat de gemeente de tekst verwijderen.

19 mei (melding uit de media)

Van een man uit Willemstad (Noord-Brabant), van wie bekend is dat hij Ajax-fan is, wordt de auto beklad met onder andere de tekst "kankerjood" en "JHK". Die afkorting staat in voetbalsupporterskringen voor "Joden hebben kanker"²⁷.

De man is grensrechter bij een lokale amateurclub. Hij weet dat veel mensen daar er aanstoot aan nemen dat hij Ajax-fan is.

22 mei

In een Haagse woonwijk wordt een bekladding aangetroffen met de tekst "FCDH", "kankerjoden", en nog een tekst met volstrekt onduidelijke betekenis. FCDH staat in voetbalsupporterskringen voor "FC Den Haag". Dit wordt bij CIDI gemeld. CIDI neemt contact op met de gemeente, die de bekladding nog dezelfde dag laat verwijderen.

2 juni

Op de voordeur van een woning in de Amsterdamse buurt de Pijp wordt 's nachts een hakenkruis gekerfd. Aan het hout is duidelijk te zien dat dit met een scherp mes is gebeurd. De bewoner weet niets over de dader, maar laat weten dat er vaak gasten in de woning over de vloer komen die aan hun kleding doorgaans als Joods herkenbaar zijn. Dezelfde portiek heeft meerdere deuren; deze zijn het vandalisme bespaard. De bewoner doet aangifte bij de politie.

²⁷ 'Woeste Ajax-fan (56) verlaat amateurclub Willemstad na bekladding: 'Ze schreven kankerjood op mijn auto''. *BN De Stem*, 20 mei

8 september

In Amsterdam-Noord wordt een verkeersbord beklad met een davidster, op zo'n wijze dat de ster doorkruist is. Door de context doet de bekladding denken aan de boodschap "Joden hier niet gewenst". CIDI meldt de bekladding bij de gemeente, die het binnen vier dagen laat verwijderen.

29 september (melding uit de media)

In Hank (Noord-Brabant) worden op verkeersborden onder andere hakenkruizen en davidsterren geverfd met graffiti.²⁸ Veel inwoners van het dorp zeggen geschrokken te zijn van het vandalisme. De gemeente laat de bekladdingen nog dezelfde dag verwijderen.

28 oktober

Op de studentencampus Uilenstede, de studentenflats in Amstelveen, wordt een hakenkruis aangetroffen met de tekst "Nazi's boven Joden". DUWO, de beheerder van de campus, laat al snel weten dat de tekst door bewoners zelf is weggehaald. Het laat verder weten dat camerabeelden van de dader worden onderzocht.

12 december

Op het busstation in Drachten wordt een bekladding aangetroffen met de tekst "KKR JOOD PJENIS". Van de daders of de aanleiding is niets bekend. CIDI stuurt de melding direct door aan de plaatselijke de Gemeente Smallingerland, dat laat weten de bekladding meteen te laten verwijderen.

²⁸ 'Hakenkruizen op vele borden in Hank geklad'. *BN De Stem*, 29 september 2019.

6.3 Incidenten in de directe omgeving

Incidenten in de directe woon-, werk- of schoolomgeving zijn vaak onderdeel van een bredere sociale interactie. In 2019 zijn er **32 incidenten** geregistreerd. In 2018 waren dit er 40 en in 2017 ging het om 24 registraties.

6.3.1 Buren, kennissen en familie

In 2019 werden **10 meldingen** geregistreerd in deze categorie. In 2018 waren dat er 18, in 2017 waren het er 11.

28 januari

Een echtpaar schuift aan bij een diner met een - deels onbekend - gezelschap. Als het gesprek erover gaat dat een warenhuis in Amsterdam vooral op rijke toeristen uit andere continenten gericht lijkt te zijn, zegt een aanwezige "Dat is nog een erfenis van die neusjes van vroeger!", terwijl hij in zijn handen wrijft, als om naar een samenzwering te verwijzen. Op een vraag naar nadere uitleg zegt hij "Die neusjes, joh, de Jidden!".

18 februari

De eigenaar van een Syrisch restaurant in Arnhem heeft een moeizame relatie met de verhuurder van zijn pand, die haar contractuele afspraken verplichtingen niet nakomt. Op de genoemde datum ontstaat hierover ruzie tussen de twee. De restauranteigenaar heeft de politie gebeld om het geschil op te lossen.

Desondanks wordt de verhuurder steeds feller, en in het bijzijn van de agenten scheldt ze de restauranteigenaar uit voor onder andere "oplichter", "leugenaar" en "vuile Jood". De agenten grijpen hierop niet in, maar proberen te bemiddelen. Meteen later die dag doet de restauranteigenaar aangifte bij een politiebureau.

De eigenaar hoort hier lange tijd niets van terug. Op 1 mei krijgt hij weer een aanvaring met zijn verhuurder, die langs het restaurant loopt. Haar boosheid mondt weer uit in een scheldpartij, waarin ze onder andere "viezerik", "vuile leugenaar", "vuile Jood" en "vuile Syriër" noemt. Het slachtoffer doet ditmaal melding van racistische bejegening bij de politie.

De man heeft al bij het eerste incident aan de verhuurder laten weten dat hij deels van Joodse afkomst is, en zich gekwetst te voelen door de antisemitische scheldpartij.

11 april

Een melder merkt dat haar buurman op Facebook in het openbaar een bericht deelt met de tekst "Gezocht een gas bbq voor mijn burens :-D". De buurman weet dat de melder van Joodse afkomst is. De melder spreekt de buurman hierop aan. Later schrijft de buurman in een openbaar Facebookbericht "Zelfs je burens kunnen de verraders zijn die jou een

flink oor aan naaien (sic.), en dan praat ik uit ervaring (...) Doet mij een beetje denken aan bepaalde groeperingen uit '40/45". De melder doet aangifte bij de politie.

26 april

Een mantelzorger merkt dat twee van haar patiënten, die samen wonen, worden gestalkt door iemand uit hun verleden. De stalker is een vrouw en ex-Jehova getuige. Lange tijd stuurt ze het koppel lange berichten, waarin ze de twee voortdurend uitscheldt. De vrouw van het stel scheldt ze vooral antisemitische manier uit, vermoedelijk vanwege haar duidelijk Joods klinkende achternaam.

De mantelzorger wil tegen CIDI liever niet herhalen om welke bewoording het precies gaat en wil enkel kwijt dat ze de berichten "misselijkmakend" vindt. Ze vertrouwt erop dat de melding ook zonder verdere details duidelijk is.

De man van het stel heeft verscheidene malen aangifte gedaan bij de politie. Deze zegt geen actie te kunnen ondernemen tegen de verdachte, omdat deze als "ziek" wordt beschouwd.

Na verloop van tijd nemen de pogingen van de stalker om haar doelwitten te bereiken af. Zij geven aan dit het belangrijkste te vinden in de zaak. Hun mantelzorger spreekt daarom met CIDI af alleen indien nodig weer contact op te nemen.

30 april

Een man op leeftijd in een kleine gemeente in Gelderland belt CIDI over het volgende: Bij hem in de straat woont een man die zich naar de buurtbewoners op veel manieren asociaal gedraagt: hij zorgt voor geluidsoverlast, laat afval slingeren heeft een hond die andere honden aanvalt. Ook de hond van de melder is hiervan de dupe. Wanneer de melder zijn buurman op aanspreekt, mondt dit uit in een scheldpartij van zijn zijde, waarbij de oudere man wordt uitgescholden met "jij vuile Jood" en "ze hadden jullie allemaal moeten vergassen!".

Hij is dusdanig op leeftijd dat hij zelf de Tweede Wereldoorlog als kind heeft meegemaakt, en het huilen staat hem nader dan het lachen wanneer hij bij CIDI zijn verhaal doet.

Het lukt CIDI de melder erbij te helpen het probleem aan te kaarten bij de politie en de gemeente. In eerste instantie komt er weinig reactie, maar na herhaaldelijk contact dringt door dat het een serieus incident betreft en krijgt de buurman een waarschuwing.

24 juni

Een man van Iraans-Joodse afkomst wordt steeds meer vijandig bejegend door de familie van zijn vrouw. Hierbij valt hem op dat naast zijn Iraanse, ook zijn Joodse afkomst worden aangehaald als redenen voor uitsluiting van de familie. Zijn vrouw, om wier familieleden het gaat, bevestigt dit beeld. De man is kwaad en verbaasd dat dit hem overkomt. Hij was in de veronderstelling dat dit in de Nederlandse samenleving niet voorkomt.

3 augustus

Een man woonachtig in de omgeving van Hoofddorp heeft in toenemende mate last van een buurman, die over hem spreekt als onderdeel van een vijandige 'Joodse elite'. De man kan het moeilijk negeren, omdat beide woningen onder hetzelfde dak zijn, en neemt hierover contact op met CIDI.

De buurman blijkt aan waanbeelden te lijden. Naast dat hij de melder steeds verder ervan beschuldigt bij een 'Joodse elite' te behoren die erop uit is zijn leefwereld om zeep te helpen, hangt hij op een gegeven moment een grote SS-vlag op zijn dak (het originele ontwerp met kenmerkend bliksemschicht-logo op een zwarte achtergrond) om de melder te intimideren. Op een dag dat de melder zijn buurman op de openbare weg tegen komt, maakt hij het gebaar van de Hitlergroet naar de melder.

Het is duidelijk dat de buurman mentaal niet stabiel is. Wanneer de melder de wijkagent inschakelt, concludeert deze dat de buurman beter niet "geprovoceerd" moet worden, en stelt voor zijn gedrag te negeren. Een melding bij het politiebureau zorgt ervoor dat twee agenten de buurman dwingen de vlag van het dak te halen. Hoewel hij gehoorzaamt, worden de zorgen bij de melder niet meteen weggenomen. Hij wendt zich tot CIDI, dat hem helpt bij het doen van aangifte bij de politie over het volledige voorval en bijstaat met advies over te nemen stappen.

Zelf is de melder niet van Joodse afkomst. Toch zegt hij over de vlag en de SS-vlag en de Hitlergroet dat dit "er veel heftiger inhakt dan ik had gedacht".

19 augustus

Een nieuwe bewoner van een appartementencomplex in Utrecht kan niet op een warm welkom rekenen van een van zijn buren. De nieuwe bewoner is een man die onlangs als vluchteling naar Nederland is gekomen; hij is een Yezidi van Iraakse komaf. Zonder duidelijke redenen koestert een buurvrouw achterdocht tegen hem, en heeft hem wel eens uitgescholden voor "fucking Jood". Dit wordt bij CIDI gemeld door een andere buurvrouw, die voor de man op wil komen.

De man is Yezidi, en probeert dit rustig uit te leggen aan zijn belager. Het mag amper baten; de melder en haar nieuwe buurman besluiten dat ze er het best mee geholpen zijn door de buurvrouw zo veel mogelijk te mijden.

2 september

In een buurtapp van buurtbewoners in Amsterdam wordt een politiek bericht gedeeld over het Israelisch-Arabisch conflict. De groepsdeelnemer schrijft een kort commentaar bij een nieuwsartikel, waarbij ze naar Israelische entiteiten refereert met "de joden" en opmerkingen plaatst als "hebben de joden ook niets geleerd?" (doelend op de Holocaust). Een andere deelnemer in de app die dit bij CIDI meldt, heeft zelf al in de groep laten weten wat ze van de uiting vindt. Toch is ze teleurgesteld dat zij weinig bijval krijgt van andere deelnemers in de app.

24 december

Een vrouw koestert een persoonlijk wrok jegens een ambtenaar, een dame die in het verleden haar buurvrouw was. Ze meent sindsdien dat deze vrouw haar bevoegdheden als ambtenaar meermaals heeft misbruikt om haar te dwarsbomen. Via met name sociale media verspreidt ze lasterlijke informatie over de ambtenaar, waarbij ze claimt dat de ambtenaar een Joods complot tegen haar zou hebben gesmeed.

6.3.2 School

De meeste incidenten in deze categorie vinden plaats in de context van pesterijen die over een langere periode plaatsvinden. Uit gesprekken met ouders en scholen blijkt dat scholen soms huiverig zijn en een racistisch of antisemitisch aspect aan te pakken, en incidenten afdoen als 'het niet lekker in zijn of haar vel zitten' van een leerling in een bepaalde klas. CIDI adviseert ouders om discriminatie en uitsluiting altijd bij de schoolleiding ter sprake te brengen en doet dit soms ook zelf (enkel op verzoek van melders). De ontwikkeling over de laatste jaren van incidenten in deze categorie laat zien dat het gebruik van sociale media en de continue bereikbaarheid per mobiele telefoon het bereik van pesterijen en het effect ervan op de slachtoffers vergroot. In **2019** telde CIDI **11 incidenten op of rond scholen**. In 2018 waren dat er 12 en in 2017 werden er 19 incidenten geteld.

15 januari (melding bij het College van de Rechten van de Mens)

Een moeder brengt haar dochter en een aantal klasgenootjes weg in de auto en hoorde klasgenootjes antisemitische uitspraken doen. Dit scheen op school vaker voor te komen. Moeder heeft de school ingelicht en verzocht hier wat aan te doen.

18 februari

Bij oudergesprekken op een middelbare school in Zuid-Holland wordt een schooldirecteur door meerdere ouders uitgescholden voor onder meer "Jood" en "zionist". Twee ouders melden dat dit past binnen bredere cultuur van vijandigheid jegens Joden bij sommige leerlingen op de school en hun ouders.

22 februari

Een jongen in de onderbouw van een middelbare school in de provincie Utrecht wordt door klasgenoten getreiterd met zijn Joodse achtergrond. Op genoemde datum vindt weer een incident plaats waarbij hij door een klasgenoot wordt uitgescholden voor "kan-kerjood". De afgelopen maanden hebben meerdere vergelijkbare incidenten zich voorgedaan.

De ouders vinden het optreden van de school halfhartig; sancties gaan niet verder dan

gesprekken met de betrokken leerlingen.

In april gaat de klas naar een herinneringscentrum van de Holocaust in Nederland. Voorbereiding met de leerlingen is er nauwelijks; sommige klasgenoten spreken over de lesactiviteiten die dag als "een excursie naar de Joden". De ouders besluiten hun kind uit voorzorg thuis te laten, waarop de school geprikkeld reageert.

De ouders en de jongen krijgen de indruk dat de schoolleiding de boot probeert af te houden. Een voorstel van de ouders om het probleem te bespreken met de schoolleiding wordt afgeslagen.

In de zomer besluit de jongen na de vakantie verder te leren op de enige seculier-Joodse school in Nederland, ondanks het pendelen naar Amsterdam dat hierbij komt kijken. "Hij voelt zich daar thuis en veilig. Eind goed al goed", schrijft een van de ouders aan CIDI.

28 februari

Een leerling op een middelbare school in Den Haag krijgt via Instagram door een schoolgenoot beledigingen en bedreigingen toegestuurd, onder andere met "kankerjood". Een ouder van de leerling heeft contact opgenomen met een ouder van de pester.

21 maart

Na afloop van een lezing aan de Universiteit Leiden over naoorlogs antisemitisme is gelegenheid voor vragen. Iemand in het publiek grijpt deze aan om op bijtende manier opmerkingen te maken over het idee van Joods exceptionalisme, en claimt onder andere dat 'Joden met alles weggomen' (in tegenstelling tot andere etnische groepen). De professor die de voordracht hield is duidelijk van zijn stuk gebracht met de opmerking en de manier waarop deze is gemaakt.

21 maart

Bericht uit de media:

In een vertrouwelijk ambtsbericht schrijft de AIVD dat de salafistisch prediker Haitham al-Haddad voor "heimelijke bijeenkomsten" op het Cornelius Haga Lyceum in Amsterdam is geweest. Al-Haddad is bekend om zijn fervent antisemitische uitspraken zoals dat Joden "eeuwige vijanden van God" zouden zijn en dat ze "van apen en varkens" zouden afstammen.²⁹

Meer details over de "heimelijke bijeenkomsten" worden niet gemeld.

Dit bericht wordt in deze monitor niet als incident gerekend, maar wel vermeld vanwege het vermoedelijk antisemitische karakter van het contact met Al-Haddad.

²⁹ 'AIVD: Britse prediker heimelijk op Haga', NRC, 21 maart

1 november

Een kind op een basisschool in Amstelveen wordt door een klasgenootje verteld dat "alle joden dood moeten". Het kind en de ouders schrikken hiervan, en melden het bij de schoolleiding. Deze neemt het incident hoog op, onder meer door een brief te sturen aan de ouders van de leerlingen in de klas, waarin het incident wordt veroordeeld.

13 november

In een klas (3-gymnasium, tweetalig onderwijs) van een middelbare school ontstaat rond het begin van het schooljaar een cultuur van onsmakelijke, racistische grappen. Deze worden volop gedeeld in de groepsapp van de leerlingen. Een ouder ontdekt dit en kaart het aan bij de mentor.

Voorbeelden van berichten die gedeeld worden zijn bewerkingen van foto's van de leraren met nazi-attributen (hakenkruizen, hitlersnorren en dergelijke) en algemeen racistische opmerkingen over Joden en zwarten.

De mentor besluit de klas een film te laten zien over de Holocaust en daarmee het thema uitsluiting te bespreken met de klas. Even lijkt de cultuur van racistisch appgedrag te zijn opgehouden, maar een aantal weken later merkt dezelfde ouder dat het weer volop in gang is. Deze keer wordt een van de ouders geschorst - de leerling had plezier in het lot van zwarte slaafgemaakte mensen. Een andere leerling meent gediscrimineerd te worden met kritiek op het maken van Jodengrappen, want "Joden worden toch altijd in bescherming genomen, dus moet het kunnen". Veel ouders vinden het overdreven als de leerling vanwege dit standpunt gestraft zou worden.

CIDI schakelt meteen hulp in om de school in staat te stellen het probleem structureel aan te pakken. CIDI is het eens met de melder dat de aanpak van de school tot nog toe duidelijk niet het gewenste effect heeft gehad.

22 november (melding bij een ADV)

Een vrouw meldt dat haar kleinkinderen in de bovenbouw van een basisschool in Amsterdam te maken hebben met antisemitische pesterijen van schoolgenoten. Ze hebben weet van de Joodse afkomst van de kinderen. De kinderen hebben opmerkingen te verduren gekregen als "Joden moeten dood" en "kankerjood".

2 december

De leerlingen van een klas op een middelbare school in Gelderland hebben samen een groep op Whatsapp. Hierin ontstaat een cultuur van racistische en antisemitische grappen. Ze zijn niet zozeer op een specifieke klasgenoot gericht, maar een van de groepsdeelnemers die hier aanstoot aan neemt besluit hiervan melding te doen bij CIDI.

CIDI adviseert om het probleem bij de mentor en schoolleiding aan te kaarten. De mentor is geneigd het voorval te bespreken in het kader van een project over de Holocaust, dat

pas vele maanden later zal plaatsvinden. Pas nadat de melder erop wijst dat op dit soort gedrag direct gereageerd moet worden, besluit de mentor de aanstichters aan te spreken.

5 december

Een leerling in de brugklas van een middelbare school in Den Haag wordt op de korrel genomen door een aantal pestkoppen in zijn jaarlaag. Een groepje leerlingen (klasgenoten en anderen) doet in de gang van de school de hitlergroet naar hem en zegt onder andere "Heil Hitler" en "kankerjood".

De jongen is zelf niet Joods, maar kan zich hier wel mee identificeren en voelt zich diep gekwetst door het incident. De leerling neemt zelf contact met CIDI op, dat hem aanraadt het incident duidelijk aan te kaarten bij de mentor van de leerlingen. Deze vordert een gesprek met de ouders, maar gaat mee in hun uitleg dat het allemaal slechts een grapje zou zijn geweest. De melder neemt weer contact op met CIDI, dat hem vervolgens aanraadt hoger in de boom te klimmen alvorens eventueel zelf contact op te nemen met de scholleiding. De rector van de school reageert echter wel op de melding van het slachtoffer, en besluit de ouders van het incident te schorsen en hun ouders in de lichten. CIDI heeft de leerling die melding deed laten weten dat hij een pluim verdient voor zijn doortastende optreden.

6.3.3 Werk

Incidenten worden in deze categorie gerekend als ze volledig plaatsvinden binnen de werksfeer, of als een antisemitische uiting gericht is op iemand tijdens het uitoefenen van zijn of haar beroep. In **2019** registreerde CIDI **11 incidenten in de werksfeer**. In 2018 waren dit er nog 10 en in 2017 waren het er 4.

17 januari

Aan een universiteit wordt een lessenserie voorbereid over onder meer internationaal recht en mensenrechtenschendingen, met een speciale focus op Israël en de Palestijnse gebieden. De kritische opstelling hierover van een professor aan de betreffende faculteit roept bij collega's felle reacties op. Een van de organisatoren, een professor, laat zich bij een gelegenheid de woorden "you fucking Amsterdam Jews" ontvallen. Bij een andere gelegenheid laat dezelfde professor zich uit met "the Jews will get theirs", met "theirs" verwijzend naar mensenrechtenschendingen. De collega's hebben weet van de Joodse identiteit van de professor die zich kritisch opstelt.

De antisemitische uitingen worden gemeld bij de decaan, die de zaak serieus neemt. Uiteindelijk wordt in overleg met de melder besloten geen formele klacht te formuleren, vanwege de persoonlijke omstandigheden van de professor.

14 februari

Een vrouw reist met collega's van de Hogeschool waar zij werkzaam is naar Amman (Jordanië) voor een workshop. De vrouw is in Israël geboren, maar bezit de Nederlandse nationaliteit en reist op dat moment met een Nederlands paspoort. Ze heeft haar werkgever ruim van tevoren ingelicht dat zij Joodse is en van Israelische afkomst, omdat ze weet dat dit in Jordanië wel eens tot bezwaar heeft geleid. Haar werkgever besluit haar alsnog mee te nemen.

Eenmaal in Amman wordt de vrouw toegang tot de campus geweigerd, naar zeggen van de beveiliging omdat zij haar als Israelische zien. De collega's besluiten door te gaan met de workshop op aan de universiteit, zodat de vrouw niets te doen staat dan vervoegd naar Nederland terug te keren.

De vrouw is erg aangeslagen door het incident. Ze neemt contact op met CIDI, dat haar adviseert om uitleg te vragen bij haar werkgever.

Haar werkgever laat per email weten het voorval te betreuren, en in de toekomst beter te letten op "specifieke lokale vereisten om in bepaalde contexten les te mogen geven". Ook laat hij weten dat de workshop "gelukkig" goed verliep. Achteraf werd de workshop goed gewaardeerd. Dit was extra pijnlijk voor de vrouw die het toegang werd ontzegd, omdat de workshop een sterke nadruk legt op waarden van inclusiviteit en interculturele communicatie. Gezien de context is de workshop dus geen hoogstandje geweest op deze gebieden.

De vrouw is emotioneel erg geraakt, hetgeen haar naar eigen zeggen de motivatie en energie ontnemt om verder protest aan te tekenen. Meer opvolging aan het incident wordt er binnen het betreffende instituut dus nauwelijks gegeven.

Het voorval doet denken aan een incident rondom de voetbalclub Vitesse in 2014. Toen werd Dan Mori, een speler met de Israelische nationaliteit, toegang tot de Verenigde Arabische Emiraten ontzegd, waar de club naartoe reisde voor een trainingskamp. Het nieuws hierover leidde destijds tot veel ophef en afkeuring uit de samenleving.

6 maart

Een psychiater heeft een patiënt in behandeling. Wanneer hij de patiënt voorschrijft bepaalde medicijnen te slikken, gaat deze tegen hem door het lint via Sms-berichten. Een boze opmerking sluit ze af met "gore kankerjood".

13 maart (melding bij het College van de Rechten van de Mens)

Een werknemer hoort twee collega's praten waarbij "kankerjoden" werd geroepen in het gesprek.

15 maart

Bij een bedrijfsuitje in een restaurant in Amsterdam wordt iemand uit de groep werknemers benaderd door een (tot dan voor hem onbekende) collega. Deze lijkt weet te heb-

ben van de Joodse afkomst van de werknemer, en scheldt hem op agressieve wijze antisemitisch uit. De collega wordt weggetrokken door omstanders uit het gezelschap. De werknemer is ontdaan door het voorval, en bespreekt het na afloop met zijn werkgever. Hij doet echter geen aangifte bij de politie uit angst voor verdere consequenties in zijn werksfeer.

27 maart (melding bij het College van de Rechten van de Mens)

Een werknemer maakt melding van een leidinggevende en collega's die aangeven dat als er een "kankerjood" belt, dat er dan niet opgenomen moet worden.

9 april

Een medewerker van een vervoersbedrijf in Den Haag merkt dat een andere medewerker van hetzelfde bedrijf zich via sociale media regelmatig antisemitisch uit. De collega is actief in pro-Palestina activiteiten online en bij demonstraties, maar getuige haar uitingen op sociale media slaagt ze er niet in binnen de perken van politieke kritiek te blijven. Zo meent ze dat Joden anderen als onmenselijk beschouwen en verspreidt ze herhaaldelijk antisemitische karikaturen.

De melder laat zijn collega weten zich bezorgd en gekwetst te voelen. Hoewel hij niet Joods is, kan hij zich inleven in minderheidsgroepen die doelwit zijn van haatspraak. De collega verandert haar gedrag echter niet. Begin 2019 worden de werknemers van het bedrijf via aan brief verzocht om misstanden op het werk, inclusief haatdragende uitingen, te melden via een vertrouwenspersoon. De melder honoreert dit verzoek, en wordt vervolgens gevraagd zijn melding naar een andere afdeling door te sturen, waar hij vervolgens lange tijd geen antwoord van krijgt. Pas na het bericht dat hij contact op heeft genomen met CIDI komt er een reactie op zijn melding. De melding leidt niet tot concreet ingrijpen; het gevaar voor negatieve gevolgen wordt daarvoor te klein geacht.

14 mei

Een deelnemer aan een bijscholingscursus voor therapeuten hoort een gesprek tussen medecursisten aan. In het gesprek komen allerlei thema's langs, wanneer het plots over het Israelisch-Palestijnse conflict gaat. In het vervolg blijkt dat de twee gesprekspartners het grondig eens zijn over de stelling dat Israël waterputten op Palestijns grondgebied zou saboteren – een opmerking die de toehoorder herkent als een moderne variant van de mythe dat Joden waterbronnen zouden vergiften. Ook wordt gezegd dat “het volk dat slachtoffer is geweest” “beter zou moeten weten” wat het een ander volk aandoet. Een dergelijke ommekeer van slachtoffer- en daderschap komt neer op het collectief aan een hogere standaard houden van mensen vanwege, in dit geval, hun afkomst.

16 mei

Een arts komt op haar werk in een ziekenhuis in Amsterdam in gesprek met de vrouw van een van haar patiënten. De vrouw spreekt de arts hierbij op neerbuigende toon aan op haar voor- en achternaam, die ze zegt als Joods te herkennen. De arts weet geen raad met het incident, anders dan hier melding van te maken bij CIDI.

7 juni (melding bij het College van de Rechten van de Mens)

Een werknemer maakt melding van collega's die meerdere keren de Hitlergroet hebben uitgebracht en op zoek waren naar Duitse vertalingen van woorden die aan de holocaust zijn gerelateerd.

27 november (melding bij een ADV)

Een man werkt in de keuken van een Amsterdams restaurant, waar hij regelmatig te maken krijgt met onaangename opmerkingen over zijn zwarte huidskleur. Wanneer zijn vrouw ziek wordt, grijpt zijn werkgever dit aan om zijn contract niet meer te verlengen, zodat hij “voor zijn vrouw kan gaan zorgen”. Omdat de man de beslissing aanvecht krijgt hij van (inmiddels ex-) collega's ook antisemitische beledigingen te verduren. De man identificeert zichzelf als Joods, en is hierdoor diep geraakt.

6.4 Schriftelijke uitingen

Incidenten in deze categorie betreffen meldingen van e-mail berichten, persoonlijke berichten via Facebook Messenger (PM's), direct messages via Twitter, brieven, stickers en flyers met een antisemitische boodschap. CIDI telde **25 meldingen van schriftelijke uitingen** in 2019. In 2018 waren dit er 21, in 2017 telde CIDI er 14.

6.4.1 Brieven, stickers en flyers

In **2019** heeft CIDI **2 papieren meldingen**. In 2018 werden er 3 gemeld, in 2017 waren het er 4.

17 augustus (melding uit de media)

Op verschillende plaatsen in Bunschoten worden stickers aangetroffen met een afbeelding van een neus met een rode streep erdoor. Hoewel eerst de verwarring bestaat of de boodschap zich keert tegen luchtvervuiling in de stad, worden de stickers door buurtbewoners snel als vijandig herkend en verwijderd.³⁰

De karikatuur wordt in antisemitische kringen gebruikt als subtiele zinspeling op de boodschap 'voor Joden verboden'. Onder andere extreemrechtse activisten van de Nederlandse Volks-Unie hebben de afbeelding op hun kleding gedragen bij een demonstratie in 2016. De rechter oordeelde dat zij hiermee opzettelijk Joden op grond van hun afkomst beledigden.

25 augustus (melding uit de media)

Op een Boulevardtrein in Scheveningen is een sticker geplakt met daarop de karikatuur van een neus, met een rode streep erdoor. Nadat de eigenaar van het voertuig over de achterliggende betekenis van het karikatuur leert, besluit hij de sticker te verwijderen.³¹ De karikatuur wordt gebruikt als subtiele zinspeling op de boodschap 'voor Joden verboden'. Onder andere extreemrechtse activisten van de Nederlandse Volks-Unie hebben de afbeelding op hun kleding gedragen bij een demonstratie in 2016. De rechter oordeelde dat zij hiermee opzettelijk Joden op grond van hun afkomst beledigden.

6.4.2 Digitaal

Onder deze categorie vallen digitale berichten direct verstuurd naar een specifieke ontvanger, zoals bijvoorbeeld e-mails en privéberichten via Facebook. In een aantal gevallen kunnen dergelijke berichten vanwege hun heftigheid als dreiging worden opgevat – zie daarvoor de eerdergenoemde categorie. Wanneer een digitaal bericht openbaar is, wordt het gerekend in de categorie 'Internet' (zie beneden). In **2019** telde CIDI **23 incidenten met antisemitische privéberichten**. In 2018 waren dit er nog 18 en in 2017 waren het er 10.

³⁰ 'Bunschoten opgeschrikt door 'neuzenstickers' – eerder doken zulke stickers in Amstelveen op'. *Jonet*, 18 augustus 2019

³¹ 'Weer 'neuzensticker' gesignaleerd, dit keer in Scheveningen'. *Jonet*, 25 augustus 2019.

januari-november

Een blogger die zichzelf 'Ben Pensioenactivist' noemt stuurt regelmatig kettingmails naar Kamerleden, mediabedrijven en andere instanties (waaronder CIDI). De mails bevatten artikelen die het complotdenken van deze 'pensioenactivist' laten zien. Vaak gaat het hierin over Israel, waarover wordt geschreven als "zionisten/Nazi fascisten" of "joden/zionisten". Aan een onderscheid tussen het Jodendom en het zionisme wordt duidelijk geen waarde gehecht.

In 2019 stuurde de 'pensioenactivist' in ieder geval vijf kettingmails met dergelijke inhoud.

januari – november

Vanaf een anoniem Facebookaccount worden bedreigende en intimiderende privéberichten gestuurd met sterk antisemitische, vrouwelijke of homofobe beledigingen (of een combinatie hiervan).

Het account gebruikt de naam "Lodewijk Dijkstra" met foto's die van een ander persoon zijn; voor de gewone Facebookgebruiker is zijn identiteit dus niet te achterhalen.³²

De gebruiker kiest als doelwit van zijn tirades vooral mensen die op sociale media een Joodse affiniteit uitdragen en bekende mensen die actief zijn op sociale media. Bij CIDI zijn tenminste zestien mensen bekend die dergelijke berichten hebben ontvangen van de anonieme gebruiker.

CIDI doet aangifte van de incidenten; een aantal van de slachtoffers doet hetzelfde op persoonlijke titel. Na een aantal weken krijgt CIDI van de politie te horen dat de dader niet kan worden opgespoord: alleen een IP-adres zou kunnen worden gevorderd bij Facebook, wat te weinig informatie oplevert voor de identificatie van een natuurlijk persoon (omdat het IP-adres wisselt per locatie waar iemand van het internet gebruik maakt). De wordt voor lange tijd stilgelegd.

Hierop bereidt CIDI een klacht voor bij Facebook, buiten de reguliere meldfunctie van het platform om. Deze wordt uiteindelijk in behandeling genomen, en Facebook reageert direct door het account te verwijderen en te onderzoeken waarom eerdere meldingen niet in behandeling zijn genomen.

13 januari

De advocaat Yehudi Moszkowicz ontvangt een e-mail met de tekst "Als de familie Moszkowicz symbool zou staan voor het Jodenvolk, dan had Hitler groot gelijk". Op Twitter zegt Moszkowicz aangifte te gaan doen bij de politie.

³² 'Antisemitisch en seksistisch Facebook-account offline gehaald na actie CIDI'. *CIDI.nl*, 29 november 2019

27 januari

De organisatie Een Ander Joods Geluid krijgt via haar facebookpagina een bericht met de tekst " Hamas, Hamas, alle joden van een ander joods geluid direct aan het gas".

13 februari

Een bedrijf dat via Marktplaats.nl Joods-religieuze en Israelische attributen verkoopt ontvangt het volgende bericht: "Beste ShalomvoorIsrael, Ik heb een vraag over 'Israël vlag extra groot!'. Kan ik deze gebruiken om m'n joodse buurman te laten verstikken. Met vriendelijke groet, [naam]".

De eigenaren van het bedrijf zeggen regelmatig dergelijke berichten te ontvangen.

28 februari

Een melder wordt via Facebook Messenger benaderd door een onbekende, die een reeks bedreigingen toestuurt met referenties aan de Holocaust (opmerkingen in de trant van "Hitler had gelijk" en "Joden drinken Christenbloed").

13 maart

Een reisbureau voor reizen naar Polen ontvangt een anonieme boeking. Hierin noemt de afzender zich "Adolf Hitler" en vraagt om "gaskamers" als hotel.

De beheerders van de organisatie zijn geschrokken. Inderdaad faciliteren ze onder andere reizen naar herinneringscentra van voormalig concentratiekampen in het land. Omdat ze niet precies weten "wat ermee aan te moeten", maken melding bij CIDI.

25 maart

Een facebookgebruiker stelt in een gesloten groep een vraag over een garage in Rotterdam. De filiaalhouder van een garage antwoordt hierop met "Bismillehi Rahmani raheem ik praat niet met joden" en "Haha een jood die wallah zegt wisten jullie maar wat allah inhoud en voor de vieze orthodoxe joden klaar heeft staan helle vuur". De aanleiding is onbekend.

27 maart

Naar aanleiding van het besluit van de VS om de Golanhoogte als Israelisch gebied te erkennen, ontvangt CIDI een e-mail met onder andere de volgende tekst: "Het is goed dat de wereld steeds vaker bewust wordt van de tweede oorlogse praktijken van Israël. En je anderzijds afvragen waarom Antisemitisme toe neemt? Hypocrisie eerste klasse."

Hiermee wordt gesuggereerd dat politieke besluiten van Israel en de VS antisemitisme in Nederland legitimeren.

29 maart

Het Haagse gemeenteraadslid Damiën Zeller deelt op Twitter een foto met de 'hashtag' #Tipvanmieke, die de dagen ervoor een 'trending topic' was. De hashtag was bedoeld als tegenactie tegen het boycotten van Israël.

In reactie hierop ontvangt Zeller via sociale media een reeks (privé)berichten, zoals bijvoorbeeld "De grap is jullie negros worden uitgekotst door die zionisten fucking bounty je kk moer ga lekker provoceren als je in hel brandt" en "Je bent en blijft zwart, hoe diep je ook in blanke kanten zit!".

2 april

Een bedrijf dat via marktplaats Joods-religieuze en Israelische attributen verkoopt ontvangt het volgende bericht: "Ik heb een vraag over 'Chanukah Menorah, Chanoekia in mooi klassiek model, uitge...' zit er Palestijns bloed op? dat zijn de echte. Met vriendelijke groet, gogiem". Op dezelfde dag ontvangt het van een ander account nog een kortaf bericht: "Krijg de kanker", met een middelvinger-emoji.

Het bedrijf ontvangt regelmatig dergelijke berichten.

2 april

CIDI ontvangt een email met de volgende tekst: "Werkt het Cidi daar ook aan mee - haat op Moslims? (...) Israël roept ZELF het antisemitisme op - 'haat' op Joden die Netanyahu c.s. steunen!". In de bijlage van de email is een artikel over een incident van moslimhaat in Oostenrijk, waarvan de schrijver CIDI klaarblijkelijk medeverantwoordelijk acht.

2 april

Een man biedt een aantal Joods-religieuze artikelen te koop aan op Marktplaats. Wanneer een potentiële koper contact zoekt, gaat hij hierover via Whatsapp-chatberichten in gesprek. Plotseling schrijft de potentiële koper zinnen als "vieze Jood", "Hitler had jullie allemaal dood moeten maken", en "vuile oorlogsoverlever".

De ontvanger van de berichten besluit aangifte te doen bij de politie.

3 mei

CIDI ontvangt een email met teksten als "Jarenlang rijke Joodse organisaties zijn zeer schadelijk bezig tegen andere volken (...) Wij zijn meer dan zat deze tolerantie voor "de gekozen" is nu at einde (...) Iets als 'antisemitisme' bestaat helemaal niet".

3 mei

CIDI ontvangt een email met een kort betoog, dat als volgt afsluit: "Mijn advies: stop Uw steun aan het vermoorden van kinderen in Gaza en de illegale landbezettingen. Dat zal het anti-semitisme kunnen verminderen." Hiermee wordt antisemitisme in Nederland goedgepraat door de situatie in het Midden-Oosten.

18 en 20 mei

Twee mensen melden op genoemde data via privéberichten op Facebook te zijn benaderd door dezelfde onbekende gebruiker. Tegen de eerste melder stelt de onbekende zich op volgende wijze voor:

In daaropvolgende berichten noemt de Facebookgebruiker de melder nog een aantal keer een "kankergezwel".

De tweede melder (20 mei) ontvangt een vergelijkbaar bericht:

Jij en je Israëlische bezettingen zijn kankergezwellen. Ik hoop dat jij en heel je nakomeling een langzame en pijnlijke dood zulle sterven. Internet trol. Hoeveel betalen ze jou om overal op te reageren.

De beide melders hebben niets met elkaar gemeen, anders dan dat ze op Facebook een Joodse (niet Israelische) identiteit uitdragen. Naar alle waarschijnlijkheid zijn ze daarom als doelwit van deze Facebookgebruiker uitgekozen, en houdt diegene ze daarom verantwoordelijk voor de daden van de staat Israel.

20 mei

Een vrouw meldt dat een onbekende via Facebook haar de volgende berichten heeft gestuurd:

De vrouw die de berichten ontvangt besluit ze te negeren, en alleen bij CIDI melding te maken.

29 mei

Naar aanleiding van mediaberichten over de demonstratie tegen antisemitisme met de leus "Keppel Op" krijgen CIDI en een mediabedrijf een antisemitische reactie die de demonstratie koppelt aan vermeend Israëlisch regeringsbeleid: "Laten we -wat kort door de bocht- dus vaststellen dat deze demonstratie niet zozeer gaat om het recht op het dragen van zo'n mal petje. Het gaat om het recht van de Joden Palestijnse kinderen af te slachten, hun eigen kinderen genitaal te verminken en een ieder die er wat van zegt de mond

te snoeren."

29 mei

Naar aanleiding van een mediabericht over de demonstratie tegen antisemitisme met de leus "Keppel Op" ontvangt een mediabedrijf het volgende bericht: "precies net zoveel demonstranten (200) als dat er Palestijnen doodgeschoten zijn tijdens het pesach-Massacre vorig jaarGewoon door het hoofd geschoten omdat ze der gestolen land terug willen."

Door de rechten van Joden in Nederland te verbinden aan het Israelisch-Palestijns conflict, wordt eerstgenoemde ernstig gebagatelliseerd.

6 september

Iemand die regelmatig twittert over de Israelische politiek ontvangt van een anoniem account een privébericht met onder andere de tekst:

Luister dan vieze snot aap. Waar ben jij mee bezig?

[Blurred text]

God heeft jullie gestraft jullie zullen nooit rust vinden en nooit een echte eigen land verdienen daar jullie het oogappeltje waren en dit hebben misbruikt. Vieze Zionisten. Alleen maar onderscheid maken tussen elkaar. Baruch Hashem in je zielige kontje en Shalom bitch

06/09/2019, 21:32

15 december

Op Facebook loopt een discussie rondom een nieuwsitem over dierenwelzijn. Iemand die zich kritisch uit over het (vermeende) misbruik van dieren, wordt hierop als volgt bejegend:

In een volgende bericht schrijft zij de volgende bedreiging:

De commentaren zijn inmiddels van Facebook verwijderd.

6.5 Incidenten in het maatschappelijk domein

Deze categorie omvat antisemitische uitingen die zich voordoen in de publieke ruimte. Het gaat bijvoorbeeld om spreekkoren in het kader van voetbalwedstrijden, uitingen in de media of uitingen door politici. Deze uitingen zijn meestal niet gericht tegen specifieke personen, maar door de aard ervan worden grote aantallen mensen ermee geconfronteerd. In deze categorieën bij elkaar telde CIDI in dit domein **50 incidenten in 2019**, ten opzichte van 26 incidenten in 2018 en 18 in 2017.

6.5.1 Sport

CIDI registreerde in deze categorie **16 incidenten in 2019**. In zowel 2018 als 2017 waren dat er 5.

27 januari

Bij de aankomst van de Ajax-spelersbus vooraf aan de wedstrijd Feyenoord-Ajax roepen vijf supporters antisemitische leuzen naar de spelers. Ze worden direct aangehouden door de politie. Een van de verdachten krijgt uiteindelijk een boete opgelegd, een ander (die minderjarig is) moet als straf een bezoek brengen aan het Anne Frankhuis in Amsterdam.

27 januari (melding uit de media)

Op YouTube wordt een livestream uitgezonden van de voetbalwedstrijd Feyenoord-Ajax. Voordat de stream wordt geblokkeerd (wegens uitzendrechten), verschijnt een reeks antisemitische opmerkingen van YouTubegebruikers in het commentaarveld. Hier zijn berichten te lezen als "aan het gas met de joden" en "AJAX JODEN KKR JODEN".³³

27 januari

Een groep voetbalsupporters, die van AZ en Cambuur zeggen te zijn, scanderen in een café in Leeuwarden " Hamas, Hamas, Joden aan het gas". Het gebeurt te midden van een joviale stemming en niemand grijpt in. Wat later scandeert de groep op straat een liedje

met de rijm "Mijn vader zat bij de commando's / Mijn moeder zat bij de SS / samen verbrandden ze Joden / want Joden die branden het best".

CIDI neemt contact op met AZ en Cambuur. Een woordvoerder van AZ veroordeelt het incident; Cambuur wijst erop dat er geen bewijs is van betrokkenheid van Cambuur-fans en besluit geen commentaar te geven.

CIDI doet aangifte bij de politie. Een aantal maanden later volgt bericht dat onderzoek geen individuele daders in beeld heeft kunnen krijgen.

27 februari (minimaal drie incidenten)

De KNVB Bekerwedstrijd Feyenoord-Ajax in stadion de Kuip wordt ontsierd door een

³³ 'Wat er gebeurt als je de klassieker #FeyAja streamt op YouTube en de Chat open laat staan'. *GeenStijl*, 27 januari

reeks antisemitische leuzen en spreekkoren door een deel van de aanhang van de thuisclub.

Op video's, die door sommige fans van de thuisclub zelf worden gedeeld op sociale media, is te horen dat supporters de Ajax-spelers bij hun opkomst onder luid gebrul uitschelden voor "kankerjoden". Later tijdens dezelfde wedstrijd wordt uit verschillende vakken in het stadion de tekst "Joden aan het gas, olé olé" gescandeerd.

Een aantal supporters dat zich ergert aan de spreekkoren doet ook verhaal hierover op sociale media na afloop van de wedstrijd. Zo laat iemand weten de leuzen "Joden hebben kanker" en " Hamas, Hamas, Joden aan het gas" te hebben gehoord. Iemand die in een ander deel van het stadion zat hoorde ook de Hamas-leus en "Kevin Blom (de scheidsrechter) is een stinkjood". Een andere bezoeker werd door een mede-fan uitgescholden voor "kankerjood" toen hij het stadion kort voor het einde van de wedstrijd verliet.

Met de genoemde voorbeelden zijn minimaal drie incidenten geteld (het schelden naar de Ajax-spelers, de spreekkoren en het uitschelden van een Feyenoord-fan).

31 maart

Bij de wedstrijd Ajax - PSV maakt een supporter van de bezoekende club een 'Hitlergroet' naar supporters van de thuisclub. Hiervan worden beelden geplaatst op sociale media.

PSV neemt de zaak hoog op. De club laat in een statement weten racistisch gedrag niet te tolereren. De club identificeert de meegereisde fan en laat hem op gesprek komen, waarmee passende sancties kunnen worden opgelegd.

4 april

Verschillende bezoekers aan stadion de Kuip doen via Twitter melding van scheldpartijen met woorden als "kankerjood" bij de voetbalwedstrijd Feyenoord - Heerenveen.

15 april

Een voetbalteam van de Joodse sportvereniging Maccabi speelt een competitiewedstrijd in Amsterdam. Rondom de wedstrijd worden dingen naar de Maccabispelers geroepen als "kleine kutjoden", "Jahod, Jahod" en "Ik zie het aan je neus". 'Jahod' betekent 'Jood' in het Arabisch.

Het incident wordt gemeld bij de KNVB.

20 april

Een bezoeker aan de Eredivisiewedstrijd FC Groningen - Ajax meldt via Twitter dat een persoon naast haar in het stadion herhaaldelijk 'kankerjoden' en 'heil Hitler' roept gedurende de wedstrijd.

3 oktober (melding uit de media)

Feyenoord plaatst een sfeervideo op Twitter om fans warm te maken voor een aanstaande wedstrijd. Al snel wordt door twitteraars opgemerkt dat de kreet "kankerjoden" op de achtergrond hoorbaar is in een shot waar een groep opgehitste fans in beeld komt. Feyenoord reageert snel door de video te verwijderen.³⁴

Het incident is een pijnlijk en ironisch voorbeeld van de problematiek rondom antisemitisch schelden onder sommige Feyenoordsupporters. In de sfeervideo praat een stem met een sterk Rotterdams accent over liefde voor de club, met op de achtergrond shots van Rotterdam en Feyenoordsupporters. Precies wanneer de stem zegt "Tegen onze grote muil? Dikke lip!" is op de achtergrond duidelijk de kreet "kankerjoden" te horen. Volgens Feyenoord was het in eerste instantie onopgemerkt gebleven door de makers van het filmpje.

27 oktober

Na een voor Feyenoord dramatisch verlopen voetbalwedstrijd bij Ajax worden de spelers in Rotterdam opgewacht door een aantal tientallen boze Feyenoordfans. Twee van hen gaan in gesprek met de groep. Er is wat geschreeuw naar de spelers tussen het praten door. Na een aantal minuten roept iemand uit de groep ineens "Feyenoord Jodenvrij! Kankervermeer! Vermeer is Joods!".

De kreet is duidelijk te horen op video's die op sociale media worden gedeeld. Het is opvallend, omdat de kreet verder gaat dan 'zomaar' antisemitisch schelden. 'Jodenvrij' doet denken aan hoe nazi's de gebieden noemden waar hun Jodenvervolging was voltooid. Het is niet duidelijk of en hoe er is ingegrepen tegen degene die dit riep.

6 november (melding uit de media)

PSV-voetballer Mohammed Ihattaren wordt, in bijzijn van zijn team, uitgescholden voor "Jood" en "landverrader" door een groep mensen op Eindhoven Airport. Daarover spreken medewerkers op het vliegveld, die van het geschreeuw getuige waren.³⁵

Ihattaren heeft kort daarvoor bekend gemaakt dat hij voor het Nederlandse nationale voetbalteam kiest als interlandspeler. Veel Nederlanders van Marokkaanse komaf zien dit als verraad aan Marokko, en laten dat volop weten op sociale media – maar kennelijk ook fysiek. Door hem uit te schelden voor "Jood" geven de daders aan dit kennelijk met verraad te associëren, of het woord 'gewoon' als belediging te zien.

28 november

Op een trein tussen Amsterdam en Rotterdam reist een groep Feyenoordsupporters. Ze

³⁴ "Kankerjoden' te horen in verwijderd sfeerfilmpje van Feyenoord (video)". *Sportnieuws.nl*, 3 oktober 2019

³⁵ 'Marcouch reageert op verwensingen 'jood' en 'verrader' aan Ihattaren'. *Panorama*, 13 november 2019

hebben drank bij zich en roepen onder andere de leuzen “ Hamas, Hamas, Joden aan het gas” en “Bijlmermeer, nog een keer” (verwijzend naar de Bijlmerramp in 1992). Een passagier die getuige is doet via Twitter melding bij de NS en neemt contact op met CIDI.

9 december

KNVB bondsvoorzitter Michael van Praag laat een bericht zien op Twitter waarin hij wordt uitgemaakt voor “Pleuris jood”. Het commentaar is een reactie op een bericht van Van Praag over de toelating van Feyenoord supporters naar een voetbalwedstrijd in Porto. De afzender is een anoniem twitteraccount dat veel antisemitische uitingen doet over voetbal. Van Praag in zijn tweet:

“Als ik de gemiddelde reacties vandaag even optel, dan moet ik uitingen als deze, waarvan ik er in de laatste jaren inmiddels tientallen heb, dus maar gewoon accepteren en mijn werk voor ze doen omdat ik Bondsvoorzitter / UEFA bestuurder ben. Nou ik niet. Wat u daar ook van vindt”

Juist op dit bericht, waarin Van Praag online antisemitisme tastbaar maakt, volgt weer een reeks antisemitische scheldpartijen – bijna alsof onderstaande twitteraars bang zijn dat hij niet wordt geloofd:

18 december (melding uit de media)

Bij de voetbalwedstrijd Telstar-Ajax (eerste divisie) in IJmuiden worden antisemitische leuzen vanuit het publiek gemeld. Naast de leus “ Hamas, Hamas, Joden aan het gas” werden siggeluiden gehoord (verwijzend naar gaskamers). Een supporter verklaart aan me-

dia: "Het was één opmerking, in de eerste helft, maar belachelijk. Vier of vijf mensen zeiden dat. De rest was stil of reageerde boos." Telstar reageert snel en zegt er alles aan te doen de schuldigen uit het stadion te verbannen.³⁶

6.5.2 Demonstraties

In 2019 telde CIDI **18 antisemitische incidenten tijdens demonstraties**. In 2018 waren dat er 5 en 2017 waren dat er 3. Extreemrechtse en extreemlinkse demonstraties, hoewel een punt van zorg, worden niet meegeteld als daarbij geen specifieke antisemitische uitingen worden gedaan (via spreekwoorden of symbolen). Wanneer incidenten plaatsvinden in de context van een demonstratie worden zij onder deze categorie gerekend. Zo hebben de BDS-demonstraties op de Dam in Amsterdam, die doorgaans meerdere keren per week plaatsvinden, sinds 2018 tot steeds meer meldingen van antisemitische incidenten geleid.

6 januari

Een man loopt rondom de BDS-demonstratie op de Dam. Plots wordt hij door een groepje jongeren uitgescholden met leuzen als "kankerjoden", "moordenaars", "jullie beheersen alles in de wereld" en nagewezen.

De man ging niet herkenbaar als Joods over straat, bij de demonstratie maakte hij zijn politieke standpunt ook niet kenbaar. De aanleiding is dus onbekend.

Bij tussenkomst van een politieagent, gaan de jongeren weg. Op aanraden van de agent doet de melder iets later aangifte bij de politie.

13 januari

In Amsterdam vindt een optocht plaats van de gele hesjes-beweging. Enkele demonstranten dragen een spandoek met de tekst "Stop Rothschilds, koop zilver". De letters van het woord "Rothschilds" zijn rood met druppellijnen, verwijzend naar bloed.

Voor de Nederlandsche Bank, waar de optocht langs loopt, verklaart een demonstrant: "we halen de Rothschilds onderuit, onze onderdrukkers, onze dictators, de mensen die de wereld in bedwang houden (...) We zijn hier alleen als slaven". Het kopen van zilver in plaats van goud zou mensen van hun onderdrukking bevrijden. Een video hiervan wordt gedeeld op Twitter.

Het verwijzen naar Rothschilds als almachtige manipulators van politiek dankzij financiële macht is een veelgebruikt antisemitisch stereotype. Ooit bekend geworden als bankiersdynastie, zijn nakomelingen vandaag de dag bij lange na geen machtsfactor in de Nederlandse- of wereldpolitiek.

Het idee dat obscure macht wordt uitgeoefend door manipulatie van de goudwaarde

³⁶ 'Telstar onderzoekt antisemitische spreekwoorden tijdens wedstrijd tegen Ajax'. A75, 18 december 2019

komt eveneens voor in veel klassiek antisemitische complottheorieën zoals de Protocol-
len van de Wijzen van Zion. Zilver is in dezelfde tekst juist niet aan de orde.

Ook de letters op het spandoek met bloeddruppels doen denken aan het klassiek antise-
mitische bloedsprookje. In de context van de demonstratie wordt niet duidelijk waar het
bloed naar dient te verwijzen.

Het spandoek en de demonstrant lijken geen op zichzelf staand incident. Een reeks anti-
semitische uitingen via groepen en accounts in het kader van de gele hesjes wordt rond
dezelfde datum bij CIDI gemeld.

16 januari (melding uit de media)

In Utrecht vindt een demonstratie plaats van de anti-Islambeweging Pegida. Wanneer de
demonstratie uitloopt op confrontatie met de politie, schelden demonstranten de agen-
ten uit voor onder andere "kankerjoden". Beelden hiervan worden uitgezonden op RTV
Utrecht³⁷.

19 januari

Een BDS-demonstrant raakt in confrontatie met een toeriste uit Israel. Zodra hij begrijpt
uit welk land de vrouw komt, zegt hij tegen haar "You understand what a fascist is? What
they did in Nazi-Germany? You are like that, but only in Israel!"

26 januari

Een pro-Palestina demonstrant op de Dam raakt in gesprek met een aantal Israëliische
toeristen. Hij zegt ze onder andere "you are war criminals, rapists, beasts ... I waste my
time not with Zionist pigs".

Het verwijzen naar Joden als varkens is een klassiek antisemitisch cliché. De uitspraak
moet in deze context dus als antisemitisch worden gezien.

28 januari

Een pro-Palestina demonstrant op de Dam confronteert een tegendemonstrant. Tegen
hem zegt hij onder andere "Hey Jood, schaam je je niet dat je Jood bent? Fucking kanker-
jood, flikker".

De gebeurtenis vindt plaats enkele ogenblikken na de Nationale Holocaust Herdenking
iets verderop in de stad.

³⁷ 'Pegida-demonstratie eindigt met ravage in Zuilen'. RTV Utrecht, 16 januari 2019.

6 februari

Een BDS-demonstrant op de Dam verzamelt een groepje jongeren om zich heen om tegen te praten over zijn visie op het Israelisch-Arabisch conflict. Onder andere zegt hij: "die witte Joden - die witte zionisten, moet ik eigenlijk zeggen - die hebben [in Israel] dus tien-duizenden mensen afgeslacht. Dat noemen ze de Naqba, dat is de tegenhanger van de Holocaust. In de Tweede Wereldoorlog zijn de Joden afgeslacht, en in de Naqba zijn de Palestijnen afgeslacht door de zionisten", "Het is een dierenvolk, die gasten [witte Joden]. Ze stelen alles wat los en vast zit, en dan spelen ze ook nog het slachtoffer (...) Ze stellen niks voor".

17 maart

Op de Dam worden de slachtoffers van de terroristische aanslag op moskeeën in het Nieuw-Zeelandse Christchurch herdacht. Een groepje aanwezigen keert zijn rug demonstratief naar het podium tijdens de toespraak van opperrabbin Binyomin Jacobs, naar eigen zeggen vanwege zijn politieke opvattingen over het Israelisch-Arabisch conflict (dat bij de herdenkingsceremonie niet ter sprake is gekomen). Andere sprekers worden door de groep niet geboycot.

10 april

Een demonstrant staat op de Dam in Amsterdam om naast de gebruikelijke BDS-demonstratie zijn sympathie voor Israel uit te drukken. Van iemand die zich bij de BDS-demonstranten voegt krijgt hij plotseling in het Engels te horen "Hamas, Hamas, bring all motherfucking Jewish to the gas" en "Auschwitz-Birkenau, that is where they belong".

6 mei

Een man gaat in Haarlem over straat met op zijn jas een gele Jodenster gespeld. Hierin staat het woord 'Palestijn' geschreven. CIDI ontvangt later van meerdere mensen uit de omgeving van Haarlem meldingen van hetzelfde voorval. CIDI doet bij de politie aangifte van groepsbelediging. Het resultaat hiervan is nog onduidelijk.

26 mei

Bij een demonstratie op de Dam stapt een voorbijganger af op een groepje mensen dat solidariteit met Israel uitdrukt. Hij maakt aan hen als volgt zijn ideeën over Joden kenbaar: "Wie heeft al het geld van de wereld? Wie? De Joden hebben al het geld van de wereld! Het is toch zo, jongen. Dat kan je niet ontkennen!"

mei

Een BDS-demonstrant staat bijna wekelijks op een drukke winkelstraat in Den Haag. Hierbij is hij uitgedost met Palestijnse vlaggen en pro-Palestijnse leuzen, maar vaak toont hij ook een bord met teksten als "Gaza Arbeit macht Frei", en andere leuzen die Israël met het nazisme vergelijken.

8 juni

Een pro-Palestinademonstrant op de Dam spreekt met een aantal toeristen. Hij legt hen zijn zienswijze over het Israëliisch-Arabisch conflict uit, waarin hij Israël op één lijn zet met het Nazisme: "Zionists are like NSB'ers. They treat Palestinians comparable to how people were treated in the Second World War. Even when they breathe, they lie".

9 juni

Een pro-Palestinademonstrant staat op een plein in het centrum van Amsterdam. Tegenover hem staat iemand die solidariteit met Israël uitdrukt. Een voorbijganger zegt tegen hem: "Nederland is Israël, wist je dat? Alle Joden zitten hier boven. Om wat te doen? Om het hele land te regeren".

21 juni

Een van de BDS-demonstranten op de Dam doet in het Engels tientallen antisemitische uitspraken naar een tegendemonstrant. Zo zegt ze tegen een Joodse tegendemonstrant "I can see Satan in your face, pedophiles" en "you [Joodse mensen] are snakes" De vrouw beweert dat al haar uitspraken over "Zionist killers" op de Talmoed gebaseerd zijn. De vrouw legt haar mede-demonstranten aan het einde van de video uit: "You know what they're allowed to do? A boy under seven years, they can fuck him. And it's okay to have intercourse with a three-year-old girl."

De vergelijking van Joden met slangen en verwijzingen naar pedofilie zijn klassiek antisemitische stereotypen, die met name in de Arabische wereld door de geschiedenis heen wortel hebben geschoten.

11 juli

Bij een demonstratie op de Dam is iemand die zij sympathie voor Israël kenbaar maakt in gesprek met twee jonge toeristen. Een pro-Palestinademonstrant zegt tegen hen, over de pro-Israëldemonstrant: "We have freedom of speech, but they don't want. They lie. The whole world knows what the Jews - em, zionists, are doing!". De demonstrant lijkt zich bewust van zijn Freudiaanse verspreking, en laat de toeristen weer met rust.

18 juli

Bij de regelmatig wederkerende BDS-demonstratie op de Dam wordt een eenzame tegendemonstrant meermaals uitgescholden voor onder andere "Jodenzwijn" en "kankerjood" door voorbijgangers.

30 november

Een BDS-demonstrant op de Dam confronteert een alleenstaande tegendemonstrant, en zegt hierbij onder andere: "Je bent slecht, je bent een terrorist. Zie je dat? Waarom provocer je die man? Provoceren, daar zijn jullie Joden goed in. Daar zijn jullie zionisten goed in. Je bent zo'n lafaard". Er is duidelijk sprake van een 'freudiaanse verspreking' wanneer de BDS-demonstrant spreekt van Joden, voordat hij zichzelf 'corrigeert'.

6.5.3 Extreemrechts

In **2019** telde CIDI **1 incident in de categorie 'Extreemrechts'**. In 2018 waren dat er 2, in 2017 geen. In de afgelopen jaren is gebleken dat extreemrechts antisemitisme zich zelden in het openbaar uit, maar online des te meer.

12 juli

De neonazistische groepering 'Racial Volunteer Force' kondigt op Facebook aan een demonstratie te houden in september in Den Haag.

De groepering zegt te willen demonstreren "Tegen de Zionistische schaduwmacht" op het plein voor de Israelische ambassade. De aankondiging is compleet met een afbeelding van een klassiek antisemitisch karikatuur (de 'grinnikende Jood' en verwijzing naar bankierschap).

CIDI kaart een aantal veiligheidsrisico's van een dergelijke demonstratie aan bij de burgemeester van Den Haag. In de week voorafgaand aan de geplande demonstratie (op 28 september) laat de RVF weten de demonstratie te annuleren, en geeft het vermeende buitenlandse beïnvloeding door Israel de schuld van protest tegen hun demonstratie.

6.5.4 Media

In **2019** registreerde CIDI **7 incidenten in de media**. In 2018 waren dit er 5 en in 2017 telde CIDI er geen.

31 januari

De CIDI-directeur wordt geïnterviewd door het online mediaplatform Café Weltschmerz. Het opgenomen gesprek gaat over antisemitisme. Binnen vier dagen zijn er zo'n 300 commentaren onder de video, die op YouTube te zien is. Bijna de helft hiervan bevat anti-

semitische uitingen.

Wanneer CIDI dit aankaart, besluit de beheerder van het kanaal op 5 februari simpelweg om geen commentaren op de video toe te staan, waarmee ook de bestaande commentaren van het internet worden gehaald.

9 februari

Tussen 8 en 10 februari 'pusht' de nieuwsapplicatie van Google Discover een antisemitisch artikel van een Nederlandstalige rechtsextreme website. Dit houdt in dat een link naar dit artikel wordt aangeraden in een lijst van nieuws van voornamelijk gevestigde media.

CIDI neemt contact op met een partnerorganisatie die werkafspraken heeft met Google. Na overleg wordt de website door Google op een blacklist gezet, zodat de applicatie geen links naar de site actief verspreidt.

26 maart

In een uitzending van het tv-programma Jensen! is oud-politicus Emile Ratelband te gast. Bij commentaar over landelijke politiek wordt de PvdA-leider Asscher besproken. Ratelband noemt hem "die Joodse jongen met onbetrouwbare ogen" en "een onbetrouwbaar politicus, zeker als je zijn grootvader kent". Ratelband zegt dit op cynische toon, maar desalniettemin blijft de antisemitische connotatie van deze opmerkingen duidelijk.

5 augustus

Er verschijnen verschillende nieuwsitems over de schadeclaims die de Nederlandse Spoorwegen hebben besloten toe te kennen aan overlevenden en directe nabestaanden van slachtoffers die mede door de NS zijn vervoerd naar vernietigingskampen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op sociale media waar het nieuws gedeeld wordt worden opvallend veel antisemitische commentaren geplaatst, zoals bijvoorbeeld:

 wim Toonen 5 maanden geleden

Het is de slachtofferrol welke de Joden claimen om overal geld vandaan te krijgen. Iedereen heeft in de tweede wereldoorlog geleden. Er zijn 3 keer zoveel Russen vermoord dan Joden enz. En Joden leren snel... Ben benieuwd of spoedig ook Palestijnen worden betaald door Israël omdat hun kinderen zijn vermoord...

 3 **BEANTWOORDEN**

- **ksztyrix** 1 jaar geleden
It's never enough shekels, their greed have no bounds
👍 20 🗨️ BEANTWOORDEN
- **Uller** 1 jaar geleden
Never enough shekels
👍 39 🗨️ BEANTWOORDEN
[Antwoord verbergen](#)
- **Wotan** 1 jaar geleden
stoomtreinen die op lijken brandden!
👍 1 🗨️ BEANTWOORDEN
- **Karel de Kale** 1 jaar geleden
@KLM001 langer dan 50 jaar, onder de Wehrmacht waren immers talloze top officieren van Joodse oorsprong.
Hitler's Jewish Soldiers- Bryan Mark Rigg
👍 🗨️ BEANTWOORDEN
- **The Godless** 9 maanden geleden
Eén van de [#600000lies](#)
👍 🗨️ BEANTWOORDEN
- **gerardje hulsman** 1 jaar geleden
na NS volgt DB.
joden weer op miljoenenjacht.
👍 2 🗨️ BEANTWOORDEN
- **MonstermindCEOBdclub** 1 jaar geleden
zouden de oh zo "goede"joden nu dan ook schadevergoedingen gaan uitkeren aan de palestijnen die ze zo zwaar misselijk behandelen door een muur dwars door hun troosteloze akkertje te leggen ??
of zouden de joden toch weer hypocriet blijven en de 2de WO voor immer en altijd blijven gebruiken om alsmaar overal geld uit te slepen ?
Minder weergeven
👍 🗨️ BEANTWOORDEN

In de commentaren komt zijn veel verschijningsvormen van antisemitisme in een oogopslag terug te vinden: Holocaustontkenning ("6 million lies"), het verantwoordelijk houden van Joden hier aan wat in het Midden-Oosten gebeurt ("nu dan ook schadevergoeding uitkeren aan de Palestijnen") en complottheorieën (Wehrmacht-officieren waren Joods).

11 en 24 september

In het BNNVARA-programma Gaan! op NPO Radio 1 krijgen luisteraars die inbellen de gelegenheid hun zegje te doen over een diverse onderwerpen.

Na een nieuwsitem over de expositie van nazidesign in Den Bosch op de vroege ochtend van 11 september wordt er ingebeld door een zekere Ben. Al snel wordt duidelijk dat hij het podium van landelijke radio gebruikt om complottheorieën over de Holocaust te delen. Zo spreekt hij lovend over Hitler, en meent hij dat Hitler door Joden werd aangespoord tot de Holocaust om de stichting van Israël te bewerkstelligen. De presentator van het programma laat 'Ben', afgezien van een aantal verhelderende vragen, 8 minuten zijn gang gaan.

CIDI ontvangt al spoedig melding van het incident, en neemt hierover contact op met de redactie van het programma. Een antwoord op het bericht van CIDI blijft uit.

Op 24 september vindt in hetzelfde programma een vergelijkbaar incident plaats, maar met nog heftigere uitspraken. Een zekere Mario belt in om te reageren op de stelling "kinderen hebben teveel verplichtingen". De stelling blijkt voor 'Mario' aanleiding om zijn geloof in anti-Joodse complottheorieën uit de doeken te doen: kinderen worden volgens hem "volgespoten met allerlei vergif", en zegt dat "deze matrix wordt bestierd door geldgierig Jodengespuis". "“Sorry dat ik het zeg, maar ik noem het beestje gewoon bij de naam (...) Die lui moeten echt uitgeroeid worden, wereldwijd, want we zitten echt in een spiraal naar beneden.”"

Terwijl de beller doorgaat komen er nog meer opmerkingen uit het repertoire van klassiek antisemitische ideeën langs, zoals "Alle stenen die je optilt bij onderzoek naar bijvoorbeeld grote aanslagen, 9/11, de media, alles wat gebaseerd is op het kunnen managen, een verdienmodel maken van de massa, daar zitten alleen maar *kikes*, Joden, achter!" en "vroeger werden ze niet voor niets overal verbannen".

Van dezelfde presentator als bij het eerdere incident krijgt 'Mario' alle ruimte om zijn gang te gaan – wederom afgezien van slechts een paar verhelderende vragen. Sterker nog: de presentator leest appberichten voor van luisteraars die lieten weten het roerend eens te zijn met 'Mario'.

CIDI dient wederom een klacht in bij BNN, dat ditmaal wel reageert. De omroep en de presentator zelf nemen afstand van het incident en bieden openlijk excuses aan. De presentator zal bovendien coaching krijgen in het omgaan met racisme bij reageerders. Ook wordt met CIDI afgesproken dat de procedures voor klachtenbehandeling herzien zullen worden.

28 november

In de Volkskrant wordt een cartoon geplaatst van Jos Collignon. Hierin worden beschuldigingen van antisemitisme aan het adres van de Britse politiek leider Corbyn gekoppeld aan de corruptie-aanklacht tegen Netanyahu. Corbyn zegt in de cartoon "Hij die zonder zonde is werpe de eerste steen", wat impliceert: de beschuldigingen van antisemitisme zijn ongegrond, want de politiek leider van Israël heeft een corruptieaanklacht aan zijn broek.

Het is een open deur dat de twee zaken niks met elkaar te maken hebben. Kritiek op Corbyns onvermogen om een cultuur van antisemitisme binnen zijn Labourpartij een halt toe te roepen is in de Britse samenleving zelf wijdverbreid. Volgens peilingen vindt maar liefst 90% van Britse Joden dat Corbyn zelf antisemitisch is. De cartoon suggereert echter dat deze kritiek zou zijn opgetrommeld door de Israelische regering. Dit speelt in op de antisemitische gedachte dat Israel als manipulatieve kracht verantwoordelijk is voor de politieke keuze van anderen elders.

6.5.5 Boeken, films, exposities en theater

In deze categorie worden creatieve uitingen geteld die een duidelijk antisemitische lading hebben. In 2019 registreerde CIDI **3 incidenten** in deze categorie. In 2018 waren het er 2. In 2017 werden ook 2 incidenten geteld.

10 januari

Een bekende in de Nederlandse online gaming wereld laat zich filmen in een live verbinding terwijl hij een videospelletje speelt. Hij praat ondertussen tegen zijn publiek, waarbij hij het uitroeien van Joden vergelijkt met "het wegsnijden van een tumor". De opmerking heeft geen verband met het videospel. De gamerswebsite Twitch, waar de video in eerste instantie werd geüpload, heeft de video verwijderd vanwege de racistische opmerkingen van de gamer.

13 februari

De webwinkel Carnavalskleding.nl biedt een kostuum aan met de productnaam "Rabbijnse hoed met pijpenkrullen". Het artikel bestaat uit een zwarte hoed met aangeplakte pijpenkrullen aan de zijkant, die de drager moeten doen lijken op een orthodox Joodse man.

De productpagina toont een afbeelding van een model in het kostuum, die grijnzend in de camera kijkt en geldbiljetten toont. Dit is een duidelijke verwijzing naar het stereotype Jood als rijk, geniepig en gemeen.

CIDI legt medewerkers van de webwinkel uit dat niet zozeer de stereotypering van Joden, maar vooral de verwijzing naar antisemitische clichés met een lange pijnlijke geschiedenis in dit geval problematisch is.

Na enige tijd zegt de afbeelding aan te passen zodat de antisemitische lading enigszins beperkt blijft, "ondanks dat [Carnavalskleding.nl] van mening is dat het niet vijandig en antisemitisch is", zo laat het bedrijf aan CIDI weten.

De actie blijkt echter schijn, aangezien enkele maanden na het contact precies dezelfde afbeelding weer voor de productpagina gebruikt wordt.

2 maart

In de Schouwburg Amstelveen wordt een voorstelling van de opera "De Barbier van Sevilla" opgevoerd door een Russisch theatergezelschap.

Een van de karakters uit de opera, Don Basilio, wordt afgebeeld als een stereotype Jood: een kostuum met een lange zwarte jas, een baard, brilletje en zwarte hoed.

In de opera is een scène waarin Don Basilio uitgebreid een plan uit de doeken doet om een ander karakter, de held in het verhaal, een kopje kleiner te maken. In het origineel gaat het hierbij om een sluw plan om "laster" te verspreiden, maar in de betreffende vertolking spreekt Don Basilio van "vergiftiging", en toont de acteur reageerbuisjes met zogenaamd dodelijke vloeistoffen.

In combinatie met het uiterlijk van de stereotype Jood doet dit sterk denken aan de antisemitische mythe dat Joden waterbronnen zouden vergiftigen om niet-Joden om te brengen. Met name tijdens de pestepidemie in Middeleeuws Europa was dit idee wijdverspreid.

Een aantal mensen in het publiek doet melding van de operavoorstelling. Sommigen verlaten zelfs vroegtijdig de schouwburg.

CIDI neemt contact op met de producent, die op zijn beurt het nieuws over de waarneming doorgeeft aan het theatergezelschap. Deze laat weten niet bewust te zijn geweest van het vijandige stereotype: de verschillende karakters zouden referenties bevatten naar karakters uit bekende Russische films. Het uiterlijk van Don Basilio wordt in de komende stukken dusdanig aangepast dat referenties naar stereotypen er niet in voorkomen. De producent biedt de melders die in het publiek zaten bovendien vrijkaarten voor een toekomstig theaterstuk.

6.5.6 Muziek

In 2019 werden **2 incidenten** in deze categorie geteld. In 2018 en 2017 werd steeds 1 incident geteld.

26 juni

Het Parool plaatst een interview met een rapper die als artiestennaam "Anne Frank" hanteert. Wanneer commentatoren haar erop wijzen waarom dit ongepast is, reageert ze dat het "niet slecht bedoeld is". Haar zaakwaarnemer Frans Frederiks (bekend als Lange Frans) sluit zich hierbij aan.

CIDI verdiept zich in de affaire, en merkt echter snel dat Anne van der Does (zoals ze in het echt heet) al vanaf 2012 regelmatig antisemitische uitingen doet. Uitingen van haar zoals "Je bent op vakantie in een warm land maar tweet vaker dan een Jood in een gastkamer tijdens WO2.. Vier gewoon vakantie", en "Was Hitler er nu maar, waren al die joden naar de moer nu. / :s" geven aan dat van goede bedoelingen geen sprake kan zijn. Ook houdt ze vol dat Anne Frank niet zou zijn vermoord door de nazi's, omdat ze in het concentratiekamp Bergen-Belsen was overleden aan vlektyfus.

Pas nadat hierover ophef ontstaat in de media biedt Van der Does excuses aan, en kiest ze een nieuwe artiestennaam. Frans Frederiks neemt in vage bewoording afstand van de antisemitische berichten. Over de artiestennaam zegt hij “als het zo gevoelig ligt, gaan we haar naam veranderen”.

23 december

Bij CIDI wordt een rapnummer gemeld met teksten als “Fuck die Joden, die vieze Joden, de allochtonen zullen jullie komen doden”, ““Joden moeten dood, Hamas, Hamas Joden aan het gas” en “Moslims weten dat de wereld binnenkort vergaat, jullie Joden moeten weten dat ik jullie haat / Binnenkort kom ik met Kalasjnikov, jullie moeten weten dat ik jullie pof”. Het nummer is openbaar gemaakt op het online platform SoundCloud. CIDI neemt meteen contact op met SoundCloud om het in te lichten van de content, voor de verspreiding waarvan het bedrijf mede verantwoordelijkheid draagt. CIDI benoemt bovendien dat het nummer al in de Monitor Antisemitische Incidenten van 2003 is opgenomen (p. 30). Nog dezelfde dag laat SoundCloud aan CIDI weten het nummer naar aanleiding van de melding te hebben verwijderd.

6.5.7 Politiek

De categorie ‘Politiek’ is sinds de monitor van 2017 toegevoegd aan het maatschappelijk domein. Hieronder worden uitingen begrepen die gedaan zijn in het politieke debat, bijvoorbeeld door (oud-)politici, kandidaten voor politieke functies of actieve aanhangers van een politieke partij. In **2019** telde CIDI **3 incidenten**, in 2018 werden er 6 geteld en in 2017 werden er 7 geteld.

16 mei

De politieke partij DENK plaatst een reeks video’s op Facebook van partijleider Kuzu’s bezoek aan Israël en de Westelijke Jordaanoever. In een van de video’s maakt hij een wandeling door Hebron, waar hij samen met een groep plaatselijke Palestijnen in aanraking komt met een inwoner van een Israelische nederzetting. De sfeer is onaangenaam; in de video wijst Kuzu op het brutale gedrag van de Israëliër. Het plaatsen van de video op Facebook ontketent al snel een storm van boze en veelal antisemitische reacties. Reageerders houden Joden als collectief verantwoordelijk voor de anekdotische video of uiten hun afschuw in antisemitische termen. Een aantal voorbeelden zijn:

- **Hassan De Man** Holocaust nooit bestaan joden opgezet om land in te pilken
Like · Reply · 20h 2
- **Aksoy Rasim** Van mijn part mag hitler terugkomen
Like · Reply · 1d 1
-
- **Soufiane Soufiane**
Zyklon b
4 d Vind ik leuk Beantwoorden
-
- **Jonhy Monteiro**
Hitler had gelijke afmaken
4 d Vind ik leuk Beantwoorden
- **Jonhy Monteiro**
Kanker joden
4 d Vind ik leuk Beantwoorden
- **Abdul Ess**
Kanker joden
4 d Vind ik leuk Beantwoorden
- **Anouar Halli**
Daniël Plijter bij joden draait alles om geld, ben je jood ofzo?
2 d Vind ik leuk Beantwoorden 1
-
- **Mustafa Moes**
Deze kkr israelische kkr joodd moetje vastbinden en dan tot de ochtend blijven vuistenn tot dat hy dood valt tfoeeehh krrijg gewoon meer haat en haaattt joden moetje gewoon dodenn zoals dit kkr fleddder
1 d Vind ik leuk Beantwoorden

Steve Badal

Sorry maar die joden krijgen een plek na de oorlog en nu willen ze alles schande ik hoop denk dat jullie dit aan heel de wereld laten zien hoe deze honden te werk gaan

2

4 d Vind ik leuk Beantwoorden

LinaLay Elyssa

Ik snap wel dat er "iemand" was die dit volk wou uitroeien! Vreselijk en echt geen woorden voor deze vette zwijn!

1

4 d Vind ik leuk Beantwoorden

Nazim Unal

Echt erg iemand heeft zijn werk in verleden niet afgemaakt en nog erger Otomaanse rijk heeft ze nog beschermd hoe fout kun je zijn

1

5 d Vind ik leuk Beantwoorden

Ilyas Frimla

Walgelijke volk echt waar. Denken echt dat ze superieur zijn over alles en iedereen. Kolen van het hellevuur zijn het.

3 d Vind ik leuk Beantwoorden

Semset Zakon

Vuile kanker joden ! Ik hoop dat er een jood ruig doet tegen mij ... ik zweer het op alles wat ik heb , Ik ga die gewoon voor een harde en langzame dood achterlaten !!!! Want dit ziet de media niet !!!!!

1 d Vind ik leuk Beantwoorden

Naci Yildiz
Hij is helemaal in zn element die jood.hij behandelt palastijnen erger dan Duitsers voor de 2de wereld oorlog.er moet een oorlog komen precies midden in jeresalem.alles beslissende oorlog.het moet zij winnen of wij winnen.
5 d Vind ik leuk Beantwoorden

Kadir Ka-rr
deze joden in israhel, zijn de walgelijkste volk dat er is.
5 d Vind ik leuk Beantwoorden

Mputakasa Muniakata
Vuile vieze gorre kankerjoden!! Dit maakt mij zo booooooos!!
5 d Vind ik leuk Beantwoorden

Malika Alblas
De wereld houd graag haar ogen dicht
5 d Vind ik leuk Beantwoorden

Ismail Kocyigit
Terorist hoerezoon yoden
4 d Vind ik leuk Beantwoorden

DENK heeft al geruimere tijd het gebruik om selectieve en ophitsende filmpjes als campagne materiaal te gebruiken. Politici van de partij zijn hier tijdens Kamerdebatten op aangesproken door de Kamervoorzitter.

3 juli

In een bericht op Facebook noemt GroenLinks-lid Alireza Taimurizadeh Israël een "afkoopsom van 6 miljoen levens", waar mensen "hun trauma kunnen wreken" en "WAAR ZIJ DE SS'ers MOGEN ZIJN" (hoofdletters van Taimurizadeh). Taimurizadeh vervult op dat moment geen officiële functie voor GroenLinks, maar stelt zich regelmatig op als activist

voor de partij en is voormalig campagneleider van GroenLinks in Arnhem. In een reactie zegt GroenLinks het bericht ongepast te vinden. Taimurizadeh zegt het hiermee eens te zijn, en haalt de antisemitische opmerkingen uit zijn oorspronkelijke bericht op Facebook.

19 november

Tweede Kamerlid Martin Bosma (PVV) dient een motie (35300-VIII-90) in die de regering verzoekt “te onderzoeken op welke wijze Soros (en/of organisaties die door hem zijn opgezet of mede gefinancierd worden) de culturele traditie van het sinterklaasfeest in Nederland probeert (proberen) te beïnvloeden”.

Door Soros uit te zonderen (en andere buitenlandse individuen of organisaties buiten beschouwing te laten) en te willen onderzoeken “op welke wijze” er sprake van beïnvloeding zou zijn, lijkt de motie een verdachtmaking van Soros ten doel te hebben, en niet zozeer een bescherming van tradities. Dit beeld suggereert op zijn beurt het idee van een almachtige Joodse octopus, die met zijn tentakels achter ongewenste ontwikkelingen zou zitten.

7 Bijlagen

Bijlage I: Uitgangspunten meldingsregistratie

Deze rapportage heeft de volgende uitgangspunten:

- Er wordt onderscheid gemaakt tussen ernstige en overige incidenten. Onder ernstig wordt verstaan: fysiek geweld, bedreiging met geweld en schending van monumenten en synagogen.
- Interpretatieverschillen over incidenten zijn mogelijk. Zo kan het een vraag zijn of iemand in een ruzie werkelijk antisemitisch wordt bejegend, of dat het slachtoffer de ruzie als antisemitisch interpreteert. CIDI verkiest in geval van twijfel voor niet opnemen, boven oneigenlijke discussies over het karakter van een opmerking.
- Regelmatige scheldpartijen in dezelfde omgeving tegen één en dezelfde persoon worden als één incident geteld. Dat geldt ook voor meerdere telefoontjes naar één en dezelfde persoon of instantie.
- Antisemitische uitlatingen op internet worden sinds 2017 bijgehouden. Omdat de categorie 'Internet' sinds kort is toegevoegd, worden de cijfers hiervan apart vermeld om misleidende vergelijkingen met voorgaande jaren te voorkomen. Uitingen in privéberichten gericht aan een specifiek persoon vallen in de categorie "Digitaal" en worden wel meegerekend.
- Mensen die melding doen van openbare uitingen op het internet raadt CIDI aan om de melding ook bij MiND te doen. De door CIDI en MiND gerapporteerde incidenten kennen daarom een zekere overlapping.
- Bekladdingen worden alleen opgenomen, wanneer deze gecombineerd zijn met anti-Joodse uitlatingen of wanneer ze op Joodse gebouwen staan. Dit betekent dat hakenkruizen op via-ducten, tunnels, e.d. niet worden geregistreerd.
- Het brengen van de Hitlergroet wordt alleen geteld wanneer deze in de richting van een
 - Joodse persoon of instelling, of tijdens Dodenherdenking of Bevrijdingsdag wordt gebracht.
 - Met een als "Joods herkenbaar persoon" worden personen bedoeld die een keppel of
 - davidster dragen of anderszins door hun kleding als Jood herkenbaar zijn.
- Uitlatingen die anti-Israël zijn, hoe virulent ook, worden niet opgenomen. Beschuldigingen
 - dat Israël mensenrechten schendt, de Palestijnen onderdrukt of oorlogsmisdaden pleegt,
 - beschouwen wij als politieke uitingen. De grens wordt overschreden wanneer een directe
 - verwijzing wordt gedaan naar het nazisme. Concreet: de uitlating 'Netanyahu moordenaar'
 - wordt niet opgenomen, 'Adolf Netanyahu' wel. Wanneer het gehele Joodse volk
 - verantwoordelijk wordt gehouden voor wat andere Joden of voor wat Israël doet,

- beschouwen wij dat echter wel als antisemitisme. CIDI hanteert ook – een variant op – de door Peter Pulzer (Oxford University) ontworpen toets:

Volgens de **IHRA-werkdefinitie** kan Israël als frame gebruikt worden om antisemitische uitingen te doen.

Wanneer één of meerdere van onderstaande vragen met ‘ja’ beantwoord worden, dan wordt de scheidlijn tussen anti-Israël en antisemitisme al snel overschreden.

Heeft de betrokken persoon die de uitlating deed:

- Niet alleen specifieke individuen of organisaties in Israël bekritiseerd, maar ook anonieme collectieven, zoals de “Joodse lobby”, de Joodse gemeenschap of de Joodse stem?
- De economische positie van Joden, betrokkenheid van Joden bij media of één van de andere zogenaamde “Joodse eigenschappen” benadrukt of overdreven?
- De Israelische regering vergeleken met nazisme en het optreden van het Israelische leger met de SS, holocaust?
- Om boycotts en sancties gevraagd die alleen tegen Israël gericht zijn, terwijl hij of zij dat nog nooit heeft gedaan bij andere ernstige zaken in deze wereld?

Als het om beeldmateriaal gaat, dan luidt de aanvullende vraag: Heeft de maker:

- De davidster gebruikt om Israëls militaire apparaat te kenmerken?
- Met een keppeltje Israelische politici aangeduid?
- Swastika’s gebruikt als aanduiding voor Israeli’s of zionisten?
- Israeli’s of zionisten geportretteerd op een voor Joden karikaturale wijze?

Bijlage II: Incidenten in cijfers en tabellen

'Real Life' uitingen	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Geweld	4	1	4	3	6	5	3	4	1	2
Bedreiging	1	3	2	1	3	0	4	2	6	10
Schelden	9	28	14	21	40	24	25	18	18	44
Telefoon - Whatsapp	3	1	1	3	5	4	4	5	2	5
Totaal	17	33	21	28	54	33	36	29	27	61

Vandalisme	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vernieling Joodse doelen	2	3	1	2	2	2	1	4	5	2
Bekladding Joodse doelen	5	6	3	4	5	4	2	3	4	0
Overige Vernielingen/Bekladdingen	10	13	10	4	15	14	18	21	12	12
Totaal	17	22	14	10	22	20	21	28	21	14

Incidenten in de directe omgeving	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Buren, kennissen of familie	10	11	8	8	10	12	10	11	18	10
School	7	5	5	11	15	16	10	9	12	11
Werk	6	8	3	8	5	8	1	4	10	11
Totaal	23	24	16	27	30	36	21	24	40	32

Schriftelijke uitingen	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brief, fax, flyer, sticker	7	4	3	3	9	9	4	4	3	2
Digitale privéberichten	47	17	23	10	29	12	7	10	18	23
Totaal	54	21	26	13	38	21	11	14	21	25

Maatschappelijk domein	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sport	3	5	13	6	5	10	9	5	5	16
Demonstraties	0	0	1	1	8	3	3	3	5	18
Extreemrechts				3	8	2	4	0	2	1
Media	7	3	4	9	2	0	3	0	5	7
Boeken, films, games, etc.	3	5	1	3	2	0	0	2	2	3
Muziek	0	0	0	0	2	1	1	1	1	2
Politiek	0	0	0	0	0	0	0	7	6	3
Totaal	13	13	19	22	27	16	20	18	26	50

Totaal meldingen zonder internet	124	113	96	100	171	126	109	113	135	182
---	------------	------------	-----------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Internet – alg. uitingen	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Facebook	-	-	-	-	-	-	-	8	37	44
Twitter	-	-	-	-	-	-	-	8	27	52

YouTube	-	-	-	-	-	-	-	1	5	10
Websites	-	-	-	-	-	-	-	7	26	21
Totaal	-	-	-	-	-	-	-	24	95	127

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
'Real Life' uitingen	17	33	21	28	54	33	36	29	27	61
Vandalisme	17	22	14	10	22	20	21	28	21	14
Incidenten in de directe omgeving	23	24	16	27	30	36	21	24	40	32
Schriftelijke uitingen	54	21	26	13	38	21	11	14	21	25
Maatschappelijk domein	13	13	19	22	27	16	20	18	26	50
Internet – alg. uitingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	24	95	127
Totaal meldingen zonder internet	124	113	96	100	171	126	109	113	135	182

